

BÖLGE ÇALIŞMALARI DERGİSİ

Journal of Area Studies

CİLT/VOL: 1 SAYI/NO: 2 ARALIK/DECEMBER - 2022

ISSN: 2822 - 5236

Enver ARPA ve Murat BAYAR
Türk Dış Yardım Modeli: Afrika Örneği

Vuslat Nur ŞAHİN
Challenging the Concept of the Region: The Indo-Pacific as an Example of an Emerging "Artificial" Region

Hasan Basri BİBEROĞLU
Emancipated Patriots: Will Authoritarian Legitimacy Survive Modernization in China?

Şebnem KÖŞER AKÇAPAR ve Ömer Faruk İSKENDERLİ
A Turkish Anabasis: Reflections on Mir'at ul Memalik by Seydi Ali Reis

Mustafa KALKAN
Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Aleyna ARIKAN
Nicolas Tajan, Mental Health and Social Withdrawal in Contemporary Japan: Beyond the Hikikomori Spectrum

AS
BÜ

ANKARA
SOSYAL BİLİMLER
ÜNİVERSİTESİ

BÖLGE ÇALIŞMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF AREA STUDIES

E-ISSN: 2822 - 5236

Cilt / Vol:1 • Sayı / Issue:2 • Aralık / December 2022

Bölge Çalışmaları Dergisi, yılda iki kere çıkan uluslararası, açık erişimli, hakemli akademik bir dergidir. Dergi, Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Arapça dilinde yazılmış özgün araştırma ve derleme makaleleri kabul etmektedir. Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yalnızca yazarlar sorumludur. Yayın Kurulu tarafından benimsendiği anlamına gelmez. Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve cümle değişikliklerini yapma hakkını saklı tutar. Dergiden yapılan alıntılarda kaynak göstermek mecburidir.

Journal of Area Studies is an international, open-access, peer-reviewed academic journal published biannually. The journal publishes original research and review articles written in Turkish, English, French and Arabic. The authors are solely responsible for their papers and opinions published in the Journal. They do not necessarily reflect the views of the Editorial Board. The Editorial Board reserves the right to make the required spelling and sentence corrections without changing content. The published contents in the articles cannot be used without being cited.

İLETİŞİM / CONTACT

Adres: Hükümet Meydanı No:2 Ulus/Altındağ/Ankara,

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Enstitüsü Müdürlüğü

Tel: +90 312 596 4902

E-mail: ajas@asbu.edu.tr

Web: <https://ajas.asbu.edu.tr/>

Grafik Tasarım: Adem DENİZ

Dizin: Sıla Selin TÜRKEL

Bölge Çalışmaları Dergisi / Journal of Area Studies (AJAS)
Cilt / Vol: 1 • Sayı / Issue: 2 • Aralık / December 2022 / E-ISSN: 2822 - 5236
6 Aylık Hakemli Bilimsel Dergi / Biannual Peer-Reviewed Scientific Journal

İmtiyaz Sahibi / Owner: Prof. Dr. Enver ARPA (Bölge Çalışmaları Enstitüsü Müdürü)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor: Doç. Dr. Hatice ÇELİK

Editör / Editor: Doç. Dr. Mürsel BAYRAM

Editör Yardımcısı / Assistant Editor: Arş. Gör. Mustafa Yasir KURT

Kitap Editörü: Öğr. Gör. Dr. Yusuf AVCI

Alan Editörleri

Afrika Çalışmaları: Doç. Dr. Mürsel BAYRAM

Asya Çalışmaları: Öğr. Gör. Dr. Yusuf AVCI

Amerika Çalışmaları: Doç. Dr. Murat BAYAR

Avrupa Çalışmaları: Dr. Öğr. Üyesi Resul YALÇIN

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Onur Ender ASLAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi)

Prof. Dr. Şebnem KÖŞER AKÇAPAR (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyoloji)

Doç. Dr. Metin ATMACA (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Tarih)

Doç. Dr. Murat BAYAR (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi)

Doç. Dr. Mürsel BAYRAM (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Afrika Çalışmaları)

Doç. Dr. Hatice ÇELİK (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Asya Çalışmaları)

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Merthan DÜNDAR (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Muhittin ATAMAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Seriya SEZEN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Gürol BABA (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Bahadır PEHLİVANTÜRK (TOBB ETU Üniversitesi)

Doç. Dr. Elem EYRİCE TEPECİKLİOĞLU

Doç. Dr. Murat TINAS (Polis Akademisi)

Doç. Dr. Peter MATANLE (University of Sheffield)

Doç. Dr. Recep REHİMLİ (Devlet İdarecilik Akademisi, Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı)

Doç. Dr. İsmail SÖYLEMEZ (İnönü Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Türk Dış Yardım Modeli: Afrika Örneği	1 - 16
Enver ARPA, Murat BAYAR	

Challenging the Concept of the Region: The Indo-Pacific as an Example of an Emerging “Artificial” Region	17 - 31
Vuslat Nur ŞAHİN	

Emancipated Patriots: Will Authoritarian Legitimacy Survive Modernization in China?	32 - 57
Hasan Basri BİBEROĞLU	

A Turkish Anabasis: Reflections on Mir’at ul Memalik by Seydi Ali Reis	58 - 74
Şebnem KÖŞER AKÇAPAR, Ömer Faruk İSKENDERLİ	

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar	75 - 107
Mustafa KALKAN	

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

Nicolas Tajan, Mental Health and Social Withdrawal in Contemporary Japan: Beyond the Hikikomori Spectrum	108 - 111
Aleyna ARIKAN	

TÜRK DIŞ YARDIM MODELİ: AFRİKA ÖRNEĞİ¹

Enver ARPA*
Murat BAYAR**

Özet

Türkiye'nin dış yardım modelinin diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşların yaklaşımlarından farklı yönleriyle ortaya konulması teorik ve uygulamaya dönük tartışmalara katkı sağlamak bakımından önem arz etmektedir. Literatürde bu yönde çalışmalar artmakla birlikte tartışmaların genelde yardım kuruluşlarının raporlarına dayanarak donör odaklı yürütüldüğü ve yardım alan ülkelerin deneyimlerine yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu makale dört ülkede (Nijer, Sudan, Tanzanya ve Somali) yapılan saha çalışmalarına dayanmaktadır. Söz konusu incelemelerde Türkiye'nin dış yardım alanındaki kamu ve sivil toplum kurum ve kuruluşları, süreçleri, belli başlı özellikleri ve geliştirilebilecek yönleri incelenmiştir. Bu çerçevede, belirtilen ülkelerdeki sağlık, eğitim, altyapı ve diğer alanlarda yardım sağlayan birimlerde çalışan ve bu birimlerden doğrudan faydalanan kişilerle mülakat ve odak grup yöntemleriyle veri toplanmış ve analiz edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin son yıllarda bu alanda ortaya koyduğu faaliyetler, yaptığı insani ve kalkınma yardımları analiz edilerek bunlar üzerinden Türk dış yardım modelinin belli başlı özellikleri belirlenmiştir. Makalede son olarak Türkiye'nin 2000'li yılların başından itibaren dış yardımda kurumsal altyapısını güçlendirdiği ve ulaştığı dış yardım oranlarıyla (gayrisafi milli hasıladan ayrılan payda) dünyanın en cömert ülkesi konumuna yükseldiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dış yardım, Kalkınma Yardımı, İnsani Yardım, Türk Dış Yardım Modeli.

TURKISH FOREIGN AID MODEL: THE CASE OF AFRICA

Abstract

The assessment of the Turkish foreign aid model in comparison to the approaches of other countries and international organizations offers insights into theoretical and policy debates. Although studies addressing this issue are proliferating in the literature, they generally focus on the reports of aid agencies without reflecting the perspectives of receiving countries. This article is based on field studies conducted in four countries (Niger, Sudan, Tanzania and Somalia) in which Turkey's foreign aid model was examined with a focus on Africa. During this study, Turkey's state and non-governmental actors, processes, main attributes and areas that can further be improved within the context of foreign aid are examined. In this regard, interviews and focus group studies with aid personnel and aid recipients in health, education, infrastructure and other aid projects are conducted. Furthermore, the main aspects of Turkey's foreign aid model, as well as humanitarian and developmental assistance, have been identified. Finally, this article stresses that Turkey has significantly improved its institutional infrastructure in foreign aid since the early 2000s and has become the most generous foreign aid donor (based on GDP share) in the world.

Keywords: Foreign Aid, Development Aid, Humanitarian Aid, Turkish Foreign Aid Model.

¹ Bu çalışma Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. Proje Kodu: 163.

* Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi KKTC Yerleşkesi Rektörü, enver.arpa@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0926-1656.

** Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, murat.bayar@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9697-4093.

Giriş

Dış yardım teknik bir kavram olarak bir ülkenin, az gelişmiş bir ülkeye kalkınmasına yardımcı olmak üzere yaptığı bağış, verdiği borç veya krediler olarak tanımlanmaktadır. Bu yardımın temel hedefi “alıcı ülkenin kalkınmasına destek sağlamak” olarak belirlenmiştir. Az gelişmiş ülkelerin sorunları, bu ülkelerin ekonomik kalkınma problemi, 1940’lı yıllardan itibaren dünya gündeminin ön sıralarında yer almaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı, Avrupa ülkelerinde ekonomik bir çöküşe sebep olmuş ve Sovyetler Birliği Bloku’nun daha da güçlenmesinin ve yayılmasının önünü açmıştır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Sovyet yayılcılığı karşısında aciz kaldıklarını düşündüğü Batı Avrupa ülkelerini güçlendirerek Sovyet bloğunun ilerlemesini durdurmak amacıyla Marshall Planı’nı devreye sokmuştur. ABD’nin ideolojik gerekçelerle müttefiklerine yönelik başlattığı bu yardım programı, teknik anlamda dış yardımın ilk uygulaması olarak değerlendirilmektedir. Sovyetler Birliği de buna karşılık olarak stratejik açıdan önem verdiği bölgelerde Batı Bloku’nu zayıflatmaya yönelik çeşitli proje ve programlar uygulamaya koymuştur (Doğan, 2006: 125).

Marshall Planı’ndan yararlanan Batı Blok’u ülkeleri kısa zamanda bir toparlanma sürecine girmiş ve yardım edici ülke konumuna yükselmişlerdir. Bu yardımlardan yararlanan ülkelere biri de Türkiye Cumhuriyeti olmuştur. Kalkınma anlamında diğer ülkelere nazaran ekonomisini daha geç toparlayan Türkiye, 2000’li yıllardan sonra elde ettiği ekonomik canlanmayla birlikte yaptığı dış yardımı dikkat çekici bir oranda artırmış ve Dünya Gıda Programı (World Food Programme-WFP) tarafından da yükselen donör olarak tanımlanmaya başlamıştır (Arslan ve Kiper, 2015: 13).

Gelişmiş ülkelerin bu sorunun çözümü konusunda ortaya koydukları dış yardım modelleri, her ülkenin sosyal, politik ve ekonomik durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Bu modellerden bir kısmının başarısız olduğu ve artık geçerliliğini yitirdiği kimi analizlerde dile getirilmektedir. Ancak tüm tartışmalara karşın dış yardımın yoksullukla mücadelede halâ önemli bir enstrüman olduğu da kabul gören bir husustur (Karagöz, 2010: 2).

Kalkınmasına destek sağlamak üzere zaman zaman dış yardım almakla birlikte Türkiye, 2000’li yıllardan itibaren yaptığı kalkınma yardımlarıyla dikkat çekmeye başlamıştır. Özellikle son 10 yılda gerek kamu kurumlarıyla ve gerekse sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirdiği kalkınma yardımları ve insani yardımlarla donör ülkeler arasında dikkat çekici bir konuma yükselmiştir. 2017 yılında 9.359 milyon dolar (TİKA, 2018a: 15), 2018 yılında 9.927,5 milyon dolar (TİKA, 2019a: 10), ve 2019 yılında 9.371,77 milyon dolar (TİKA, 2020: 12) yardımla gayri safi milli hasılaya oranı bakımından üç yıl peşpeşe donör ülkeler arasında ilk sırada yer almıştır. Türkiye’nin dış yardım konusunda kaydettiği bu ilerleme ve bu yardımın niteliği merak uyandıran bir husus olmuştur.

Son yıllarda giderek artan bu yardımın önemli bir bölümü Afrika Kıtası’na yönelik olmuştur. Türkiye Kıta’da pek çok alanda farklı proje ve programlar yürütmektedir. Bu çalışmada Türkiye’nin Afrika’da yürütmekte olduğu proje ve programlar esas alınarak bir incelemede bulunulacak ve yapılan bu yardımın ne tür bir modelle gerçekleştiği ortaya konulmaktadır.

İncelememiz literatür taramasına ve saha çalışmalarından elde edilen verilere dayanılarak hazırlanmıştır. Hazırlanan proje kapsamında, önce Türkiye’de Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Kızılay gibi ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve Afrika’ya yardım faaliyetlerinde bulunan önde gelen Türk sivil toplum kuruluşları (STK) temsilcileriyle görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler sonucunda yapılacak saha çalışmaları planlanmıştır.

Araştırmanın geniş tabanlı bir zemine oturtulması ve en uygun örnekleme bulunulması amacıyla Kıta'nın farklı bölgelerinden ülkeler seçilmiştir. Dış yardım alıcıları arasında dikkat çekici görülen Nijer, Sudan, Tanzanya ve Somali'de saha incelemelerinde bulunulmuştur. Yapılan ziyaretlerde Türkiye'nin donör kuruluşlarının bu ülkelerdeki temsilcilikleriyle, bu ülkelerin ilgili kurumlarıyla, yerel STK temsilcileriyle, proje yararlanıcılarıyla yüzyüze görüşmeler yapılmasının yanı sıra örnek olabileceği düşünülen bazı projeler yerinde incelenmiştir.

Konuyla ilgili literatür taramasında bu konu hakkında yapılmış yeterli çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Bu incelememiz bu husustaki boşluğu doldurmaya ve Türkiye'nin nasıl bir stratejiyle bu yardımlarda bulunduğunu ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

1. Dış Yardımın Tanımı ve Türleri

Dış yardım genel anlamda bir ülkenin, kalkınmasına katkı sağlamak üzere başka bir ülkeden veya kuruluştan aldığı mali desteği ifade etmekle birlikte yapılan yardımın kalkınma yardımı kategorisinde değerlendirilmesi ve raporlanabilmesi için uluslararası ölçütlere uygun olması gerekmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (The Organisation For Economic Co-Operation and Development-OECD) Kalkınma Yardımları Komitesi (Development Assistance Committee-DAC) dış yardımı şöyle tanımlamıştır: “Devletler, yerel hükümetler ve diğer idari ajanslar gibi resmî organizasyonlar tarafından ekonomik kalkınmayı ilerletmek ve geliştirmekte olan ülkelere refah düzeyini arttırmak amacıyla başka bir ülkeye, sivil toplum örgütlerine ve uluslararası organizasyonlara en az %25'i hibe olarak verilen resmî kalkınma yardımlarıdır” (Arslan ve Kiper, 2015: 14). OECD bu yardımların kapsamını; proje ve programlar, nakit transferleri, aynı yardımlar, eğitim kursları, araştırma projeleri, borç hafifletme operasyonları ve sivil toplum kuruluşlarına yapılan yardımlar şeklinde belirlemiştir (OECD, 2015: 10). Tarifte de görüldüğü üzere askeri yardımlar ise kalkınma yardımının dışında bırakılmıştır.

Kalkınma yardımları kamu ve özel kaynaklı yardımlar olmak üzere iki kaynağa sahiptir. Kamu kaynaklı akımlar, resmi kalkınma yardımları ve diğer resmi akımları; özel kaynaklı yardımlar ise özel sektör tarafından yapılan yatırımları ve ulusal sivil toplum kuruluşları ile özel sektör tarafından gerçekleştirilen yardımları kapsamaktadır (TİKA, 2008: 2; OECD, 2019). Böylece kalkınma yardımlarının dört ana akımdan oluştuğu görülmektedir.

Resmi kalkınma yardımı (RKY), DAC üyesi ülkelerin yaptığı yardımları tanımlamak için kullanılan bir ifadedir. Bu kuruluşa üye ülkelerin yaptıkları yardımlar için çeşitli kriterler konulmuş ve üye ülkelere yapılan yardımlar her yıl bu kriterlere göre değerlendirilmektedir. DAC'a üye olmayan diğer donör ülkeler açısından bu tanımın bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. İncelememizin konusu olan Türkiye Cumhuriyeti de bu kuruluşa üye değildir. Ancak gerçekleştirdiği yardım faaliyetlerini gözlemci olarak yer aldığı bu kuruluşa gönüllü olarak her yıl düzenli bir şekilde raporlamaktadır (Tosunoğlu, 2015: 13). Proje süresince yapılan incelemelerde DAC'a üye olmamasına karşın Türkiye'nin kalkınma yardımlarının DAC kriterlerini büyük oranda karşıladığı anlaşılmıştır (Arpa ve Bayar, 2019).

Dış yardımlar; kaynakları, harcama usulleri ve içerikleri açısından bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda ise başlıca şu türlerde olduğu görülmektedir:

- a. İkili ve Çok Taraflı Yardımlar
- b. Hibe ve Kredi Yardımları
- c. Bağlı ve Serbest Yardımlar
- d. Proje ve Program Yardımları
- e. Mali Yardım
- f. Teknik Yardım
- g. Gıda Maddeleri Yardımı.

Dış yardımın niteliği konusunda en çok tartışılan husus yardımların bağılılığı meselesi olmuştur. Donör ülke ile alıcı ülke arasında yardım anlaşması yapılırken eğer yardımın belirli mal ve hizmetler için harcanılması şartı koşuluyorsa bu yardım bağılı yardım sayılmaktadır ve yardım alan ülkenin bu yardımı başka bir alanda harcama yetkisi yoktur (Arslan ve Kiper, 2015: 21). Bu da iki şekilde gerçekleşmektedir: Alıcı ülke ya kendisine tahsis edilen fonlarla donör ülkeden ithalat yapmak zorunda ya da tahsis edilen fonları sadece donör ülkenin öngördüğü projelerde kullanabilmektedir. Bu husus, alıcı ülkeyi kendi planlaması dışında bir yönlendirmeye zorladığı, kalkınması konusunda kendisine inisiyatif tanımadığı yönünden eleştirilmektedir. Özellikle kredi şeklinde kullanılan bağılı yardımların bazen alıcı ülkeye yarardan ziyade zarar verebildiği görülmektedir. Zira alıcı ülke, şartlı verilen bu yardımla zorunlu olarak belli bir pazardan mal almak veya ihtiyaç sıralamasında öncelikleri arasında yer almayan proje ve programlara yönelmek durumunda bırakılmaktadır. Bu da bazen yüksek fiyatla mal temini veya kaynak israfı doğurabilmektedir. Zaten taşıdığı bu olumsuz özelliği sebebiyle bağılı yardımların popülaritesi her geçen gün düşmektedir. 1980'lerde resmi kalkınma yardımlarının yaklaşık % 60'ı bağılı yardımlardan oluşuyorken günümüzde bu oran %10'lara kadar gerilemiştir (Brech ve Potrafke, 2014: 22). OECD-DAC ve Yardımların Etkinliğine İlişkin Çalışma Grubunun öncülük ettiği uluslararası toplantılarda yapılan taahhütlerin özellikle 2005 yılında açıklanan Paris Deklarasyonu prensiplerinin bu düşüşte önemli rol oynadığı düşünülmektedir (OECD, 2011, 2012).

2. Türkiye'nin Dış Yardım Tarihi

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunun ilk yıllarından başlayarak yapısal ve ekonomik önceliklerine odaklandığından dış yardımın sistematik bir biçimde ele alınmaya başlanması 1980'li yılların ortalarını bulmuştur. Türkiye bu süre zarfında kurumsal bir yardım faaliyetinden ziyade dışişleri bürokratları aracılığıyla bazı girişimlerde bulunmuştur. Kabil Büyükelçisi Mahmut Şevket Esenal'ın (1933-1941) Türkistanlı gençleri eğitim almak üzere Türkiye'ye getirmesi, Bükreş Büyükelçisi Hamdullah Suphi Tanrıöver'in (1931-1944) Gagavuz Türkleriyle iş birliği yaparak Türkçe eğitim veren okullar açılmasını ve Türkiye'den öğretmen gönderilmesini sağlaması bu çabalara örnek olarak gösterilebilir (Akçay, 2012: 65). Bu dönemde Türk Kızılayı da küçük miktarda bazı yardımlarda bulunmuştur. 1967 yılında komşu ülkeler Irak ve Suriye'de, 1972 yılında Afganistan'da meydana gelen sel felaketlerinde ilaç, battaniye gibi malzeme desteğinde bulunmuştur (Örgel, 2018: 30).

Türkiye'nin ilk kurumsal dış yardım operasyonunun 1985 yılında gerçekleştiği görülmektedir. O dönemde Başbakanlığa bağlı olan Devlet Planlama Teşkilatı'nın yürüttüğü bir programla Gambiya, Gine, Gine Bissau, Moritanya, Senegal ve Sudan'a 10 milyon dolar tutarında bir yardım yapılmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019). 1987 yılında 12154 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Devlet Planlama Teşkilatı dış yardımlarda bulunma yetkisini haiz kılınmıştır (Akçay, 2012: 66). 1991 yılında Sovyetler Birliğinden ayrılarak bağımsızlığına kavuşan Türki Cumhuriyetler ile kalkınma işbirliğinde bulunmak, Türkiye'nin tecrübesini onlara aktarmak amacıyla TİKA kurularak bu ülkelerle kurumsal anlamda işbirliği yapılmaya başlanmıştır. Kurulan bu teşkilatın kısa süre içerisinde Türki Cumhuriyetler'i aşan bir faaliyet alanına yöneldiğine şahit olunmuştur.

3. TİKA'nın Kuruluşu ve Türk Dış Yardımının Kurumsallaşması

TİKA, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması üzerine başta Türki Cumhuriyetler olmak üzere bölgede bağımsızlıklarını elde eden ülkelerle kalkınma işbirliğinde bulunmak amacıyla 1992 yılında Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir birim olarak kurulmuştur. Türkiye'nin kalkınma işbirliğinin Türki Cumhuriyetler'i aşarak başka bölgelere de uzanması üzerine 1999 yılında Dışişleri Bakanlığı'ndan alınarak Başbakanlık'a bağlanan TİKA'nın teşkilat kanunu (4668 Sayılı kanun) 2001 yılında çıkarılmış ve kurum sektörel bir yapılanmaya kavuşturulmuştur. Ülkenin dış politikasının giderek çeşitlenmesiyle birlikte kalkınma işbirliği de artmaya başlamış ve TİKA'nın daha etkin hale getirilmesi ve koordinasyon rolünün öne çıkarılması ihtiyacı doğmuştur. Bunun üzerine 2011, yılında bölgesel bir yapılanmaya gidilmiş ve kurumun koordinasyon görevi güçlendirilmiştir. Bu amaçla kurulan yeni dairelerden biri de Ortadoğu ve Afrika Dairesi olmuştur.

24 Ekim 2011 tarih ve 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile gerçekleştirilen bu değişiklikle birlikte TİKA daha hızlı karar alabilen esnek bir yapıya kavuşturulmuştur. Aynı KHK ile Türkiye'nin dış yardımlarıyla ilgili uygulama ve teknik koordinasyonu sağlama, takibini yapma, envanterini hazırlama ve raporlar yayınlama görevi de TİKA'ya verilmiştir. 2018 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle kamu tüzel kişiliğine haiz özel bütçeli bir kurum statüsüne kavuşturulan TİKA, bu kararnameyle birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır.

TİKA, dış yardımlar konusunda bir yandan kamu kurumlarıyla işbirliği yaparken öbür yandan da sivil toplum kuruluşlarına da destek sağlayarak yardım kapasitelerinin artırılmasını sağlamaya çalışmaktadır. TİKA'nın kimi dönemlerde 100'ün üzerinde STK ile işbirliği yaptığı raporlara yansımıştır (TİKA, 2013: 18). 2005 yılında 0,35 milyon dolar olarak gerçekleşen STK'lara devlet desteği, 2010 yılında 39,68 milyon dolara çıkmıştır (Akçay, 2012: 84). Türk STK'larının geçmişi çok eskiye dayanmamakla birlikte kısa sürede devletin sağladığı bu destekle önemli faaliyetlerde buldukları müşahede edilmektedir. 2008 yılında 72,3 milyon dolar olan STK dış yardımları, 2018 yılında 826,5 milyon dolara çıkmıştır (TİKA, 2019a: 29). TİKA'nın sağladığı desteğin bunda önemli oranda etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Geliştirdiği idari yapılanmalarla birlikte kurumsal yapısı da büyüyen ve gelişen TİKA hizmet alanını da bu büyümeye paralel olarak genişletmiş ve Orta Asya, Balkanlar, Ortadoğu, Afrika, Latin Amerika ve Pasifik adalarına kadar yayılan geniş bir coğrafyada hizmet vermeye başlamıştır. Hâlihazırda 60 ülkede 62 Program Koordinasyon Ofisi ile faaliyetlerini sürdüren Türkiye, 150 ülkeye farklı proje ve programlarla ulaşmış bulunmaktadır (TİKA, 2021). Türkiye'nin yaptığı dış yardım miktarı da bu genişlemesine paralel olarak sürekli bir yükselme trendinde olmuştur. 2010 yılında 1.718 milyon dolar olarak gerçekleşen Türkiye'nin toplam dış yardımı takip eden yıllarda sırasıyla 2011 yılında 2.363 milyon dolara, 2012 yılında 3.436 milyon dolara, 2013 yılında 4.347 milyon dolara, 2014 yılında 6.403 milyon dolara, 2015 yılında 5.105 milyon dolara, 2016 yılında 7.943 milyon dolara, 2017 yılında 9.327 milyon dolara (OECD, 2019), 2018 yılında ise 9.927,5 milyon dolara (TİKA, 2018a: 11) çıkmıştır. Türkiye'nin gerçekleştirdiği kalkınma yardımlarının milli gelirine oranı 2010 yılında %0,13'ten 2013 yılında %0,40'a (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018), 2017 yılında %0,95'e, 2018 yılında ise %1,10'a çıkarak (TİKA, 2018a: 10) Birleşmiş Milletler'in (BM) koyduğu kalkınma yardımı hedefi olan %0,7'lik oranın üstüne çıkmıştır. OECD verilerine göre Türkiye elde ettiği bu hızlı artışla OECD DAC üyesi pek çok ülkeyi geride bırakmıştır (TİKA, 2018b: 11).

4. Türkiye'den Afrika'ya Yapılan Yardımların Mekanizması

Kalkınma yardımları resmi ve özel akımlar olmak üzere iki mecradan sağlanmaktadır. Özel akımlar ise STK ve özel sektör akımları olmak üzere iki ayaktan oluşmaktadır. Türkiye tarafından yapılan yardımlar, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere iki ana mecradan gerçekleştirilmektedir. Özel sektörün gelişmekte olan ülkelere yaptıkları yatırımlar da kapasite inşası, tecrübe aktarımı ve benzeri saiklerle yardım kategorisinde değerlendirilmektedir.

Gerek kamu kurumları ve gerekse sivil toplum kuruluşları, kendi ihtisas alanlarına göre proje ve faaliyetler yürütmektedir. Bu yardımlarda öne çıkan kurum, Türkiye'nin kalkınma yardımlarını koordine etmekle de görevli olan TİKA'dır. Resmi bütçe, özel bütçe ve şartlı bağışlarla faaliyetlerini yürüten TİKA, kendi proje ve programlarını yürüttüğü gibi ihtiyaca göre diğer kurum ve kuruluşlarla da işbirliği yapmakta ve faaliyetlerine destek vermektedir. Diğer kurumların diplomatik misyonlar aracılığıyla geliştirdiği kalkınma işbirliklerinde ise alanda destek sağlayarak kolaylaştırıcı rol üstlenmektedir. TİKA'nın 2019 yılı Kalkınma Yardımları Raporunda Türkiye'nin dış yardımlarında yer alan kurum ve kuruluşların sayısının 150'yi bulduğu ifade edilmektedir (TİKA, 2019b: 12). 2018 yılında Afrika'dan Türkiye Bursları'na başvuran 4.402 öğrenciye burs sağlanmış ve Türkiye'de öğrenim gören Afrikalı öğrenci sayısı toplam 13.698'e ulaşmıştır (TİKA, 2018a: 11).

Türkiye'nin Afrika'ya sağladığı yardımlarda Türk sivil toplum kuruluşlarının önemli bir katkısı bulunmaktadır. Uluslararası faaliyetlerde bulunan Türk dernek ve vakıflarının 2018 yılında yaptığı dış yardım miktarının toplamda 826,5 milyon doları bulunduğu ifade edilmektedir (TİKA, 2018a: 11) ve bunun önemli bölümü Arakan'a, Filistin'e ve Afrika Kıtası'na yapılmıştır (TİKA, 2017: 80). Bu dernek ve vakıflar kendi gönüllülerinden sağladığı mali destekle faaliyetlerini sürdürdüğü gibi kimi zaman TİKA'dan aldığı desteklerle de projelerini gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin farklı şehirlerinde kurulan pek çok vakıf veya derneğin Afrika'ya yardımlar götürdüğü bilinmektedir. Bu kuruluşların çoğunun daha çok kurban kesimi, sağlık taramaları, acil durumlarda gıda yardımı, su kuyları açma, öğrencilere eğitim desteği vb. faaliyetlerde bulunduğu görülmüştür. Özel sektörün kalkınma yardımlarındaki rolü gelişmekte olan ülkelere yapılan doğrudan yatırımla gerçekleşmektedir. Türkiye'nin kalkınma yardımları alanında diğer mecralarda elde ettiği gelişim, özel akımlar ayağında sağlanamamıştır. Türk özel sektörünün gelişmekte olan ülkelere olan yatırımlarının dalgalı bir seyir izlediği, konjonktürel şartlara bağlı olarak farklılıklar gösterdiği izlenmiştir. 2011 yılında gelişmekte olan ülkelere 879,2 milyon olarak gerçekleşen özel sektör yatırımları 2014 yılında bir sıçrama kaydederek 2.412 milyon dolara çıkmış ve ardından sürekli gerileyerek 2019 yılında 215,8 milyon dolara kadar düşmüştür (TİKA, 2019b: 25).

Dış yardımları koordine etmekle görevli olan TİKA, 2005 yılında Etiyopya'da ilk koordinasyon ofisini açarak Afrika'daki faaliyetlerine başlamıştır. Günümüzde Afrika'da 25 ofisi bulunan TİKA (2019b: 73), bir yandan kendi proje ve programlarını yürütürken diğer yandan da diğer kurum ve kuruluşların faaliyetlerine de destek sağlamaktadır. Kıta'da henüz yeni bir teşkilat olmasına karşın TİKA'nın oldukça yoğun faaliyetlerde bulunduğu, pek çok proje ve program yürüttüğü gözlemlenmektedir. TİKA'nın Kıta'da yıllık ortalama 400'ün üzerinde proje ve program gerçekleştirdiği ifade edilmektedir (Haberler.com, 2017).

TİKA, uygulamaya karar verdiği proje veya programın niteliğine göre ilgili kamu kurumlarından destek talebinde bulunmaktadır. Projenin mahiyetine göre bu kurumlar tarafından belirlenen uzmanların görev harcamalarını üstlenerek sahaya göndermektedir.

İlgili ülkede bulunan TİKA koordinatörlüğü alıcı ülke kurumlarıyla gereken koordinasyonu sağlayarak projenin uygulanmasını sağlamaktadır. Kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının TİKA ile yaptıkları işbirliklerinde ise resmi kurumlar bir proje uygulamaya karar verdiklerinde durumu TİKA'ya bildirerek o konuda destek talebinde bulunmaktadır. TİKA, söz konusu talebi değerlendirerek vereceği desteğin mahiyetini belirlemektedir. Duruma göre ya projenin tam bir ortağı olmakta, ya da kısmi mali ve lojistik destekle yetinmektedir.

Sivil toplum kuruluşları ise genellikle projelerini tamamen kendi personeliyle veya kendilerinin temin ettiği diğer personelle yürütmektedir. Bu kuruluşların TİKA'dan talebi daha çok projenin bir bölümüne mali destek vermesi şeklinde olmaktadır. STK'lar tarafından TİKA'ya iletilen projeler bu kurumun STK'larla işbirliği biriminde incelenerek ilgili ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak mahiyette görülürse desteklenmektedir. TİKA bazen bu kuruluşların sundukları projelerin ekipman, tefrişet ve benzeri taleplerini tümüyle karşılayarak destek olmaktadır.

5. Türkiye'nin Afrika'ya Yönelik Yardımlarının Temel Özellikleri

Türk dış yardımlarının koordinasyonu ile görevli olan TİKA, 2019-2023 yıllarını kapsayan Stratejik Planında, vizyonunu “Kalkınma iş birliği araç ve yöntemleri ile yerel ve küresel düzeydeki sorunlara, hızlı ve kalıcı çözümler sunabilen etkin ve öncü bir teşkilat olmak” şeklinde belirlemiştir (TİKA, 2022). TİKA temel değerlerini ise şu şekilde tanımlamıştır:

- İnsan Odaklılık
- Ülkenin İhtiyaç ve Önceliklerine Uygunluk
- Kaliteli Ürün ve Hizmet Sunumu
- Tarafsızlık ve Şeffaflık
- Katılımcılık
- Güvenilirlik
- Sonuç Odaklılık
- Etkililik, Verimlilik ve Yerindelik
- Dış Politika ile Uyumluluk (TİKA, 2019b)

Gerek Türk Hükümeti üyelerinin ve gerekse TİKA Başkanlığı'nın zaman zaman yaptıkları açıklamalarda ifade ettikleri “Türk Tipi Yardım Modeli” daha çok bu ilkelerle tanımlanmıştır. Yukarıda izah edilen yöntemlerle gerçekleşen saha incelemelerimiz sırasında elde edilen bilgi ve izlenimlere göre Türkiye'nin sağlamakta olduğu dış yardımın temel özellikleri aşağıda sıralanmaktadır.

5.1. Yerinde Yönetim

Türkiye, gerek kamu ve gerekse sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütmekte olduğu yardım faaliyetlerini ya ilgili ülkede açtığı ofisleri ya da o ülkeye gönderdiği uzmanları aracılığıyla yerine getirmektedir. Türkiye'nin resmi Kalkınma yardımlarını koordine etmekle görevli olan TİKA, Afrika'da 25 ülkeye açmış olduğu program koordinasyon ofisleriyle bu yardımları sevk ve idare etmektedir. Ofis bulunmayan ülkelere yapılan yardımlar ise ilgili ülkeye gönderilen uzmanlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Süreklilik gerektiren ve işletme ihtiyacı bulunan projelerde ise Türkiye'den görevlendirilen ihtisas sahibi idareci uzmanlarla projelerin sürdürülmesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

Örneğin, Sudan ve Somali’de inşa edilen hastaneler Türk Sağlık Bakanlığı’nın görevlileri tarafından ev sahibi ülkenin işbirliğiyle ortak işletilmektedir. Böylece hastanenin sağlıklı bir şekilde hizmet sunması ve oluşabilecek sorunlara zamanında çözüm üretilmesi sağlanmaktadır. Aynı husus TİKA tarafından Sudan’da açılmış bulunan “Sudan Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi” ile “Sudan Türk Genetik Kaynaklar ve Sperma Üretim Merkezi” için de söylenebilir. Mesleki eğitim merkezi yöneticisiyle 17 Haziran 2019 tarihinde yüz yüze yapılan görüşmede, Türkiye’den gönderilen eğitimcilerin, merkezin verimli çalışması için tecrübe paylaşımında buldukları, bir yandan üretim yapılırken bir yandan da Sudanlı elemanların eğitimlerine katkıda buldukları ifade edilmiştir.

Bu yöntem, Türkiye’nin ilgili ülkenin ihtiyacını yerinde analiz ederek etkili proje veya programlar geliştirmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Zira ilgili ülkenin şartları ve işletme potansiyeli sağlıklı bir şekilde belirlenip analiz edilmeden masa başında hazırlanan proje veya programların uygulanmasında çeşitli zorluklarla karşılaşıldığı bilinmektedir. Sudan’da görev yaptığımız süre içerisinde bazı yardım teşkilatlarının başlattığı çeşitli projelerin uygun eleman bulunamadığı için işletilemediği müşahede edilmiştir. Sözelimi Sudan’ın Güney Darfur eyaletinin başkenti Nyala’da bir İtalyan yardım kuruluşu tarafından inşa edilen orta ölçekli bir hastanenin yeterli sağlık çalışanı ve bütçesi bulunmadığı için işletilemediği yerinde gözlemlenmiştir. Bir süre Türk Kızılayı tarafından işletilen bu hastane şehirde Türk hastanesinin hizmete girmesiyle birlikte tamamen kapatılmıştır. Aynı şekilde Cezire eyaletinde ismi öğrenilemeyen yabancı bir kuruluş tarafından başlatılan bir tarım projesinin zamanla işletilemediği ve ekipmanlarının çürümeye terk edildiği müşahede edilmiştir.

Afrika’da bölge şartlarına uygun olmadığı için sürdürülemeyen pek çok projenin bulunduğu bilinmektedir. Türk dış yardımının Afrika’da hüsnü kabul görmesinin başlıca sebeplerinden birinin bu husus olduğu söylenebilir. TİKA’nın tarım ve içme suyu gibi alanlardaki bazı projelerine partner kuruluş olarak destek sağlayan Hartum’daki “Afrika Teknoloji Kenti” Genel Müdürü ile 17 Haziran 2019 tarihinde yüz yüze yapılan görüşmede TİKA’nın ofisinin varlığının yürütülmekte olan projelerin sürdürülebilirliğini sağlama ve çıkabilecek sorunlara acil çözümler üretme konusunda önemli bir avantaj sağladığı Genel Müdür tarafından ifade edilmiştir.

Afrika ülkelerine yardım faaliyetlerinde bulunmakta olan Türk sivil toplum kuruluşlarının da benzer bir tarzla faaliyetlerde buldukları gözlemlenmiştir. Ziyaret edilen ülkelerin tümünde Türk vatandaşlarının bu amaçlarla kurmuş oldukları dernek veya vakıfların bulunduğu müşahede edilmiştir. Bu kuruluşlar Türk idareciler tarafından idare edilmekte ve programların yürütülmesinde ihtiyaca göre yerel eleman istihdamına gidilmektedir. Örneğin, Nijer’de İnsani Yardım Vakfı (İHH) tarafından işletilmekte olan “La Morde Hastanesi Göz Kliniği” isimli katarakt projesi yöneticisiyle 4 Temmuz 2018 tarihinde yüz yüze yapılan görüşmede kliniğin Türk kuruluşu İHH tarafından gönderilen temsilciler tarafından idare edildiği, doktor ve diğer çalışanların kendileri tarafından Türkiye ve diğer bazı ülkelere temin edildiği bilgisi edinilmiştir. Tanzanya’nın Zanzibar adasında faaliyet göstermekte olan ve genel olarak Türkiye’den sağladığı bağışlarla faaliyetlerini sürdüren Assalam Community Foundation isimli kuruluşun Türk vatandaşı yöneticisi ile 16 Haziran 2019 tarihinde yüz yüze yapılan görüşmede ise “Çocuklara Yönelik Eğitim Faaliyetleri ve Kadınlara Yönelik Mesleki Eğitim”, “Sosyal Girişimcilik”, “Gönüllülük”, “Gençlik Mücadelesi” ve “İnsani Yardım” başlıkları altında yürütmekte oldukları projelerin bizzat kendisi tarafından yerinde idare edildiği, projeler kapsamında yerel personel istihdam edildiği ifade edilmiştir.

5.2. Doğrudan (İkili) Yardım

Donör ülkeler tarafından sağlanan yardımlar ikili ve çok taraflı olmak üzere iki yöntemle gerçekleştirilmektedir. İkili yardım, donör ülke ile alıcı ülke arasında doğrudan yapılan işbirliği veya anlaşmayla sağlanan desteği ifade etmektedir. Çok taraflı yardım ise BM, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası örgütler aracılığıyla sağlanan yardımları kapsamaktadır. Yapılan yardımların büyük bölümü doğrudan yardımlar şeklinde gerçekleşmektedir. Donör ülkeler, alıcı ülkelerle ilişkilerini geliştirmek, onlar üzerinde etki oluşturmak amacıyla dış yardımlarını büyük oranda alıcı ülkelerle olan ikili ilişkilerinde belirlemektedirler.

Türkiye'nin dış yardım faaliyetleri incelendiğinde de ikili yardım yönteminin daha çok tercih edildiği görülmektedir. 2018 yılı raporundaki verilere göre Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarının 8.432,7 milyon doları ikili yardım, 179,7 milyon doları ise çok taraflı (uluslararası kuruluşlara destek) yardım olarak gerçekleştirilmiştir (TİKA, 2018a: 11). Kamu diplomasisinin ağırlıklı olduğu ikili yardım yönteminde Türkiye'nin alıcı ülkeler nezdindeki imajını güçlendirmek ve diğer ülkelerle doğrudan işbirliği yapmak istenmektedir.

5.3. Talep Odaklı Yardım

İkili yardım anlayışının, siyasi ve ekonomik hedeflerin yardımın belirlenmesindeki etkinliğinin, Türkiye'yi özellikle resmi dış yardımlarında talep odaklı bir anlayışı benimseye sevk ettiğini söylemek mümkündür. Kurum ve kuruluşların sorumlularıyla yapılan görüşmelerde, yapılan yardımlarda karşılıklı üst düzey ziyaretlerde gündeme getirilen veya TİKA ofislerine sunulan vaka bazlı taleplerin ağırlıkta olduğu anlaşılmıştır. Ülkelere veya sektörlere özgü planlanmış kapsamlı proje veya programlardan ziyade alıcı ülkelere gelen talep üzerine karar verilen projelere ağırlık verildiği müşahade edilmektedir. Zira bu yöntemin alıcı ülke insanların gerçek ihtiyaçlarına cevap vermekte daha etkin olduğu düşünülmektedir (T.C Kalkınma Bakanlığı, 2018). Bu yaklaşım tarzı uluslararası taahhütlere uygun olmadığı gerekçesiyle eleştirilse de aslında Türkiye'ye önemli bir avantaj sağladığı söylenebilir. Zira bu anlayışla uygulamaya konulan projeler alıcı ülkelerin ihtiyaçlarına ve kalkınma planlamalarına uygun düşüğü için o ülkelerin yönetimleri tarafından daha fazla sahiplenilmektedir. Bu husus proje ve programların sürdürülebilmesinde son derece önemlidir. Zira kurumsal kapasiteleri henüz zayıf olan az gelişmiş ülkelere sağlanan kalkınma yardımlarının en büyük handikabının sürdürülemezlik olduğu bilinmektedir.

Bununla birlikte Türkiye'nin kendisine üstünlük sağlayan esneklik ve acil müdahale gibi avantajlarını kaybetmeden kademeli olarak strateji temelli bir yardım modeline geçmeye başladığı söylenebilir. Her ne kadar 24 Ekim 2011 tarih ve 656 sayılı KHK ile TİKA'ya Türkiye'nin dış yardımlarıyla ilgili uygulama ve teknik koordinasyonu sağlama, takibini yapma, envanterini hazırlama ve raporlar yayınlama görevi verilmiş olsa da bunun kurumlar arasında tam bir uzlaşma sağladığı söylenemez. Bu bağlamda Türkiye'nin çıkaracağı bir dış yardım kanunuyla bu alandaki ihtiyacı önemli oranda giderebileceği, kurumları tam bir uzlaşmaya sevk edebileceği değerlendirilmektedir.

5.4. İnsan Odaklı Yaklaşım

Türkiye'nin yapmakta olduğu yardımlar proje ve programların niteliği ve hedefleri yönünden incelendiğinde insanı merkeze alan, onun refah ve mutluluğunu önceleyen bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. TİKA'nın hazırladığı 2019 yılı Kalkınma Yardımları Raporu'nda insan odaklı model şöyle tanımlanmıştır: "İnsan odaklı, yerel hassasiyetlere duyarlı, karşılık beklemez ve bir insan hayatının tüm aşamalarında gereksinim duyulan imkânların oluşturulması ve sürdürülmesi" (TİKA, 2020: 12).

Bu doğrultuda Türk dış yardımında gerek kalkınma yardımları ve gerekse insani yardımlar olsun temel hedefin insana ulaşmak ve onun refahına katkı sunmak olduğu söylenebilir. Sözelimi, Sudan'ın Darfur bölgesinde inşa edilen hastane, bölge insanının temel haklar arasında sayılan sağlık hizmetine duyduğu acil ihtiyacın giderilmesi amacıyla inşa edilmiştir. Hastanenin sağlık hizmetlerinden yararlanan hastalarla 19 Haziran 2019 tarihinde (kendileri çalışma hakkında bilgilendirilerek rızaları alınmış ve isimleri çalışmamızın hiçbir aşamasında paylaşılmamıştır) yüzyüze yapılan görüşmelerde bu hastane inşa edilmeden önce bölgede yeterli imkanlara sahip bir hastanenin bulunmadığı, hastaların basit hastalıklarda dahi tedavi imkanı bulamadığı, hastanenin inşasından sonra ise pek çok hastalığın burada rahatça tedavi edilebildiği ifade edilmiştir. Diğer bir örnekte, Nijer'de kadınların önemli bir bölümünün fistül hastalığından muzdarip olduğu, bu hastalık sebebiyle toplumdan dışlandığı bilinmektedir. Bu hastaların önemli bir bölümü tedavi imkanına sahip değildir. Türkiye'nin inşa ettiği hastane insani açıdan son derece önemli olan bir ihtiyacı giderdiği için önemli bir hizmet olmuştur. Kıta'da farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmekte olan katarkat projeleri, sağlık taramaları, gıda yardımları, bu anlayışın izlerini taşımaktadır. TİKA'nın yanı sıra AFAD, Türk Kızılay ve STK'lar insani krizlerde yardım sağlamaktadır. Örneğin, 2011 yılında Somali'de baş gösteren kuraklık ve kıtlığın ardından Türk kamu kurumlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının önemli miktarda yardımla bölgeye intikal ettikleri tespit edilmiştir (Yalçın, 2017: 31).

Yukarıda yer verilen faaliyetlerin sonucu olarak Küresel İnsani Yardım Raporu'na göre Türkiye, gerçekleştirdiği 8,399 milyar dolar tutarındaki resmi insani yardımla 2018 yılında dünyanın en büyük donör ülkesi olmayı sürdürmüştür. Türkiye ayrıca aynı yıl milli gelirinin % 0.79'unu insani yardım için ayırarak "dünyanın en cömert ülkesi" olmaya devam etmiştir. 2017 yılında bu veriler, sırasıyla, 8.07 milyar dolar ve % 0.85 olarak gerçekleşmiştir (T.C Dışişleri Bakanlığı, 2021).

Türkiye'nin insan odaklı yardım yaklaşımı literatür açısından da dikkat çekici bir vaka oluşturmaktadır. Bu yaklaşımdaki temel hareket noktasının insani kaygı ve meşru ilişkiler geliştirme arzusu olduğu söylenebilir. Ancak, Türkiye'nin dış yardım yaklaşımının literatürde özellikle realist uluslararası ilişkiler teorilerinin çerçevesine aykırı olduğu, zira bu yardımların ne askeri ne de siyasi bir çığara dönük olduğu dile getirilmektedir (Kurt, 2021).

5.5. Acil İhtiyaçlara Acil Müdahale

Türkiye'nin Afrika ülkelerinde yürütmekte olduğu projelerin önemli bir bölümünün günlük yaşamda acil ihtiyaç duyulan hizmetlere ve insani yardımlara yönelik olduğu görülmektedir. Sözelimi Türkiye'nin afet ve acil yardım teşkilatı olan AFAD, 2020 yılının Ocak ayında Güney Sudan'da meydana gelen sel felaketi üzerine hemen harekete geçerek taşkından zarar gören 13.500 aileye gıda yardımı ulaştırmıştır (AFAD, 2020). Benzer şekilde, Türk sivil toplum kuruluşlarının da acil durumlarda hemen harekete geçtikleri, topladıkları yardımı süratle afet bölgelerine ulaştırdıkları gözlemlenmiştir (Türk Kızılay, 2020; İHH Acil Yardım Haberleri, 2020; Türkiye Diyanet Vakfı, 2021). Türk STK'larının 2018 yılı içerisinde sağladığı ve büyük bölümü Afrika'ya yönelik olan toplam 590 milyon dolarlık acil ve insani yardım bu faaliyetlerinin hacmini ortaya koymaktadır (TİKA, 2018a: 11).

Türkiye'nin kamu ve sivil toplum dış yardımlarının bir çoğu acil ihtiyaçlar üzerine başlatılmış olsa da inşa edilen hastanelerin ilgili ülkelerin sağlık sektörünün geliştirilmesine ciddi katkılar sağladığı ve uzun vadeli kalkınma hedefleriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Bu hastanelerin tamamının üst düzey ziyaretlerde verilen kararlarla inşa edildiği anlaşılmıştır. Nijer'in başkentinde inşa edilen "Niamey Fistül Araştırma ve Rehabilitasyon Hastanesi", Sudan'ın Darfur bölgesinde inşa edilen "Sudan Türkiye Eğitim ve Araştırma Hastanesi", Somali'nin başkenti Mogadişu'da inşa edilen "Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi", Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın (Başbakanlığı döneminde) bu ülkelere gerçekleştirdiği ziyaretlerde gözlemlendiği acil ihtiyaç üzerine verdiği talimatlarla yapılmıştır. Türk sivil toplum kuruluşlarından İHH, Yeryüzü Doktorları, Gönüllüler, Yardımcı Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarının farklı ülkelerde yürütmekte oldukları sağlık tarama projeleri, katarakt operasyonu projeleri de bu acil yardımların sivil toplum tarafından gerçekleştirilen örnekleri olarak zikredilebilir.

5.6. Kalkınma Hedefli Yardım

Türkiye'nin Afrika'ya yönelik yardımlarının, yardım ve kalkınmayı bir arada gerçekleştirmeyi hedefleyen, ikisini birleştiren bir model içerdiğini söylemek mümkündür. Yapılan yardımlar, mevcut ihtiyaçların giderilmesini incelemekle birlikte bu yardımlarda sağlanmaya çalışılan süreklilikle, alıcı ülkelerin uzun vadeli kalkınma hedeflerine katkı sağlanmaya çalışılmaktadır. Sudan'da yürütülen "Sudan Türkiye Eğitim ve Araştırma Hastanesi", "Sudan Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi", "Sudan Türk Genetik Kaynaklar ve Sperma Üretim Merkezi" projeleri, Nijerde TİKA tarafından inşa edilen ve Maarif Vakfı tarafından işletilmekte olan "Nijer Türk Dostluk Okulu", "Niamey Fistül Araştırma ve Rehabilitasyon Hastanesi" projeleri, Somali'de inşa edilen "Somali Türkiye Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi", "Somali Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi", "Recep Tayyip Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu", "Mogadişu Havaalanı Rehabilitasyonu", "Mogadişu Havaalanı Yolu Yapımı", "Parlamento Binası İnşası" projeleri; Tanzanya'da gerçekleştirilen "Vikongoro ve Viwege İlkokulları'nın Tadilatı ve Tefrişatı", "Tumbatu Adası'nda Balıkçılığın Geliştirilmesi", "Muhimbili Devlet Hastanesi Pediatrik Acil Servis Bölümüne Tıbbi Ekipman ve Malzeme Temini", projeleri, Zanzibar'da bir Türk vatandaşı tarafından yardım amaçlı olarak yürütülmekte olan "Mesleki Eğitim Merkezi" projesi vb. projeler bu özellikleriyle öne çıkan çalışmalardır.

Türkiye'nin Somali'ye yönelik yardım faaliyetleri bu anlamda dikkat çekilmesi gereken bir öneme sahiptir. Başkent Mogadişu başta olmak üzere Somali son yıllarda yaşanan iç savaştan dolayı harabe haline gelmiş bulunmaktadır. Türkiye'nin 2011 yılında başlattığı kalkınma işbirliği kapsamında sağladığı yardımlarla ülkede önemli bir kalkınma hamlesi başlatılmıştır. Türkiye'nin sağladığı bu destekle ülkede gözle görülür bir gelişme kaydedilmiştir. Bu gelişme özellikle başkent Mogadişu'da açık bir şekilde gözlemlenmektedir. 2011 ve 2012 yıllarında ziyaret ederek bizzat yerinde gözlemlenen Mogadişu sokakları harabe görüntüsünden kurtularak sosyal hayatın canlı bir şekilde yaşanmaya başladığı hale gelmiştir. 17 Şubat 2020 tarihinde Somali Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'nde hastane yöneticisi İbrahim Muhammed Hasan ile yapılan mülakat, 20 Şubat 2020 tarihinde TİKA Mogadişu temsilciliğinde iş adamı Hüseyin Osman, Araştırma Merkezi Kurucusu Dr. Khalid Omar Ali ve Mogadişu Üniversitesi Rektör Yardımcısı Dr. Mehdi Muhammed ile Yabancı Diller Enstitüsü Müdürü Abdulvali Şeyh Muhammed ile yapılan yüz yüze görüşmelerde Türkiye'nin sunduğu yardımların bu dönüşümde en önemli faktör olduğu ifade edilmiştir.

5.7. Tarafsızlık

Genel tabloya bakıldığında, Türkiye'nin gerek resmi kurumlarının, gerekse sivil toplum kuruluşlarının bölge, din, dil, ırk, kabile vb. ayrımlar gözetmeden Afrika'nın farklı ülkelerine yardım götürdüğü görülmektedir. TİKA Cezayir, Cibuti, Çad, Komorlar Birliği, Libya, Gambiya, Mısır, Nijer, Senegal, Somali, Sudan ve Tunus gibi ağırlıklı Müslüman ülkelerde ofisler açtığı gibi Etiyopya, Gine, Güney Afrika Cumhuriyeti, Güney Sudan, Kamerun, Kenya, Mozambik, Namibya, Tanzania, Uganda gibi halkının çoğu yerel inanışlara veya Hristiyanlığa mensup olan ülkelerde de ofisler açmış ve kalkınma yardımı sağlamıştır. Bununla birlikte, Türkiye'nin yaptığı dış yardımlarda önemli bir paya sahip olan Türk sivil toplum kuruluşlarının büyük oranda halkı Müslüman olan ülkelerde yürüttükleri proje ve faaliyetlerde, bu ülkelerin halkları ile Türkiye arasındaki tarihi ve kültürel bağların yerelde temas kurmayı kolaylaştırdığı gözlenmiştir. Örneğin, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle 27 Nisan 2018 tarihinde yapılan toplu görüşmede bu kuruluşların büyük oranda alıcı ülkelerde edindikleri ortak kuruluşlar aracılığıyla faaliyetlerini yürüttükleri ve ülke seçiminde uygun partner bulma amilinin belirleyici bir role sahip olduğu dile getirilmiştir.

Ülkelerin sosyoekonomik durumlarının ve insani krizlerinin Türk kamuoyundaki bilinirliğinin ülke seçiminde diğer bir etken olduğu ifade edilebilir. Ülke seçiminde bu husus dikkat çekici olsa da kuruluşların sahada uyguladıkları projelerde veya yaptıkları yardımlarda herhangi bir ayrıma gitmedikleri, ihtiyacı olan farklı kesimlere yardımda buldukları görülmüştür. Özellikle gıda yardımı dağıtımında ve sağlık alanındaki faaliyetlerinde bu durum açıkça görülmektedir. İHH, Yeryüzü Doktorları, Gönüllüler Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarının yürüttükleri sağlık projelerinde her kesimden insanlara hizmet sundukları, ihtiyaca göre gıda dağıtımını vb. insani yardımlarda buldukları gözlemlenmiştir (İHH, 2021; 5 Temmuz 2018 tarihinde yüz yüze yapılan görüşme).

5.8. Uluslararası Taahhütlerle Uyumlu Etkili Yardım

Yapılan yardımların alıcı ülkeye katkısı dış yardımların en önemli konularından biridir. Zira yardımın kalkınmaya sağladığı katkı onun değerini belirleyen başlıca kriterlerdendir. Etkinlik, teknik bir kavram olarak yapılan yardımın alıcı ülkenin kalkınması üzerindeki etkisini en üst seviyeye çıkarmak için belirlenen uluslararası taahhütlere uygun olup olmadığını ifade eder (Keskin, 2011: 25). Donör ülkelerin, yaptıkları yardımların alıcı ülkelerin kalkınmalarına katkı sağlayabilmesi hususunda ilerleme kaydedilmesi için üzerinde anlaştıkları çeşitli uluslararası taahhütler bulunmaktadır. Bu taahhütler donör ve alıcılara karşılıklı olarak yükümlülükler getirmektedir.

Bu makale kapsamında gerek literatür üzerinde, gerekse sahada gerçekleştirilen incelemelerde Afrika'da yıllık ortalama 400'ün üzerinde proje uygulayan TİKA'nın proje ve programlarının BM'nin Bin Yıl Kalkınma Hedefleriyle önemli oranda örtüştüğü sonucuna varılmıştır. Bu proje ve programların Yoksullukla Mücadele, Temel Eğitimin İyileştirilmesi, Kadın Erkek Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi, Sağlık Sektörünün İyileştirilmesi, Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması, Kalkınma İçin Küresel Ortaklık Geliştirilmesi gibi başlıklarla ifade edilebilecek olan bu hedefler konusunda sayısal ve niteliksel olarak dikkat çekici bir etkinliğe sahip olduğu görülmüştür. Bu projelerden örnek olarak seçilen iki tanesi üzerinde OECD-DAC kriterleri yönünden bir incelemede bulunulmuştur.

Sudan'ın Darfur bölgesinde uygulanan "Darfur'lu Çiftçilere Destek Projesi"nde OECD-DAC Paris Deklarasyonu İzleme Tetkikleri listesinde belirlenen 8 değerlendirme kriterinden 6'sının (OECD-DAC 3 - 8 nolu göstergeler) gerçekleştirildiği, 2'sinde ise (OECD-DAC 9 ve 10a 10b numaralı göstergeler) ikili yardıma öncelik tanındığı için bir gelişme kaydedilemediği anlaşılmıştır (OECD, 2018). Diğer proje ise Nijer "La Morde Hastanesi Göz Kliniği Projesi"dir. Afrika'da 14 ülkede 100 binin üzerinde katarakt ameliyatı gerçekleştiren İHH'nın, İslam Kalkınma Bankası, Nijer Sağlık Bakanlığı, Uluslararası Doktorlar Birliği ve TİKA ile işbirliği halinde yürütmekte olduğu projede 30.000 katarakt ameliyatı planlanmıştır. Projenin OECD-DAC göstergeleri açısından yapılan değerlendirilmesinde ise bu göstergelerin tümüyle uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir husus, Türkiye'nin yaptığı yardımları raporlamada gösterdiği özendir. Kalkınma yardımı istatistiklerinin sağlıklı bir şekilde oluşturulması için 2008 yılında Envanter Bilgi Formu (EBF) sistemi geliştirilmiş ve tüm kurum ve kuruluşların verilerini girmeleri hedeflenmiştir. Artan ihtiyaçlar ve bu sistemin yetersiz kalması üzerine 2016 yılında Faaliyet Bilgi Portföyü (FBP) sistemine geçilmiştir. Yaklaşık 400 kamu kuruluşu ve 120 sivil toplum kuruluşu bu sisteme kayıtlıdır. Elde edilen veriler, Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu adında her yıl TİKA tarafından yayımlanmaktadır (T.C Kalkınma Bakanlığı, 2018). Ancak, gerçekleştirilen proje ve programların takip ve izlenmesinde herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Bu durum TİKA'nın 2018 yılı faaliyet raporunda da kısmen ifade edilmiştir. Raporda "Proje ve faaliyetlerin planlama aşamasından başlayarak, takip, uygulama, izleme ve raporlama faaliyetlerinin daha etkili ve verimli yapılabilmesine yönelik yazılım geliştirme çalışmaları devam edecektir" ifadesine yer verilmektedir (TİKA, 2019c: 130).

5.9. Türk Dış Politikasına Uyumluluk

Kalkınma yardımının önemli bir dış politika aracı olarak kabul edildiği, donör ülkelerin dış yardım planlamalarının büyük oranda kendi politik çıkarları doğrultusunda şekillendiği sık dile getirilen bir husustur (Schraeder, Hook ve Taylor, 1998: 27). Buna bağlı olarak hangi ülkeye yardım yapılacağı ve ne tür yardımda bulunulacağı önemli oranda siyasilerin veya ilgili kurumların başındaki idarecilerin kararlarına bağlı olarak gerçekleşmektedir (Öztürk ve Öztürk, 2012: 10).

Yapılan yardımların bir yumuşak güç (soft power) oluşturması hedefi, hemen tüm donörlerin vazgeçemediği bir olgudur. Türkiye'nin dış yardımlarının da önemli oranda Türk dış politikasını desekleme amacına yönelik olduğu söylenebilir. Bu tutum, TİKA'nın koyduğu hedefler arasında da yer almaktadır. Ancak Türkiye yaptığı yardımlarda politik ve ticari beklentilere sahip olduğunu kabul etmekle birlikte Batılı ülkelerin Afrika ile olan ilişkilerinden farklı olarak "eşit şartlarda karşılıklı kazan kazan" yaklaşımına sahip olduğunu da ısrarla vurgulamaktadır. İktidarı süresince Kıta'nın 33 ülkesine seyahatte bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 7 Ocak 2013 tarihinde başbakan olarak Gabon'a gerçekleştirdiği seyahatte Gabon Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Afrika'yı ortak tarihimiz çerçevesinde dost ve kardeş olarak gördüğümüz vurgusu bu yaklaşımın çerçevesini ortaya koymaktadır (TİMETÜRK, 2013).

Türkdışyardımının koordinasyonunu üstlenen lokomotif kuruluşu TİKA'nın koordinasyon ofislerinin daha çok Türkiye'nin ilişkilerini geliştirmeye destek amacıyla kurulduğu da burada ifade edilmelidir. Afrika'daki ofislerin açılışına baktığımız zaman bu durumu gözlemlemek mümkündür. Afrika Birliği'nin merkezi olması sebebiyle Kıta'da etkin bir konumda bulunan Etiyopya, 2005 yılında Afrika'da ilk TİKA ofisinin açıldığı ülke olmuştur.

Ardından Sudan ve Senegal gibi Doğu ve Batı Afrika'nın iki ülkesinde ofisler açılmıştır. Takip eden yıllarda Türkiye'nin Afrika'ya yönelik faaliyetleri arttıkça yeni TİKA ofisleri açılmıştır. 2022 yılı itibariyle Kıta'da bulunan 25 TİKA ofisi bir yandan yardım faaliyetlerini koordine etmekte, diğer yandan Türkiye'nin imajını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti 1980'lerin ortasından itibaren ön plana almaya başladığı dış yardım faaliyetlerinde 2000'li yıllardan sonra dikkat çekici bir ilerleme kaydetmiştir. Dünyanın beş kıtasında açtığı koordinasyon ofisleri ve diğer yardım mekanizmaları aracılığıyla Türkiye'nin sağladığı dış yardım gayrisafi milli hasılaya oranla 2010'lu yıllarda dünya ülkeleri arasında birinci sıraya yerleşmiştir.

Türkiye'nin özellikle Afrika Kıtası'na yönelik yardım faaliyetlerine 150 civarında resmi ve sivil kurum ve kuruluş katkı sağlamaktadır. TİKA kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcileri aracılığıyla sağlanan Türkiye'nin dış yardımlarını koordine etmekte ve her yıl yayınladığı raporlarla faaliyetlerini kamuoyuna duyurmaktadır. Türkiye OECD-DAC'a üye olmadığı halde gönüllü olarak faaliyetlerini OECD'ye de raporlamaktadır. Araştırmamızda örnek seçilen projeler üzerinde yapılan değerlendirmelerde Türkiye'nin uyguladığı projelerin OECD-DAC'ın belirlediği etkinlik kriterleriyle büyük ölçüde örtüştüğü sonucuna varılmıştır. Türk dış yardım modeli insanı merkeze koyan, din, dil, ırk ve benzeri bir ayrıma tabi tutmadan insan onuruna yakışan müreffeh yaşam sürülmesini önceleyen bir anlayışı temel almaktadır. Bu yaklaşımın daha çok ikili yardımlarla hayata geçirebileceğini değerlendiren Türkiye, uluslararası kuruluşlarla işbirliğini ihmal etmeden yardımlarını doğrudan alıcı ülkelerle yapmaktadır. Yardım sağlayan kurum ve kuruluşların temsilcileriyle ve alıcılarda yüz yüze yapılan görüşmelerde Türkiye'nin yardımlarının günlük yaşamda karşılanmakta olan sorunlara çözümler üretme konusunda önemli bir katkı sağladığı ve insanı önceleyen bu anlayışın halk nezdinde takdirle karşılandığı tespit edilmiştir. Türkiye'nin sağladığı yardımları yerel işbirliğiyle sahada yönetmesi, bu yardımların etkin ve verimli olmasında önemli derecede pay sahibidir. Bu şekilde gerçek ihtiyaçların tespiti, yardımın etkili bir şekilde yönetimi ve idari giderler asgari düzeyde tutularak yardımın alıcılara doğrudan ulaştırılması sağlanmaktadır.

Yardım etkinliğinin daha da ileriye taşınması için kurumlar arası eşgüdümü artıracak bir dış yardım kanununa ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmektedir. Eksikliği hissedilen diğer bir husus ise gerçekleştirilen yardımların izlenmesinde ve sürdürülebilirliğinin kontrol edilmesinde kullanılabilecek ilave mekanizmalardır. Yaptığı yardımları şeffaf bir biçimde ortaya koyan ve yükümlülüğü bulunmadığı halde OECD'ye raporlayan Türkiye'nin gerçekleştirilen proje ve programları izleme ve değerlendirme cihetine de ağırlık vermesi önem arz etmektedir. Son olarak, Türkiye'nin yardımlarında imtiyazlı kredilerin yardım sistemine henüz yeterli oranda dahil edilmediği mülahaza edilmiştir. Başta Eximbank olmak üzere diğer kredi mekanizmalarının yapılmakta olan yardımları destekleyici bir anlayışla sürece dahil edilmesi, kalkınma işbirliklerinin daha sürdürülebilir olmasını ve ikili ekonomik ilişkilerin gelişmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- AFAD. *AFAD Hakkında*. <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda> (Erişim Tarihi: 21.03.2021).
- AFAD. (2020, 3 Ocak). *Güney Sudan'da 13.500 Selzedeye Yardım Ulaştırdık*. <https://www.afad.gov.tr/guney-sudanda-13500-selzedeye-yardim-ulastirdik> (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- Akçay, E. (2012). *Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları*. Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Yayınları.
- Arpa, E. ve Bayar, M. (2019). Türkiye'nin Afrika'ya Yönelik Kalkınma Yardımlarının Yardım Etkinliği Açısından Değerlendirilmesi. *Bilge Strateji*, 11 (21), 201-229.
- Arslan, E. ve Kiper, K. (2015). Dış Yardım Nedir? Niçin Yapılır? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 34, 10-26.
- Doğan, A. (2006). Dış yardımın ekonomik büyümeye etkisi: Alt-Sahra Afrika örneği. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 56(2), 121-139.
- Haberler.com (2017, 3 Ağustos). *Afrika Tecrübe Paylaşımı Hazırlık Programı*. <https://www.haberler.com/afrika-tecrube-paylasimi-hazirlik-programi-9898930-haberi/> (Erişim Tarihi: 04.02.2019)
- Öztürk, H. ve Öztürk, S. (2012). *Türkiye'nin Dış Yardım Stratejisi*. BİLGESAM Raporu No:54. Ankara.
- Hausmann, J. (2014). *Turkey as a Donor Country and Potential Partner in Triangular Cooperation*. Discussion Paper 14/2014. Bonn: German Development Institute.
- İHH. *Acil Yardım Haberleri*. <https://www.ihh.org.tr/haber/acilyardim> (Erişim Tarihi: 21.07.2020).
- İHH. *Işığa yeniden merhaba*. <https://www.ihh.org.tr/haber/isiga-yeniden-merhaba-243> (Erişim Tarihi: 07.03.2021).
- İHH. *140 binden fazla kişiye ışık oldunuz*. <https://www.ihh.org.tr/katarakt> (Erişim Tarihi: 07.03.2021).
- Karagöz, F. (2010). Yoksulluk tuzağı ve dış yardım: Eleştirel bir yaklaşım. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 1-13.
- Keskin, Ö. (2011). *Yardım Etkinliği ve TİKA*. Yayımlanmamış TİKA Uzmanlık Tezi. Ankara: TİKA.
- Kurt, V. (2017). Bir Dış Politika Aracı Olarak Türkiye'nin Dış Yardımları. Ali Aslan, Kemal İnat ve Burhanettin Duran (Ed.). *AK Parti'nin On Beş Yılı: Dış Politika*. İstanbul: SETA, 316-332.
- OECD. (2012). *Aid Effectiveness 2011: Progress in Implementing the Paris Declaration, Better Aid*. OECD Publishing. https://read.oecd-ilibrary.org/development/aid-effectiveness-2011_9789264125780-en#page3 (Erişim Tarihi: 30.01.2019).
- OECD. (2017). *Net ODA*. <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm> (Erişim Tarihi: 02.02.2019).
- OECD. (2018). *DAC Glossary of Key Terms and Concepts*. http://www.oecd.org/dac/dac-glossary.htm#Aid_Activity (Erişim Tarihi:15.04.2018).

- OECD. (2019). Total resource flows, net disbursements, current prices: All donors. *OECD International Development Statistics*, 2018(1). Paris: OECD Publishing.
- Örgel, F. (2018). *İnsani Yardım Çalışmaları ve Uluslararası Politikalar*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Schraeder, P.J., Hook, S.W. ve Taylor, B. (1998). Clarifying the Foreign Aid Puzzle: A Comparison of American, Japanese, French, and Swedish Aid Flows. *World Politics*, 50(2), 294-323.
- Tosunoğlu, Ş. (2015). Türkiye'nin Resmi Kalkınma Yardımları Politikası: Eğilimler ve Hedefler. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(10), 9-29.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. *Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Özellikleri ve En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Yaklaşımı*. <http://www.mfa.gov.tr/turkiyenin-kalkinma-isbirligi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 06.02.2019).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. *Türkiye'nin "Uluslararası Acil İnsani Yardımları*. http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-_insani_yardimlari.tr.mfa (Erişim Tarihi: 19.03.2021).
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği, Metotlar ve Yaklaşımlar*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Teknik İşbirliği ve Kalkınma Yardımları Çalışma Grubu Raporu*. Ankara.
- Türk Kızılay. *Uluslararası Yardımlar*. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/uluslararasi-yardimlar> (Erişim Tarihi: 25 03.2021).
- TİKA. (2008). *Kalkınma Yardımlarına İlişkin Tanımlar ve Örnekli Açıklamalar*. Ankara.
- TİKA. (2014). *Faaliyet Raporu 2013*. Ankara.
- TİKA. (2018a). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2017*. Ankara.
- TİKA. (2018b). *Her Şey Bir Tebessüm İçin*. Ankara.
- TİKA. (2019a). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2018*. Ankara.
- TİKA. (2019b). *Stratejik Plan 2019-2023*. Ankara.
- TİKA. (2019c). *Faaliyet Raporu 2018*. Ankara.
- TİKA. (2020). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2019*. Ankara.
- TİKA. (2022). *Hakkımızda*. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> (Erişim Tarihi: 11.06.2022)
- TİKA. *Tarihçe*. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222> (Erişim Tarihi: 07.03.2021).
- TİMETÜRK. *Başbakan Erdoğan: Biz elmas için gelmedik!* <https://www.timeturk.com/tr/2013/01/07/cetin-dogan-i-yakan-itiraf.html> (Erişim Tarihi: 04.04.2021).
- Türkiye Diyanet Vakfı. *Hayri Hizmetler*. <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/> (Erişim Tarihi: 21.03.2021).
- Brech V. ve Potrafke, N. (2014). Donor ideology and types of foreign aid. *Journal of Comparative Economics*, 42(1), 61-75.
- Yalçın, M. (2017). Türkiye Somali İlişkilerinde El-Şebab Örgütünün Etkisi. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 4, 17-49.
- YTB (2019, Şubat). Türkiye Bursları. Yayınlanmamış bilgi notu.

CHALLENGING THE CONCEPT OF THE REGION: THE INDO-PACIFIC AS AN EXAMPLE OF AN EMERGING “ARTIFICIAL” REGION¹

Vuslat Nur ŞAHİN*

Abstract

This article demonstrates that the social sciences and humanities have a variety of conceptual tools for deciding questions of regional nomenclature, but that existing theories of world regions do not easily account for the emergence of the Indo-Pacific as an organizing idea in world politics. Indeed, the Indo-Pacific would not be considered a likely candidate for “regionhood” from the perspective of the most prominent schools of thought within regional studies, for this study Old Regionalism, New Regionalism and Comparative Regionalism’s theoretical approaches testing in the case of Indo-Pacific. If the Indo-Pacific has a claim to regionhood, then, it is not because dispassionate observers have assessed that there is something empirical about this geographic space that warrants its categorization as a world region. Rather, the Indo-Pacific is a region only because a certain set of political actors have willed it into existence. In this sense, the Indo-Pacific is an artificial region – the product of political interests and manipulation. While all regions are artificial to a certain degree – that is, concepts are human-made by definition, and none are independent from the political world – the Indo-Pacific is perhaps more artificial than other world regions in the sense that the region would likely never have been conjured if not for political purposes. Thus, the Indo-Pacific construct is not just changing world politics – it is also altering the academic study of world politics in some important ways.

Keywords: Region, Regionalism, Indo-Pacific, Asia-Pacific, ASEAN.

¹ Acknowledgements: Some of the ideas of the paper was firstly presented in the ISA 2022, Nashville, I am very thankful to questions and feedbacks of participants. I also express my special thanks to Dr Peter Harris, for his suggestions and feedback on my manuscript, and the anonymous reviewers. The authors report there are no competing interests to declare.

* PhD(c), Waseda University, GSICCS, vuslatnur@akane.waseda.jp, ORCID: 0000-0001-6794-6579.

Introduction

The study of regions and regionalism is one of the most dynamic and multidisciplinary fields in the social sciences, drawing on scholarship from political science, International Relations, history, economics, and other domains. It is also a “revolutionary” field in the sense that the naming and conjuring of regional ideas can help to reorganize “political, economic, cultural, and social lives” (He, 2016: 1). Perhaps because of its revolutionary character, however, the study of regionalism suffers from a problem: the lack of common definitions, including even a common definition of regionalism as a field of study. Rather, the meaning of regionalism has changed over time, shifting according to the positionality of those defining it. In turn, this dissonance over the content and structure of regionalism leads to conceptual confusion over how real-world regions – regionalism’s supposed topics of study – should be demarcated.

As Kenneth Waltz (1979: 69) argued, a theory is required to explain behavioral patterns, not one-off changes. In broad terms, there are three schools of thought when it comes to the study of world regions: old regionalism, new regionalism, and comparative regionalism. Old regionalism is state-centric and state interest-oriented. Although it lost much of its dynamism in the early 1970s (Söderbaum, 2015: 10), the legacy of its rationalist approach continues to influence regionalism studies to a noticeable degree. By contrast, new regionalism and comparative regionalism, while broad schools, tend to draw more heavily on social constructivism as a shared theoretical approach. Accordingly, scholars in these traditions view regions not as given (immovable) objects, but as social constructs held together by historically contingent interactions, shared beliefs, identities, norms, and practices (Wendt, 1994; see also Wei, 2020).

What explains the rise of the Indo-Pacific? Is it a “natural” region, the product of fixed material realities and nation-states’ perceptions of these realities? Or is it a social construct, an idea that might not have arisen under different circumstances, and may yet prove vulnerable to a shifting political *zeitgeist*? In this article, I argue that the case of the Indo-Pacific demonstrates how increasingly complex interdependence and internationalization has generated new mechanisms for the construction of world regions. Today, states can create new regions according to their interests and security needs using a top-down approach, even when their security requirements and interests are not neatly convergent.

The Indo-Pacific is a newly emerging region. It did not exist during the Cold War or early post-Cold War period. However, it was created over the past 15 years or so by a group of actors including Japan, Australia, India, the United States, and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). After witnessing the Indo-Pacific label being used in political discourse by leaders in these countries, international academia subsequently embraced the Indo-Pacific idea and began to define the region along various dimensions. For example, Australian scholar Rory Medcalf, one of the leading scholars of Indo-Pacific studies, uses the term as a region, especially in terms of cooperation and security, in his books and articles (please see Medcalf 2018; 2020). Some other scholars, for example, Troy Lee-Brown (2018), Sarah Teo and Bhuhindar Singh (2020), use Indo-Pacific as a minilateralism. Academia’s acceptance of the Indo-Pacific idea is puzzling, however, because the Indo-Pacific should not be considered a true world region according to most of the existing regionalism literature. This mismatch with prevailing ideas about regionalism means that the Indo-Pacific suffers from poor definition and under-theorization. Yet, of course, the Indo-Pacific has been afforded a place in scholarly literature and policy discourses, and so demands attention.

In this research, the development of the concept of Indo-Pacific will be evaluated in three schools of Regionalism Studies. With this methodology, the question of “if Indo-Pacific is a region according to scholarly literature” tries to answer. As Indo-Pacific is one of the newest regions, theory testing benefits both the case and the existing literature. It could be argued that Indo-Pacific is not a “region” according to the literature, although it has some features of “being a region” in all of the three schools, the Indo-Pacific is a region only because a certain set of political actors have willed it into existence. In this sense, the Indo-Pacific is an artificial region – the product of political interests and manipulation. While all regions are artificial to a certain degree – that is, concepts are human-made by definition, and none are independent from the political world – the Indo-Pacific is perhaps more artificial than other world regions in the sense that the region would likely never have been conjured if not for political purposes. Thus, the Indo-Pacific construct is not just changing world politics but also altering the academic study of world politics in some important ways.

1. Defining Regions and the Renaissance of Regionalism Studies

The study of regionalism has a long pedigree but became more structured as an academic pursuit after the end of the Cold War. One of the perennial problems in regionalism studies – and, indeed, one of its primary preoccupations – is the (unclear) definition of regions and regionalism. Whereas “[s]cholars in history and political science seem to think that they will know a region when they see one” (Väyrynen, 2003: 26), scholars of regionalism studies are not so quick to assign labels. It has been said that regionalism studies have undergone four stages: early regionalism, old regionalism, new regionalism, and comparative regionalism. Early regionalism was mostly studied in the framework of “pan” continental movements in a very Western-oriented theoretical framework (Fawcett, 2012); this early field of regionalism scholars focused on the developments of the late 1880s and early 1900s (Jönsson and Tornqvist, 2000). As this article focuses on the contemporary period, this era of regionalism will not be considered at great length. Still, it warrants mentioning that early regionalism was influential and that its Western-oriented approach set the stage for what is now called “old regionalism”.

Scholars like Acharya (2012) and Söderbaum (2012) argue that, like early regionalism, old regionalism’s definition of regions and regionalization were mostly Eurocentric – that is, dominated by European integration theory and practices. Indeed, Western scholars initially began debating the theory of regionalism in the 1950s in the context of regional integration taking place in (Western) Europe, with an early theoretical framework focused on federalism, functionalism, and neo-functionalism (Hettne and Söderbaum, 2008: 63). It is hard to define these attempts to account for regionalization as true *theories* but they were influential approaches nonetheless, casting a long shadow over regionalism studies that persists to this day. It is worth noting that the formation of old regionalism took place in dialogue with political scientists such as Karl Deutsch, Joseph Nye, and Philippe Schmitter (Söderbaum, 2012: 10).

As mentioned above, the European experience of regional integration was highly influential upon the formation of old regionalism. Indeed, there was a tendency to explain all instances of regionalism and regionalization with reference to the European experience (Hettne, 2003: 34). One of the main focuses of the early discussions, for example, was economic integration, although the increasing tension of the Cold War ultimately helped to shift attention from an economic focus toward security cooperation. And one of the primary theoretical innovations occurred as a result of Stanley Hoffmann’s injunction that “soft regionalism” must give way to a focus on security (Hoffman, 1966: 866-867). Whereas soft regionalism had focused on economic regionalization (markets, cross-border trade, investment flows, and other activities performed by non-governmental actors) (see Hurrell, 1995: 334), the emphasis on security encouraged a more “realist” analysis.

In time, realism and state-centrism began to displace the focus on private and non-governmental actors (see, for example, Milward, 2000 and Puchala, 1971). Most noteworthy regionalism scholars from this period supported the state-centric approach (Söderbaum, 2016: 26).

Similar to other fields in International Relations, the end of the Cold War raised new questions for students of regions and regionalism. First, approaches such as constructivism began to challenge rationalist theories of International Relations. In the past, proto-constructivist work – such as that grounded in Donald Meinig’s idea of “culture blocs” (Bigelow, 2009) – had not gained much traction in the milieu of the Cold War. In the 1990s, however, constructivism seemed to offer something important. Raimo Väyrynen (2003: 27) explains the constructivist contribution to regional studies as follows:

“Constructivism stresses the instrumental uses of regionalism to promote specific political and economic ends. To constructivists, actors create social facts by assigning functions to various spatial units. ... Functions assigned to social facts can be either agentive or non-agentive; the former serve the intentions of actors, but the latter happen independently.”

Partly thanks to greater pluralism within the field, scholars began to ask new questions regarding regionalism. A cleavage emerged between those who identified “outside-in” processed of regional development and those who preferred “inside-out” approaches (Neumann, 2003). Some scholars from this so-called “new regionalism” school claimed that regions can be “made, remade, and unmade” by collective human action and transformations in identities (Söderbaum, 2012: 13). Overall, new-regionalism scholars began to develop less Eurocentric approaches to the study of regions, blending elements of constructivism and the rationalism of the old-regionalism practitioners.

To be sure, there is a certain amount of confusion about the distinctive characteristics of old and new regionalism (Söderbaum, 2016: 16); the two overlap to a considerable degree. Yet several characteristics of new regionalism can be identified with some confidence: scholars in this tradition are multidimensional and more pluralistic; they are less focused on state-centric notions of security and protectionist trade policies; and considerable analytic weight is accorded to civil society and business actors (Hettne, Inotai and Sunkel, 1999). Another important feature of new regionalism is its fundamental challenge to the idea that “natural” or “given” regions can exist in world politics. As Gearóid Tuathail (2002: 28) puts it: “Geopolitics is made not given.”

Building upon (and in some respects supplanting) old regionalism and new regionalism, the third theoretical approach to regions here is comparative regionalism. Scholars such as Amitav Acharya (2014) and Peter Katzenstein (2005) founded comparative regionalism as a field of study with a view to developing non-Western insights into the formation of world regions with a focus on Asian regionalism. Part of the comparative regionalism endeavor has been to redefine what the concept of “region” means in bare terms. In this tradition, scholars such as Barry Buzan (2003) have argued that there are no natural or scientific regions, and the definition of a region can change according to the problem (Buzan and Wæver, 2003, see also Söderbaum, 2009). Although comparative regionalism shares some common theoretical tenets with constructivism, then, comparative regionalism also includes elements of critical International Relations theory (see, for example, Hamanaka, 2011). One of the important features of comparative regionalism is that scholars in this tradition tend explicitly to address the global world after the 2000s, with the geopolitical realities of this era heavily influencing scholars’ perspectives on regions. As Katzenstein (2005) has put it, there is a “regional world order” in the contemporary era, whereas perhaps there was not in the past (or will be in the future).

As illustrated in Table 1, the various schools of thought discussed above – old regionalism, new regionalism, and comparative regionalism – differ in terms of their adherence to rationalist and/or constructivist tenets, who and what they identify as the primary actors in regionalism studies, and their ontological view of regions as material or ideational edifices. Approaches that draw more heavily on rationalism tend to claim that regions are pre-given and policy-driven frameworks, while, on the other side, constructivists and other critics of rationalism view regions as “not given” and contend that all regions are socially constructed and politically contested (Jessop, 2003: 183; see also Söderbaum 2012: 12).

	Old Regionalism	New Regionalism	Comparative Regionalism
Actors	States	States vs Non-State Actors - active civil society and business	State and Non-State Actors
Regional form	Formal	Formal vs Informal	Formal and Informal
Main theoretical framework	Rationalists	Rationalists vs social constructivist	Social Constructivist and Critical approaches
Formalization of regions	Given	Social Constructed, contested	Complex and contested
Sectors	Security and Economy	Multisector	Multisector
Keywords	Regional cooperation, economic development, nation-building	Social and economic integration, no natural regions	Regional world order, eclectic and inclusive

Table 1. Comparative Analysis of the “Three Regionalisms”²

2. Regionalism in Asia

As noted above, Eurocentric perspectives on regionalism studies have been highly influential within the field³. According to Söderbaum (2012: 16), the dominance of European integration theory and practice has affected the study of regionalism in all corners of the world, including Asia. Most obviously, perhaps, students of regionalism disagree over where and what Asia even is. To be sure, there have been some regional attempts to broadly conceptualize and define Asia. Perhaps the first such attempt at Asian regionalism was the Asian Relations Conference held in New Delhi in 1947 and 1949 (the latter was also called ‘The Conference on Indonesia’), followed by the Asian-Africa Conference in Bandung in 1955. In these conferences, Asian countries tried to establish a mutual political agenda based upon common interests. However, after the establishment of post-colonial nation-states – and especially following border conflicts between China and India, and political competition between Nehru and Sukarno as sponsoring countries of the Conference (Acharya, 2016: 343) – attempts to forge a pan-Asian community lost much of their impetus. Even so, the formation of the ASEAN in 1967 went some way toward suppressing conflict and stopping the balkanization of the Southeast Asian region (He, 2016: 1).

² This chart based on Söderbaum (2016), p.21.

³ Eurocentrism was so strong in the past, for example, that one of the first studies of regionalism from the non-Western world published in the English language (K.M. Panikkar’s India Quarterly article, Regionalism and World Security from 1946) paid almost exclusive attention to Europe and North America, despite the author not being from either of those regions (Panikkar 1946, p.120).

However, India was conscious of the newly formed ASEAN because India had a tendency to see ASEAN as a “reincarnation” of the Southeast Asia Treaty Organization (SEATO) and American conspiracy to use Southeast Asian states to serve its Cold-War design in the region (Sridharan, 1993: 118) and also India was not drawn to ASEAN because the regional grouping was believed to be redundant to India’s immediate security interest (Tai Yon and Mun, 2009: 22). As a result, India had a cool attitude towards to ASEAN. On the other side, according to He (2016), the founding of ASEAN marked the true advent of Asian regionalism, with other benchmark moments including the formation of the Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) forum in 1989, the establishment of the ASEAN Plus Three (APT) process in 1997, the attendance of the United States and Russia at the East Asia Summit (EAS) in 2010, and the establishment of the ASEAN Community in 2015.

It might be said, then, that there have been two Asian regionalisms rather than one Asian regionalism: the first centering on ASEAN and the second including the countries of what is sometimes known as the Asia-Pacific or East Asia. The success of ASEAN – a seemingly sustainable regional organization – can partly be explained through an old-regionalist lens, in the sense that its formation driven by self-interested states (Söderbaum, 2016: 25). However, the subsequent expansion of ASEAN cannot as easily be explained by old regionalism, which seems to be more about changing identities, interdependence, and internationalization. Since the 1990s, for example, ASEAN has been busily knitting Southeast and Northeast Asia together into a more unified regional unit (Buzan, 2012: 5). After expanding its own borders to include new members, ASEAN established relations with other regional powers - especially China, Japan, and South Korea in the form of the APT – and thus lent its institutional framework for the purpose of allowing some limited institutionalization in Northeast Asia (Yeo, 2018). According to Beeson (2003) and Terada (2003), economic crises in Asia (and the desire to avoid future such crises) have been one factor contributing to more cooperation between states of these sub-regions. Yet even this wider cooperation between Southeast and Northeast Asia is not quite comprehensive, given that APT does not include North Korea or Taiwan. By simply avoiding conflict, the APT process and related institutions do nothing to advance political collaboration to deal with some of the most important issues in the region, for instance the nuclearization of North Korea and the political status of Taiwan.

The concept of an Asia-Pacific region (or sub-region) has developed differently from that of Southeast Asia. Here, the expansion of trade and investment ties has been important in defining belongingness to East Asia or the Asia-Pacific. The concept of the Asia-Pacific was quite popular in the 1960s as a result of the anti-communism policies of the United States with its aid policy (please see McMahon, 1999). Asia-Pacific includes Northeast Asia, Southeast Asia, Oceania, and parts of the Americas, including at least five advanced economies (the United States, Japan, Canada, Australia, and New Zealand). After the Cold War, regional groupings in the Asia-Pacific region have continued to flourish, almost always on the basis of providing perceived economic benefits to member states (Rumley, 2005: 13). The concept of the Asia-Pacific as an economic sphere was formalized in processes such as the establishment of APEC in the late 1980s, an example of soft regionalism (Kahler, 2000). According to Rory Medcalf (2018: 16), this conceptualization of the Asia-Pacific as a zone of economic security had two primary aims: first, it reinforced the strategic and economic role of the United States in Asia; and second, it helped to establish a more concrete economic partnership between the United States and industrialized countries in Asia. In this sense, the naming of the Asia-Pacific blends elements of the old and new regionalisms: it reflected some states’ interests, especially those of the United States, but also built upon more organic processes of economic cooperation and deep integration.

Southeast Asia and the Asia-Pacific have therefore taken on some degree of institutionalization as recognizable and distinct parts of Asia. To varying degrees, the same might also be said of Central Asia, South Asia, and parts of Southwest Asia. By contrast, there are no pan-Asian regional institutions to rival ASEAN, APT, APEC, or the EAS. What, then, of the prospect for comprehensive Asian regionalism? One attempt to theorize the existence of such a regional entity was put forward by Barry Buzan (2012) with his notion of an Asian Supercomplex, which suggests a tripolar Asian system incorporating Northeast, Southeast, and South Asia regional security complexes that overlap to produce Asia-wide security interdependency and complicated security relations. Buzan (2012) claimed that the rise of India and South Asia was causing more exclusive regionalism in Asia rather than inclusive pan-regionalism.

3. Indo-Pacific and Regionhood

3.1. Indo-Pacific: An Artificial Concept

The second decade of the 21st century has seen the gradual inclusion of the term Indo-Pacific as a new spatial framework in the strategic discourse of Asia (Shekhar, 2018: 80). To be sure, the general concept of the Indian and Pacific Oceans being conjoined to some degree has a long pedigree; although the exact term “Indo-Pacific” only grew in popularity after the “Confluence of Two Seas” speech by Japanese Prime Minister, Shinzo Abe, in 2007 (despite the fact that Abe did not actually use the phrase Indo-Pacific in his speech), it is a label and concept that can be traced back at least as far as the late 19th century (Medcalf, 2018: 15). Australian defense documents discussed security concerns across the “Indo-Pacific Basin” well into the 1960s (Medcalf, 2018: 15), for example. In 1948, meanwhile, the United Nations established the Indo-Pacific Fisheries Council, which included Burma, China, France, India, the Netherlands, the Philippines, the United Kingdom, and the United States. The name of this organization was changed to the Asia-Pacific Fisheries Commission in 1993 (Shekhar, 2018: 82). Geopolitically, the concept of a coherent Indo-Pacific was first articulated by Karl Haushofer who coined the term “Indopazifischen Raum” (Prabhakar, 2014: 6) in reference to what he saw as the “dense Indo-Pacific concentration of humanity and cultural empire of India and China [...] geographically sheltered behind the protective veil of the offshore island arcs” (quoted in Jha and Xuan Vinh, 2021: 15; please see Saurabh, 2018). Alfred Thayer Mahan and Nicholas J. Skykman also discussed the importance of the Indo-Pacific in geostrategic terms (Prabhakar, 2014: 6).

Today, however, the “Indo-Pacific presents the idea and imagery of the two oceanic regions of the Indian and Pacific Oceans [meshing together]” (Kiyota, 2014; Saha, 2015: 20), a process of regional identity-formation rather than a description of the Indian and Pacific Oceans’ military-strategic importance. The meaning and implications of contemporary usages of the “Indo-Pacific” label can be examined from various perspectives (Saha, 2015). It could be argued, for example, that the Indo-Pacific is an answer to economic development in the region. After all, Asia may be one of the most dynamic regions in the world, especially when it comes to economic development, and thus it might be expected that Asia’s shifting economic organization would result in changing patterns of regional nomenclature (Hu, 2009). In recent decades, the rise of China has forced a reevaluation of Asian politics and economics. Since 2008, in particular, China has expanded its power and influence across Asia with its constellation of megaprojects, the Belt and Road Initiative (BRI). Covering more than 140 countries (not just in Asia), BRI participants account for around 40 percent of world GDP, while 63 percent of the world’s population lives within the borders of BRI countries (Sacks, 2021).

As Yeo (2019: 156) claims, the BRI, which is neither multilateral nor formal in nature, may reflect China’s long-term regional ambitions. In addition to the BRI, China proposed the Asia Infrastructure Investment Bank (AIIB) in 2013 (it was formally established in 2016) for the purpose of financing regional infrastructure projects in Asia.

From one perspective, China-driven economic interconnectedness could have spurred greater integration among Asian states across the continent. The BRI and AIIB could have helped to break down barriers between Northeast Asia, Southeast Asia, South Asia, Central Asia, Southwest Asia, and so on; or, at least, new pan-regional institutions and summitry could have emerged in response to China’s rise. Instead, however, these developments led to anxiety among some states about rise of China, including in the United States, which rejected the AIIB and criticized the BRI. Instead of spurring regionalization *inclusive* of China, changing economic and security dynamics in Asia led to an alternative narrative: the invention of the Indo-Pacific as a region mostly *exclusive* of China.

In 2007, Japanese Prime Minister Abe used the term “Broader Asia” in an appeal for greater cooperation between India and Japan. He described the Pacific and Indian Oceans as a dynamically coupled maritime space, albeit one with blurred boundaries. After Abe’s speech, the United States appeared to adopt the term in 2010 when President Obama’s Secretary of State, Hillary Clinton, used the Indo-Pacific concept to explain increased United States maritime security cooperation with Australia, Singapore, and India (US Department of State 2010). Following Clinton, Indian Prime Minister, Manmohan Singh in 2012 used the Indo-Pacific idea to justify deep cooperation and engagement between India and ASEAN. Furthermore, Australia used the term “Indo-Pacific strategic arc” in its Defense White Paper in 2013 (Parliament of Australia 2013). The concept has now been accepted in common discourse and is used frequently in these countries’ foreign policies, despite handovers of power within each country (Wilson, 2018: 179).

One of the important turning points for the Indo-Pacific label was the declaration of the Free and Open Indo-Pacific (FOIP) Project by Japan in 2016. Kei Koga (2020: 50) asserts that the “primary objective of the FOIP strategy is to shape and consolidate regional order in the Indo-Pacific on the basis of the existing rules-based international order” (quoted in Nagy, 2021: 9). After the declaration of the FOIP, Australia, India, Japan and the United States have tended to use the new term Indo-Pacific instead of the older term Asia-Pacific. In May 2018, the United States military’s Pacific Command (USPACOM) was symbolically renamed to United States Indo-Pacific Command (USINDOPACOM), a move taken “in recognition of the increasing connectivity between the Indian and Pacific oceans,” in the words of then-Secretary of Defense James Mattis (quoted in Garamone 2018). The United States Department of Defense (2019) has also codified the language of the Indo-Pacific in the form of its Indo-Pacific Strategy Report.

It is worth emphasizing that the idea of the Indo-Pacific was coined, in part, to include one emerging regional actors – India – in the same regional unit as Japan, the United States, and others, while simultaneously excluding another important actor, China. Scholars such as Medcalf (2020: 6) openly accept that the Indo-Pacific is in some way an artificial region meant to provide an alternative mental map for Asia than China’s BRI. Tatyana Kolpakova and Tatiana Kuchinskaya (2015) agree that China has been pursuing a form of “new regionalism” with the intention of fostering a more multipolar world based on the principles of non-interventionism. The Indo-Pacific stands in opposition to this vision: a rhetorical effort by the United States and its close allies to create a different geopolitical construct that is based upon their national interests and preferred policies rather than China’s (Wilkins and Kim, 2022).

Along similar lines, Tomohiko Satake (2019: 69) views Japan’s FOIP as “a competitor” to China’s BRI programs because it “[provides] the region with alternatives to BRI projects” (Nagy, 2021: 9-10). The United States also has a competitive approach. Biden launched the Build Back Better World (B3W) initiative in 2021 as an alternative to BRI, which is undertaken by G7 governments. According to Panda (2021:3), Japan’s long-standing experience in providing quality infrastructure aid in the Indo-Pacific region makes it uniquely positioned to take forward the B3W’s infrastructure investment agenda.

It is worth mentioning that, according to some scholars, there is a constructivist basis for elevating the Indo-Pacific above the Asia-Pacific – namely, because the Indo-Pacific has a longer and richer history of interconnectedness than the Asia-Pacific. For example, it might be argued that the Indo-Pacific has a long history of existing as the manifestation of maritime Asia – a regionalized version of Asia that China has never been central to (Medcalf, 2020: 11). Another argument for embracing an idea of the Indo-Pacific exclusive of China is the claim that maritime regional trade offers a material basis for identifying the region as something distinct, just as other scientific disciplines such as biogeography have long been using the Indo-Pacific nomenclature on the basis of the region’s material naturalness in terms of biodiversity (Medcalf, 2020: 11; see also Nag, 1941). Such arguments, however, have difficulty explaining the timing of the Indo-Pacific label’s elevation over the Asia-Pacific in real-world political discourse – that is, why it was embraced as an organizing concept at the time that it was.

3.2. Is the Indo-Pacific a Region?

After the end of the Cold War, the dissolution of the Soviet Union and Yugoslavia led to the emergence of new regional constructs. This was a direct result of the existence of newly independent countries. The Indo-Pacific, on the other hand, is the world’s newest region but is not the result of war, conflict, or new states. Rather, the four most important countries to its formulation as a region – Australia, India, Japan, and the United States – created a region at the discourse level and then began to adopt institutions that fit with this discourse, FOIP and the Quadrilateral Security Dialogue (Quad) being cases in point. Before 2007, most references to the Indo-Pacific were from marine science. After 2013, it was replaced by political science and International Relations.

On the other hand, however, it is fairly clear that the Indo-Pacific region has been created as a result of top-down processes. From this view, old regionalism’s state-centrism is the best lens for understanding the Indo-Pacific. Why else would Japan – one of the most important allies of the United States – but not China be included in the Indo-Pacific, despite both inhabiting the same Northeast Asian space? Most observers seem willing to concede that the creation of the Indo-Pacific region has been driven by political motives. Of course, these motives vary for the different countries in the region, and do not always complement one another; there is no single regional interest upon which the Indo-Pacific construct depends. So, while the Quad nations might share at least a limited agenda on security (vis-à-vis China), this agenda is not necessarily shared by the other countries in the region (such as several ASEAN members). Even inside the Quad, whose members are the most concerned about China’s rise, there is some domestic disagreement over security priorities. As Barry Buzan (1991) argued, there are different sectors within which states formulate security policies: economic, military, societal, political, and environmental. China may pose a threat in some of these domains but not others, while Indo-Pacific cooperation may promise to alleviate security concerns in some areas but not others. Japan, for example, has security concerns that touch upon multiple sectors including the environment, economy, and the military (Suzuki, 2022).

As a result, Japan has adopted a leading role in terms of FOIP, has introduced other projects such as the Partnership for Quality Infrastructure, and has changed its domestic bureaucracy to include an Economic Security Ministry. Australia, too, has economic and military concerns about China’s rise but also political anxieties about “Chinese influence” in domestic politics, which has emerged as a touchstone of Australia’s public policy discourse (Chubb, 2022). Especially China’s increasing influence in the Asia-Pacific islands is challenging for Australia. For example, Micronesia Federal States, the Republic of Kiribati, Nauru, and Palau withdraw from Pacific Islanders Forum and some claims that the real reason is the rising influence of China (please see Australian National University, 2022). In addition to that, China’s controversial security deal with the Solomon Islands was also highly criticized by Australia. For its part, India has traditional military concerns rooted in the Sino-Indian border dispute and China’s strong support for Pakistan, while the United States harbors a range of economic and military-security concerns (Congressional Research Service, 2022).

The Indo-Pacific and the incipient institutions that accompany the region serve as balancing mechanisms through which those anxious about China’s rise can cooperate, but it is not a security community. For some of the ASEAN countries, the rise of China is a risk but also an economic opportunity. According to the Lowy Institute’s Asia Power Index in 2021, China is the most powerful country in the region in terms of influential trade partnerships, with Beijing now the top trade partner of 18 countries in the region (Lowy Institute, 2021). Another problem with the Indo-Pacific region is China’s cultural and bilateral relations with the countries in the region; some ASEAN countries, in particular, are home to large Chinese diaspora communities, and are receiving loans from China as part of the BRI framework. China’s multifarious ties to the countries of the Indo-Pacific make it impossible to ignore and exclusive China altogether, despite the sidelining of Beijing being a major goal of the United States and others. If the Asia-Pacific discourse was criticized because it ignored India – a large, powerful, influential, and rising Asian power – then how can the Indo-Pacific discourse be any better given its exclusion of China?

The inescapable conclusion is that the Indo-Pacific is an artificial concept or discourse – one willed into existence by human actors despite the absence of elements typically associated with the birth of new regions, such as history, shared identity, norms, institutional or economic integration, and shared interests. Yet even if it is an artificial region, the Indo-Pacific is indisputably a region in the view of leading states. The question has become “Who is part of the Indo-Pacific?” and “Is there even an Indo-Pacific?” This is a triumph of elite-level discourse over the factors that scholars have argued tend to shape regionalization. This raises the question: Is there a new chapter in regionalism studies? What theoretical innovations must be adopted to account for the new realities? As previously mentioned, the formation of APT constituted another similar experiment, demanding scholars to explain the unexpected efforts of ASEAN to reach into Northeast Asia.

3.3. Making Theoretical Sense of the Indo-Pacific

To better evaluate the Indo-Pacific’s “performance” as a world regional as traditionally conceived by the regionalism literature, this section applies the theoretical precepts in Table 1 to the empirical case of the Indo-Pacific. The first dimension along which the Indo-Pacific can be analyzed is actors: Who have been the most important actors in the formation of the Indo-Pacific? It seems clear, in this case, that states have been most central to establishing the Indo-Pacific, and that state-level meetings and agenda-driving is an obvious feature of Indo-Pacific regionalism.

There is no civil society that spans the region, and business actors mostly eschew any elite-level requests to exclude China. Although there are some international institutions like FOIP and the Quad, these are mostly state-centric organizations that exert no power or influence independent of their constituent members. In this regard, it could be argued that the Indo-Pacific is closer to the old-regionalist model of regionalization, which emphasizes the existence of state-created organizations such as ASEAN and the European Union.

The second dimension along which any regional can be analyzed is its regional form, whether informal or formal. In this sense, the Indo-Pacific can be viewed to have taken on some degree of formalization, including in the domestic bureaucracies of some states. Japan, for example, has already begun targeting overseas development assistance projects – and even some peacebuilding operations – commensurate with FOIP. Examples include a project to tackle unexploded ordnance in Laos, aimed at strengthening the capacity of Laotian authorities to undertake vital human security work; the Project on Capacity Development on Assisting Victims of Trafficking in the Greater Mekong Sub-regional Countries in Thailand; Indo-Japanese cooperation in Myanmar’s Rakhine State in the areas of housing, education, and electrification; and peacebuilding work in Mindanao in the Philippines (Japan Ministry of Defense, 2022). At least in the case of Japan, then, the use of formal agencies to reify the existence of an Indo-Pacific region – and the pro-peace, reformist character that Japan is giving to its Indo-Pacific outreach – would seem to most closely match the comparative regionalism theoretical framework.

Third, regions can be assessed in terms of which theoretical framework would seem to best explain their creation and widespread acceptance. This article has argued that constructivism does not easily explain why the Indo-Pacific region was established. Although constructivist precepts can explain why the region was *permitted* to be established – its ontological claims that geographical concepts can be reconsidered, that there are no “natural” or “unnatural” regions, and that regions are essentially social constructs, allow for few restrictions on the types of regions that can be assembled – constructivists struggle to explain when and why the United States, Japan, and Australia (allies during the Cold War) converged with India, which has maintained a non-alignment principle in its foreign policy since independence, to support the creation of the Indo-Pacific. In 1946, for example, Jawaharlal Nehru stated that “we propose, as far as possible, to keep away from the power politics of groups, aligned against one another, which have led in the past to world wars and which may again lead to disasters on an even vaster scale” (Fabian 2019); and in the 1950s, India rejected taking a side in the Korean War. The non-aligned principle continued in the Cold War, and India was officially part of the Non-Aligned Movement. So why in the 21st century has New Delhi edged away from non-alignment to join with the other Quad members to form a fairly explicit anti- China front? A critical approach may be able to shed greater light on this question, but unfortunately there are few such studies in existence. One possible explanation could be Indo-Soviet relations, especially after the 1971 Indo-Soviet Partnership agreement. Non-Aligned Movement had an interest in the Soviet Union, and some of the countries in the region were part of the Non-Aligned Movement as well. However, after the Soviet invasion of Afghanistan (which was a Non-Aligned Movement member) in 1979, the dynamics between Indo-Soviet relations changed drastically to shift pragmatic ways after the New Delhi Declaration in 1981.

Fourth, regions can be categorized by their mode of formalization, whether assumed to be “given,” constructed, or contested. In the case of the Indo-Pacific, it seems clear that the region is not given or yet fully socially constructed. Although some scholars have argued that the Indo-Pacific is a given region, albeit a forgotten one, the consensus view is that the Indo-Pacific does not fit the description of a “natural” region. And while there is certainly an element of social construction to the Indo-Pacific, it was driven not by ideas at the level of civil society but discourse among governmental elites. In short, the Indo-Pacific is a top-down concept that was articulated, promulgated, and embraced by elite-level actors. The shared identity between peoples and states in the region is questionable, to say the least.

Next, there is the question of which sectors are included in the Indo-Pacific construct for the purposes of regionalization. It should be obvious that economic and security concerns are the primary areas of cooperation and contestation in the Indo-Pacific. However, it would be wrong to reduce all countries’ motivations to these sectors alone, especially as the security concerns of Indo-Pacific states are not confined to “traditional” security concerns. Rather, the meaning and tools of security have changed drastically since the Cold War. As a result, it would be wrong to adopt an overly narrow conception of security when thinking about the Indo-Pacific; a better approach would be Buzan’s security-sector approaches, discussed above.

Finally, the Indo-Pacific can be analyzed according to key words and signature phrases. In this regard, the Indo-Pacific is invoked using language common to all theories of regionalism. Economic development, for example, is frequently touted by state actors such as Australia and Japan. So is the concept of regional cooperation, especially in the form of joint military exercises. Inclusive, eclectic, and the idea of the FOIP stand out as other keywords commonly associated with the Indo-Pacific by those who discuss it the most – including non-resident powers such as European countries. One example could be France’s interest in the Indian Ocean due to its own Exclusive Economic Zones (EEZ). The French EEZ in the Indian Ocean accounts for more than 20% of France’s total EEZ (Ministry for Europe and Foreign Affairs of France).

Conclusion

The Indo-Pacific is the world’s newest and most important region. Unlike other new regions, however, it is neither the product of wars nor the creation of newly independent states. Why, then, did it emerge? This article has argued that the concept of the Indo-Pacific does not neatly accord with any existing theory of regionalism, yet it is accepted as a region in real-world politics. That is, there is a clear common discourse and emerging regional institutions such as FOIP and the Quad that give shape to the Indo-Pacific as an empirical entity. For that reason, the Indo-Pacific can best be defined as an artificial concept – a set of ideas that arose through sheer political will rather than the organic interpretation of material realities.

Why is it important to probe and explain the emergence of regionalist ideas like the Indo-Pacific? As Kenneth Waltz (1979: 69) argued, a theory is required to explain behavioral patterns, not one-off changes. Although the Indo-Pacific fits some parts of old regionalism and some parts of new regionalism, it lacks a regional agenda and has very blurred boundaries. For example, ASEAN countries have accepted parts of Japan’s FOIP concept while challenging others, leaving the scope of FOIP unclear. Some explain the existence of the Indo-Pacific as a balancing mechanism against China, yet not all countries in the Indo-Pacific share the goal of containing China. Indeed, most of them – such as ASEAN countries – are unwilling to choose between the Indo-Pacific and BRI mental maps.

For example, when FOIP declared, it was declared as a strategy, but after some ASEAN countries, such as Singapore, found the word “strategy” quite strong, FOIP was started to refer to as a “vision”. It could be argued that these countries prefer multilateralism instead of great power rivalry in the region. ASEAN countries’ preference is to participate in both geostrategic projects. Countries like Vietnam, Singapore, Indonesia, and to some extent, Thailand shows their interest in the Indo-Pacific concept. On the other side, there are also countries like Cambodia, the Philippines, and Malaysia, which are still silently observing the development of the Indo-Pacific. Even the four leading countries of the Indo-Pacific (the Quad) have a complex interdependence with China and different priorities regarding security.

The primary motivation for those states is to feel secure about the rise of China in the region and, primarily, to protect their interests in various areas. The security priorities are different for individual countries in the region. One example could be the Philippines and Indonesia’s positions. They are more enthusiastic about the BRI and have the possibility to establish more cooperation ties with China. However, it is hard for them to develop a close relationship with China because of the territorial and maritime disputes between the Philippines and China. On the other hand, Indonesia is committed to becoming the ASEAN’s leading nation, tends to limit the influence of other countries, and is particularly sensitive to the rising influence of other big powers in the ASEAN. In addition, this newly emerging region is seen as a possible way to establish new alliances and escape “regional” conflicts of Northeast, Southeast, and South Asia. This article evaluates the new phenomena of creating a region and related future possibilities and/or limitations for Indo-Pacific countries as well as for other regions which experience regional problems and tend to establish new regions instead of constructed ones. If the Indo-Pacific transformed into a real region, it also could mean opening a new chapter in regionalism studies.

References

- Acharya, A. (2012). Comparative Regionalism: A Field Whose Time has Come? *The International Spectator*, 47(1), 3–15.
- Acharya, A. (2014). *Constructing a security community in Southeast Asia: ASEAN and the problem of regional order* (Third edition). London: Routledge/Taylor & Francis Group.
- Acharya, A. (2016). Studying the Bandung conference from a Global IR perspective. *Australian Journal of International Affairs*, 70(4): 342-357.
- Australian National University (2022). *The future of the Pacific Islands Forum and Kiribati’s withdrawal*. Crawford School of Public Policy. <https://crawford.anu.edu.au/news-events/news/20511/future-pacific-islands-forum-and-kiribatis-withdrawal> (Accessed Date: 17.11.2022).
- Beeson, M. (2003). ASEAN Plus Three and the Rise of Reactionary Regionalism. *Contemporary Southeast Asia*, 25(2), 251–268.
- Bhatia, R. K. and Sakhuja, V. (Ed.). (2014). *Indo Pacific Region: Political and strategic prospects*. New Delhi: Vij Books India Pvt Ltd.
- Bigelow, B. (2009). Early Intellectual Influences on D. W. Meinig: A Former Student’s Fond Memories. *Geographical Review*, 99(3), 303–332.

- Börzel, T. A. and Risse-Kappen, T. (Ed.). (2016). *The Oxford handbook of comparative regionalism (First edition)*. Oxford: Oxford University Press.
- Buzan, B. (1991). New patterns of global security in the twenty-first century. *International Affairs*, 67(3), 431–451.
- Buzan, B. (2012). Asia: A Geopolitical Reconfiguration. *Politique Étrangère*, 77(2), 1–13.
- Buzan, B. and Wæver, O. (2003). *Regions and powers: The structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chubb, A. (2022). The Securitization of ‘Chinese Influence’ in Australia. *Journal of Contemporary China*, 1–18.
- Fabian, K. P. (2019). *India’s Foreign Policy: Options in the changing geo-political context*. Ministry of External Affairs, Government of India. <https://mea.gov.in/distinguished-lectures-detail.htm?810> (Accessed Date: 16.08.2022).
- Fawcett, L. (2012). The History and Concept of Regionalism. *European Society of International Law (ESIL) Conference Paper Series*, 4. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2193746 (Accessed Date: 01.09.2022).
- Gyngell, A. (2018). *To each their own ‘Indo-Pacific.’* East Asia Forum. <https://www.eastasiaforum.org/2018/05/23/to-each-their-own-indo-pacific/> (Accessed Date: 08.08.2022).
- Hamanaka, S. (2011). *Asian regionalism and Japan: The politics of membership in regional diplomatic, financial and trade groups*. Oxon: Routledge.
- He, B. (2016). *Contested ideas of regionalism in Asia*. London: Routledge.
- Hettne, B. (2003). The New Regionalism Revisited. F. Söderbaum and T. M. Shaw (Ed.). *Theories of New Regionalism*. Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 22-42.
- Hettne, B. and Söderbaum, F. (2008). The future of regionalism: Old divides, new frontiers. C. Cooper, C. W. Hughes, and P. De Lombaerde (Ed.). *Regionalisation and Global Governance*. London: Routledge, 288-307.
- Hettne, B., Inotai, A. and Sunkel, O. (Ed.). (1999). *Globalism and the New Regionalism*. London: Macmillan Press Ltd.
- Hoffmann, S. (1966). Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation-State and the Case of Western Europe. *Daedalus*, 95(3), 862–915.
- Hu, R. W. (2009). *Building Asia Pacific Regional Architecture: The Challenge of Hybrid Regionalism*. The Brookings Institution, Center for Northeast Asian Policy Studies. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/07_asia_pacific_hu.pdf (Accessed Date: 08.08.2022).
- Hurrell, A. (1995). Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics. *Review of International Studies*, 21(4), 331–358.
- Japan Ministry of Defense. (2022). *About International Peace Cooperation Activities*. https://www.mod.go.jp/en/d_act/kokusai_heiwa/about.html (Accessed Date: 10.09.2022).

- Jessop, B. (2003). The Political Economy of Scale and the Construction of Cross-Border Micro-Regions. F. Söderbaum and T. M. Shaw (Ed.). *Theories of New Regionalism*. Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 179–196.
- Jha, P. K. and Xuan Vihn, V. (2021). *India Vietnam and the Indo-Pacific: Expanding horizons*. Oxon: Routledge.
- Jönsson, C., Tägil, S. and Törnqvist, G. (2000). *Organizing European space*. London: SAGE Publications.
- Kahler, M. (2000). Legalization as Strategy: The Asia-Pacific Case. *International Organization*, 54(3), 549–571.
- Katzenstein, P. J. (2005). *A World of Regions: Asia and Europe in the American Imperium* (1st edition). Cornell: Cornell University Press.
- Kiyota, T. (2014). Japan’s South China Sea Conundrum. P. Kaushiva and A. Singh (Ed.). *The Geopolitics of the Indo-Pacific*. Knowledge World.
- Koga, K. (2020). Japan’s ‘Indo-Pacific’ question: Countering China or shaping a new regional order? *International Affairs*, 96(1), 49–73.
- Kolpakova, T. V. and Kuchinskaya, T. N. (2015). China’s “New Regionalism” as a Mechanism to Strengthen the Influence of China in the Global Integration Processes: An Example of Eurasian Economic Union Authors. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(2), 109–115.
- Tuathail, G. O. u. (2002). Postmodern Geopolitics?: The Modern Geopolitical Imagination and Beyond. S. Dalby and G. O. u Tuathail (Ed.). *Rethinking Geopolitics*. London: Routledge, 28-50.
- Väyrynen, R. (2003). Regionalism: Old and New. *International Studies Review*, 5(1), 25–51.
- Waltz, K. N. (2010). *Theory of international politics*. Illinois: Waveland Press.
- Wei, L. (2020). Developmental peace in east Asia and its implications for the Indo-Pacific. *International Affairs*, 96(1), 189–209.
- Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. *The American Political Science Review*, 88(2), 284–396.
- Wilkins, T. and Kim, J. (2022). Adoption, accommodation or opposition? - Regional powers respond to American-led Indo-Pacific strategy. *The Pacific Review*, 35(3), 415–445.
- Wilson, J. D. (2018). Rescaling to the Indo-Pacific: From Economic to Security-Driven Regionalism in Asia. *East Asia*, 35(2), 177–196.
- Yeo, A. (2018). Overlapping regionalism in East Asia: Determinants and potential effects. *International Relations of the Asia-Pacific*, 18(2), 161-191.
- Yeo, A. (2019). *Asia’s regional architecture: Alliances and institutions in the Pacific century*. Stanford: Stanford University Press.

EMANCIPATED PATRIOTS: WILL AUTHORITARIAN LEGITIMACY SURVIVE MODERNIZATION IN CHINA?

Hasan Basri BİBEROĞLU*

Abstract

Modernization was expected to lead to cognitive mobilization through improved living standards and access to education in China. Authoritarian legitimacy would weaken as deferential and traditional values were replaced by emancipative and liberal democratic values, which was expected to lead to the democratization of Chinese society. The endurance of authoritarian legitimacy and popular government support despite rapid modernization has contradicted expectations. This study examined the role of national identification in reconciling the outcomes of modernization with the authoritarian regime. The operationalization followed the dyadic approach where audiences were defined by their levels of national identification. Analyses involved mixed effect linear regression models where national identification levels had random effects while emancipative values, level of education, income and other control variables had fixed effects. It was found that indicators of legitimacy perceptions including performance satisfaction, democracy evaluation and trust in state institutions are positively associated with the intensity of national identification independently from controls.

Keywords: Nationalism, Modernization, China, CCP, Political Legitimacy.

* Independent Researcher, hasanbasri53@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7242-3289.

Introduction

Authoritarian regimes are structurally impaired by their lack of legal institutional legitimacy, internal systems of checks and balances, and transparency (Gilley, 2004; Tsang and Cheung, 2022). Because democracies have relatively transparent and accessible politics, dissatisfaction is commonplace and rarely alters regime legitimacy perceptions. Poor performance is usually visible and gradually translates to growing pressure for change. Elected governments are subject to removal from office by citizens within the established legal institutional framework. If the regime is widely accepted to provide this function, opposition concentrates on the ruling government and not the regime itself. In comparison, authoritarian regimes have systematic limitations against resolving political contention. There are no institutionally binding mechanisms authorizing citizens to redistribute political power. In addition, bureaucratic and political functions of the state, the executive government and the regime as a whole are largely intertwined. Meaning, opposition against the government inherently translates to opposition against the regime. These traits substantiate the significance and consequentiality of political legitimacy for authoritarian regimes (W. Tang, 2016; Welzel, 2021; Welzel, Kruse and Brunkert, 2022).

Political legitimacy is a central and intensely debated concept in social science (Gilley, 2009; Levi, Sacks and Tyler, 2009; Risse and Stollenwerk, 2018; Schoon, 2022). It pertains to normative attributes of power, its exercise and their consequences; thus, it is essential to the structure and operation of political organization (Gilley, 2006). Legitimacy generates voluntary compliance, non-specific support and effective governance, potentially resulting in a virtuous cycle where government performance and audience support mutually improve each other. Obedience to authorities perceived as illegitimate may be non-voluntary and conditioned on coercion. In such cases, order is fragile and authorities remain vulnerable to overthrowal.

Changes in the sociopolitical environment of successive cohorts leads to differential socialization. Given that no social context can remain entirely static, social change is practically inevitable. As much as it is possible that social change does not significantly alter legitimacy perceptions, it is also possible that it strengthens or weakens the relationship. Meaning that, the political socialization of upcoming cohorts may implicate future perceptions of legitimacy in a society. This compels political actors to pursue legitimation, the state practice of interference in political socialization to instill desired norms and values that bolster support. However, particularly in authoritarian regimes, novel factors increasingly take over the political socialization process. Modernization induced social change undermines authoritarian legitimacy and diffuse support (Welzel, 2006). Modernization culminates action resources, promotes emancipative values, civic entitlements and liberty aspirations through cognitive mobilization (Welzel, 2013). Cognitive mobilization enhances the desire and capacity of individuals to make their own decisions rather than conform to information and instructions provided by a higher authority (Welzel, 2021). This transformation has transcended the Western cultural sphere and emancipative values continue to spread globally. Modernization coupled with generational replacement are expected to increase the expression of democratic values around the world (Welzel, 2021; Welzel et al., 2022).

Studies show that unequal economic development has created profound ideological discrepancies across Chinese society. Younger, better educated, wealthier and urban Chinese citizens tend to express greater liberal democratic values and less nationalistic, deferential, and traditional values. Relatedly, diffuse support is comparatively lower in this group (Nathan, 2020a; Pan and Xu, 2018).

They are more detached from authoritarianism and tend to condition support on performance (Nathan, 2016; Zhengxu Wang and You, 2016; Zhang and Haemin, 2021). Nevertheless, the authoritarian rule of the Chinese Communist Party (CCP) in China has endured and still receives broad public support (Cunningham, Saic and Turiel, 2020). Many factors have been considered including economic and political performance, propaganda, nationalism, and political culture in China to explain the resilience of authoritarian legitimacy (Nathan, 2020b). The CCP is aware of threats against its authoritarian legitimacy. Campaigns for Confucianist revival and patriotic education were attempts at slowing down the erosion of deferential values that encourage conformity to authoritarian rule. These measures may have worked to some extent in impeding the translation of cognitive mobilization into emancipative values. Still, given the dramatic rise in living conditions, some expect that the cultural infrastructure necessary for the establishment of democratic institutions in China will inevitably be realized (Welzel, 2021).

Despite the strong legitimacy perceptions enjoyed by the CCP, potential existential threats remain (Nathan, 2020b). Modernization induced social change reduces the prevalence of deferential and traditionalist values in Chinese political culture, undermining authoritarian legitimacy. The CCP's countermeasures involving hypersensitivity to dissent, information control, internet surveillance and policing, patriotic propaganda, and restrictions on independent civil organizations all signify its awareness of the implications of an increasingly modern and interconnected socialization context over its regime legitimacy (Nathan, 2020a). Although it is unclear whether liberal democratic values will ultimately prevail in Chinese society, values and norms incompatible with the autocratic rule of the CCP are evidently proliferating in congruence with socioeconomic progress. This poses structural challenges to the regime and threatens its reservoirs of loyalty. Censorship and discourse management enhance perceptions of competence, distort the perceived societal composition by magnifying regime support while isolating and shrinking the opposition. And the party has managed to maintain notable performance in recent years. However, there are benefits to minimizing reliance on unsustainable sources of legitimacy such as performance, coercion, and fear. To maintain non-circumstantial voluntary compliance, the party leans on patriotic propaganda, meant to promote national identification and regime adherence. This is not only devised to hinder the erosion of diffuse support among upcoming generations, but also to reconcile their values with the status quo. This study set out to examine the independent contribution of national identification in improving legitimacy perceptions in China using recent theoretical and methodological approaches and current data. It was found that national identification profoundly improved various indicators of legitimacy, including performance satisfaction, democracy evaluation and institutional trust, independently from emancipative values, education, income, internet usage, and other variables associated with authoritarian legitimacy perceptions.

1. Literature Review

1.1. Conceptualization

Weber (1946: 111–112) distinguished the state from other social organizations by its exclusive legitimacy and authority to use or permit the use of violence within its territory. States mainly obtain compliance through two routes (Jackson, 2018). Weber's definition refers to the first; states wield coercive power to prosecute non-compliance. However, coercive measures are costly and finite (Risse and Stollenwerk, 2018). Therefore, regimes pursue legitimation and establish more dependable bonds between state and society. Legitimation earns citizens' voluntary compliance to authority by persuading them that it is just and worthy of deference and present obedience as strategically beneficial and ethically responsible.

Weber (1946) specified three historically observed justifications of deference to authority as traditional, charismatic, and legal “legitimizations of dominations”. These justifications differ in content but they each exemplify forms of political legitimacy: “a generalized perception or assumption that the actions of an entity are desirable, proper, or appropriate within some socially constructed system of norms, values, beliefs, and definitions” (Suchman, 1995: 574). Some of legitimacy’s commonly referenced features include an authority’s right to rule, its justification, and the arising sense of normative obligation to defer to its power (Gilley, 2006, 2009, 2012; Levi and Sacks, 2009; Tyler, 2006). In essence, empirical legitimacy entails normative, legal, and behavioral elements (Jackson, 2018). Citizens evaluate the ethicality of the regime and its general accordance with core norms as well as its appropriateness regarding laws and regulations. Depending on their evaluation, they are either motivated to obey and cooperate or reject the authority’s legitimacy and withhold compliance.

After conducting a comprehensive review of scholarship on legitimacy, Schoon (2022) identified three main approaches to measuring legitimacy that were conceptually similar but fundamentally differed in their units of analysis. Grounded on the definitional congruence between past conceptualizations, Schoon proposed a dyadic approach that equally incorporated three empirical elements of legitimacy: an audience, an object, and a set of expectations that define their relationship. A dyad is a social network unit defined as “an unordered pair of actors and the arcs that exist between the two actors in the pair” (Wasserman and Faust, 1994: 510). In this approach, legitimacy is conceptualized as a unitary entity comprised of two nodes – the object and the audience – and the link between them.

1.2. Functions of Legitimacy

The perceptual aspect of legitimacy provides the object leeway to exercise power discordantly from expectations to the extent that it is undetectable by the audience (Schoon, 2022). Notably, even if objects occasionally exercise power visibly in contradiction with expectations, compliance does not necessarily vanish. Perceptions of legitimacy heighten power relationships beyond a contractual exchange, enabling the audience to afford non-circumstantial compliance to the object. This is sanctioned by the non-specific function of legitimacy termed “diffuse support” (Easton, 1965). Diffuse support refers to the systemically pertinent aspect of legitimacy, based on moral and logical convictions that an authority is proper and worthy of deference independently from specific actions (Jackson, 2018; Levi and Sacks, 2009; Risse and Stollenwerk, 2018; Tyler, 2006). It permits decision-makers to retain the audience’s compliance even if they neglect certain expectations. Diffuse support subdues the need to engage in moral and strategic assessments of specific political decisions to determine whether to accommodate or resist them, as long as they are broadly confined to socially acceptable boundaries.

Diffuse support is often illustrated as a reservoir of loyalty or non-specific compliance that warrants effective governance (Jackson, 2018; Tyler, 2006). When audiences ascribe legitimacy to institutions, they are more likely to comply and cooperate (Levi, 1988; Levi et al., 2009; Risse and Stollenwerk, 2018). When resistance is small, the object can exercise power more efficiently and effectively. Increased effectiveness improves satisfaction. This in turn generates more support, creating a virtuous cycle (Levi and Sacks, 2009). On the other hand, the audience anticipates returns on its cooperation, creating a reservoir of expectations (Risse and Stollenwerk, 2018). In the absence of diffuse support, the object depends on the perpetual gratification of audience expectations to derive compliance. However, administrative incompetence and government ineffectiveness may hinder the fulfillment of expectations and deplete reservoirs of loyalty.

This may initiate a vicious cycle where the inadequate provision of resources and services flounder legitimacy perceptions. This reduces compliance, further limiting the object's capability to satisfy expectations.

Low diffuse support may lead to excessive reliance on coercion and surveillance to maintain authority, leaving its continuation contingent on finite resources. Such measures escalate the transaction cost of power (Levi and Sacks, 2009; Risse and Stollenwerk, 2018). Eventually, this may lead the authority to lose control of its coercive mechanisms and disintegrate (Schoon, 2022). Legitimacy compels individuals to voluntarily comply with authority through self-regulation and mitigates the necessity of coercion (Jackson, 2018; Levi, 1988; Levi et al., 2009). In this way, legitimacy may functionally substitute for coercive capacities as a comparatively cheaper, softer, and more efficient source of power.

1.3. Legitimation & Delegitimation

Hyman (1959: 25) described the process of socialization as an individual's "learning of social patterns corresponding to his societal positions as mediated through various agencies of society". Socialization facilitates the emergence of distinct audiences. Through socialization, individuals internalize social norms and values in their environment, adapt to their roles and learn the behaviors expected from them. Political socialization more specifically refers to "the whole of the processes by, and the structures under the influence of which individuals acquire and develop their political orientations and behaviours" (Dekker et al., 2020: 56). Family, friends, education, media, and the sociopolitical environment may be considered agents of political socialization.

Individual political socialization is influenced by the broad sociopolitical environment. Shifting dynamics in the sociopolitical context may be reflected in the characteristics of consecutive generations. Generations or cohorts are collectives of individuals who join social life in temporal proximity and coexist within sociopolitical contexts that are unique to their lifetime (Mannheim, 1952). Cohorts are presumed to exhibit distinct attitudinal similarities because their political socialization takes place contemporaneously.

Participants perpetually join and leave social systems through birth and death, bringing about generational replacement. The concept of social change specifies the variation between the aggregate disposition of norms and attitudes of the same society between different points in time resulting from differential socialization and generational replacement (Ryder, 1965). Social change may have negative consequences on objects of legitimacy that are unable or unwilling to conform to novel expectations. The strategic value of legitimacy in maintaining compliance, social stability and government effectiveness compels its objects to ensure its maintenance. This either requires that the object adjusts itself to conform to new expectations or proactively steers social change in a way that inhibits unwanted deviations in audience expectations. The latter can partially be achieved through state legitimation, commonly utilized by states for this purpose (Darr, 2011; Easton, 1965; Easton, Dennis and Easton, 1969; Gries, 2004; Tyler, 2005). Legitimacy is often built on the belief in membership in a community with a "common interest" (Easton, 1965: 311–312). This encompassing shared goal creates the normative basis for legitimacy evaluation. Legitimation entails the systematic and institutional transmission of such norms to the audience that justify the object's authority and incentivize compliance, reducing its reliance on coercion and performance (Beetham, 1991; Downs and Saunders, 1998; Zhong, 1996).

Regimes may use mass media and public education to exert influence on individuals' political socialization process and create a sociopolitical context that instills norms intended to enhance perceptions of their legitimacy, maintain the alignment of audience expectations with their interests and preserve reservoirs of loyalty.

In cases where the object openly fails or rejects to conform, discrepancies may arise between the object and the audience that lead to a legitimacy deficit or illegitimacy, and eventually assent withdrawal. Illegitimacy is usually either defined simply as the absence of legitimacy or as an independent construct (Schoon, 2022). The literature discussed so far implies a paradoxically vicious cycle of legitimation for authoritarian regimes. Non-modernizing regimes are subject to delegitimation due to poor performance, government incompetence and inefficiency. They pursue economic development and modernization to enhance their performance legitimacy and national security. Modernization and expanded access to education decrease the prevalence of values that reinforce authoritarian legitimacy – traditional and deferential values. At the same time, the prevalence of liberal democratic values increases (Nathan, 2020b). The extent of regime performance linearly intensifies social change towards liberal-democratic values that inherently contradict authoritarian rule, implying that well-performing authoritarian regimes will accelerate social change that deepens legitimacy deficiency.

1.4. Modernization & Democracy

Emerging novel factors increasingly restrain state hegemony over the process of political socialization. The sociopolitical context is increasingly defined by modernization around the world which affects socialization and leads to social change. Modernization involves social transformations towards secularization, urbanization and industrialization of previously traditional, rural, and agrarian societies led by economic growth (Berman, 1988; Kumar, 2020). Socioeconomic development improves living standards, expands access to education, diversifies economic activity and labor specialization. Modernization multiplies opportunities, increases social mobility, and largely eliminates concerns for survival (Welzel, 2006). The link between socioeconomic modernization and democracy is theoretically and empirically well-established (Claassen, 2020; Easton, 1965; Lipset, 1959; Welzel, 2013, 2021; Welzel et al., 2022). Findings support the idea that changes in cultures and prevalent values of societies precede the establishment of stable democratic institutions (Inglehart and Welzel, 2001; Welzel and Inglehart, 2006; Wucherpfennig and Deutsch, 2009).

Researchers have proposed underlying psychological mechanisms to explain this link. Drawing on World Values Survey data (World Values Survey Association, 2020) spanning several decades, The Human Development body of work conveys substantial evidence that socioeconomic conditions significantly govern individuals' adoption of certain value systems (Carlson, 2010; Inglehart and Baker, 2000; Inglehart and Welzel, 2001, 2010; Welzel, 2007, 2011, 2012; Welzel et al., 2003; Welzel and Inglehart, 2010). These value systems correspond to different strategies determined by psychological responses to the environment. Material scarcity leads to antagonistic social settings which prime individuals to trade off more power over to external agents to secure safety and access to resources. Agents socialized in such settings are inclined to adopt "survival" values which are associated with social conservatism, outgroup distrust, deference to authority, conformity with hierarchical and patriarchal social organization and preference for strong leadership. On the other hand, economic development and modernization expands access to resources, creating more benign societies.

The sequence thesis explains the endogenous facilitation of human empowerment, whereby growing action resources increase the objective value of freedom, in congruence with the transformation of social life from a source of threats to source of opportunities. This in turn increases the subjective value of freedom and generates desire for its legal assurance, encouraging the adoption of emancipative values (Welzel, 2013). Emancipative values, also referred to as “self-expression values”, emphasize freedom of choice, equality, and individual liberty. Those with emancipative values are more likely to adhere to liberal democratic principles and resist oppression (Welzel et al., 2022). Therefore, it is argued that indirectly, economic development and modernization promote values that are compatible with liberal democratic norms and incompatible with authoritarianism.

1.5. Resilience of Authoritarian Legitimacy in China

Cognitive mobilization and the proliferation of emancipative values are driven by socioeconomic development. Hence consecutive generations in developing societies are expected to express progressively more emancipative values. In recent years, authoritarian leaning actors have emerged victorious in elections around the world, which has been interpreted as a global democratic decline towards authoritarianism by analysts (Repucci and Slipowitz, 2022). Globally, the trend of democratic value expression has been generally flat with cyclical fluctuations (Welzel et al., 2022). However, there is strong empirical evidence that emancipative values are gradually replacing authoritarian values around the world in congruence with socioeconomic modernization. This comprehensive and persistent global trend indicates a slow but steady decline in authoritarian legitimacy around the world.

Nevertheless, it is not guaranteed that emancipative values will always lead to democratization or culminate uninterruptedly. So far, the legitimacy of authoritarian regimes has shown resilience. Populist authoritarianism, exemplified by Russia and China, contends with liberal democracy as an alternative form of modernity (Welzel, 2021). In East and Southeast Asia, authoritarian regimes receive greater diffuse support and institutional trust than democracies. This contradicts the idea that authoritarian rules lack legitimacy thus depend on coercion, censorship, and maintained provision of public goods (Nathan, 2020b).

China presents a significant exception to the assumptions of modernization theory, where rapid development has been taking place for decades without the emergence of democratic institutions (Welzel, 2011). The changes involving socioeconomic modernization, globalization and the internet were expected to produce revolutionary consequences for China by empowering Chinese civil society, promoting critical thinking and democratic values while undermining authoritarian regime legitimacy (Hui, 1998; Lagerkvist, 2005; Zhengxu Wang and You, 2016). Access to information from non-state and foreign sources would weaken the regime’s centralized control over political socialization (Carlson, 2009, 2011; Xiaolin, 2017). Based on projections of educational attainment and income growth, China was modeled to become partly free in 2015 and free by 2025 (Rowen, 2007). The CCP has outlasted the expectations of many analysts. Instead, China has emerged as a global power that is wealthier, more globally influential, and militarily powerful than it has ever been (Blanchette and Medeiros, 2021). Against expectations of liberation and peaceful global integration, China has become more domestically repressive and externally aggressive (Pei, 2021; Tsang and Cheung, 2022). Moreover, research indicates that the CCP has retained popular legitimacy perceptions and substantial public support. Nationally representative surveys have demonstrated significant increase in satisfaction with all levels of government between 2003 and 2016 (Cunningham et al., 2020).

Recent improvements in regime support have been largely tied with government performance. Although state propaganda may heighten perceptions of performance, this is largely based in the daily reality of Chinese citizens (Nathan, 2020a). The party leadership's anti-corruption efforts have been an effective source of legitimacy, signaling competence, meritocracy, and moral commitment (Tsai, Trinh, and Liu, 2022). Others have echoed the role of performance in CCP's legitimation, attributed to its populist authoritarian institutions, hyper-responsivity to public opinion, exceptional adaptability, and effectively meritocratic political system (Bell, 2016; Blanchette and Medeiros, 2021; Dickson, 2016; W. Tang, 2016; Zhong and Chen, 2013). Additionally, support from more liberal Chinese may be linked with feelings of intellectual adjacency to the party, given that CCP members, especially those employed in government, express more modern and socially liberal values compared with the general public (Ji and Jiang, 2020).

Furthermore, the significant dependence of the recently emerging Chinese middle class on the state for employment, the deep intertwinement of state and society, the pervasiveness of state institutions in the economy particularly in strategic sectors such as finance, energy and telecommunications, and the profound restrictions against social organization outside state supervision around religious, economic, educational, or professional purposes all pose systemic barriers against the growth of opposition and concentration of power anywhere outside the party (Hancock, 2019; Nathan, 2016; Pei, 2021).

Internet usage in authoritarian regimes, including China, have been linked with distrust towards political institutions and increased demand for democracy (Nisbet, Stoycheff and Pearce, 2012; M. Tang and Huhe, 2020; You and Wang, 2020). The internet provides space for information exchange and public opinion deliberation, increases political awareness, and strengthens civil society (Ekström, Olsson and Shehata, 2014; Zheng and Wu, 2005). Authoritarian regimes utilize sophisticated information manipulation methods to combat negative implications on their legitimacy and strengthen popular support (Guriev and Treisman, 2019). Recently, China's domestic surveillance and national cyber defense capacities have been considered the most comprehensive in the world (Voo et al., 2020). Foreign access restrictions and domestic content censorship provide the main instruments of CCP's ideological control in Chinese cyberspace (Taneja and Wu, 2014). Online discourse is closely monitored and steered in desired directions especially regarding sensitive topics (Xiaolin, 2017). Citizens are kept largely unaware of CCP's shortcomings through censorship and assuaged through responsive deliberation mechanisms (Nathan, 2020b). Information that contradicts state narrative is highly inaccessible and the available information is heavily filtered through state propaganda. It has been found that government surveillance and censorship measures mediate the direct effects of the internet in lowering performance evaluation and instilling democratic norms, thus its indirect negative consequences on authoritarian regime legitimacy (Huhe, Tang, and Chen, 2018). In addition, it has been claimed that the state uses unofficial means to monitor and prosecute the expression and circulation of unorthodox opinions in public as well as private spheres (Lagerkvist, 2005; Song and Miao, 2014). Dissidence in China is surveilled, persecuted, and even predicted, using advanced technology involving artificial intelligence, facial recognition, and big-data analysis (Pei, 2021).

Nationalist rhetoric serves as a political instrument to preserve and consolidate the CCP's political authority in China. Chinese officials promote a discourse that explicitly opposes liberal modernity, emphasizes China's unique geopolitical destiny and its cultural incompatibilities with Western values (Welzel, 2021).

Analysts point to a heightened emphasis on nationalism in official rhetoric following the Tiananmen events, signifying a distinct deviation from previous legitimation approaches (Carlson, 2009; Downs and Saunders, 1998; Fairbrother, 2008; Sinkkonen, 2013; W. Tang and Darr, 2012; Xiaolin, 2017; Zhao, 1998, 2000). The Patriotic Education Campaign was an illustrious example of this strategic adjustment in pursuit of restoring the regime's depleted reservoirs of loyalty (Hoffmann and Lerner, 2013; Liu and Ma, 2018; Qian, Xu and Chen, 2016; Zheng Wang, 2008; Zhou and Wang, 2017). The campaign mostly entailed changes in curriculum, the distribution and broadcast of patriotic media as well as observation of rituals and participation in activities intended to inspire patriotic enthusiasm. It was explicitly devised to mitigate the potential effects of increased contact with the outside world in eroding national identification and obedience to the party, particularly among young people (Gries and Sanders, 2016; Jiang, 1991; Johnston, 2017; Zhao, 2000, 2005). More recent reforms in China have produced large and significant results in enhancing political institutional trust, as well as generating skepticism towards alternative systems (Cantoni, Chen, Yang, Yuchtman and Zhang, 2017). Today, China's economic progress, military advancement and ascending international status generates national pride and attachment among many Chinese (Nathan, 2020a).

Common narratives highlight CCP's central role in China's history of emancipation from imperialist forces and restoration of national pride (Downs and Saunders, 1998; Zhong, 1996). The future of the Chinese people, China's economic growth and social order are presented as inextricably tied with the CCP's continued rule and guardianship of national interests (Woods and Dickson, 2017). These ideas deliberately convolute state and society and characterize political dissidence to CCP as unpatriotic (Carlson, 2009; Zheng Wang, 2008; Zhao, 1998). They urge individuals to identify with the CCP and consider themselves part of a greater system (Nathan, 2020a). As a result, external criticisms of China may trigger defensive reactions and promote adherence to the party.

Through modernization and generational replacement, diffuse regime support may gradually diminish in Chinese society as preference for democratic regime characteristics spreads (Nathan, 2020b). However, not all regime opponents readily express preference for democratic institutions (Zhang and Haemin, 2021). In an original 2019 survey in China, 42% of all respondents were critical of the autocratic regime. Yet overall, only 25% of respondents simultaneously considered multi-party democracy their ideal choice, whereas 17% opposed both systems. Non-democratic critics were distinct from democrats in that they prioritized economic growth over individual freedoms and unlike regime supporters, they prioritized political inclusivity over social stability. Findings suggested that although economic development, access to education and foreign media exposure undermined views of the current regime in China, this was not necessarily accompanied by endorsement for democratic institutions (Zhang and Haemin, 2021). The ideological spectrum in China has been demonstrated to be multidimensional (Pan and Xu, 2018). Authoritarian and socially conservative values versus socially liberal and democratic values emerged as a distinct dimension. However, two more value sets are determinants of ideological alignment. One dimension involves preferences for state interventionism and traditionalism versus economic liberalism and non-traditionalism. Another involves nationalism, quantified by the importance ascribed to national sovereignty, territorial integrity, China's international status and views towards the West. Democratic values are positively associated with social and economic liberalism, and negatively associated with nationalism and traditionalism.

1.6. Research Question

It has been suggested that the CCP would intensify its reliance on nationalistic discourse for legitimation in response to its diminished hegemony over political socialization (Carlson, 2009, 2011; Xiaolin, 2017). Patriotic propaganda is meant to promote national adherence while reducing the proportion of those harder to satisfy in the aggregate reservoir of expectations and skew its composition in favor of the regime. It is held that patriotism will preserve authoritarian legitimacy, generate diffuse support, and maintain non-circumstantial compliance. As nationalism decreases, other expectations based on performance and democracy proliferated by modernization take over. These expectations are more difficult to satisfy, such as economic performance and equitability; or structurally unsuitable to authoritarian rule, such as individual freedoms and democratic participation. Dyads defined by these expectations involve more contractual and less reliable relationships with conditional compliance rather than diffuse support.

The strategic employment of patriotic propaganda for legitimation presumes that nationalism overrides or reduces the priority of other expectations and changes the basis of legitimacy evaluation. In other words, strong national identification reconciles the emancipatory outcomes of modernization with the status quo, thus maintains diffuse support, and generates compliance. This study sought empirical proof of these presumptions. Does national attachment among Chinese preserve legitimacy perceptions independently from the outcomes of modernization? It was hypothesized that audiences with higher levels of national identification will ascribe greater legitimacy, due to their set of expectations being relatively easier to fulfill. Relatedly, linear positive relationships between the level of national identification and legitimacy perceptions were expected to be observed when control variables that indicate modernization and cognitive empowerment were held fixed.

2. Methodology

2.1. Operationalization & Variables

The study of legitimacy lacks cross-national comparability, measurement consistency, analytical power, parsimony, and clarity (Gilley, 2006, 2012; Jackson, 2018; Levi and Sacks, 2009; Levi et al., 2009). Past studies have practiced “methodological nationalism” which involves national or cross-national analyses exclusively (U. Beck, 2002; U. Beck and Sznaider, 2010). This approach has failed to recognize that various political entities may be objects of legitimacy at supranational, national and subnational levels (C. J. Beck, 2014). Empirical legitimacy has been defined as social acceptance or “a given population’s sense of obligation or willingness to accept authority”, as a broader interpretation of Easton’s diffuse support that incorporates non-state actors (Risse and Stollenwerk, 2018). The dyadic approach considers subsets of the population with varying expectations of reward distribution as distinct audiences (Schoon, 2022). Identifying dyads within a population and empirically inspecting their unique associations may enhance the understanding of how legitimacy may facilitate social change and indirectly alter the status quo. For this study, the unit of analysis was determined as the legitimacy dyad, with audiences distinguished by their varying expectations from the common object of legitimacy, the CCP administration.

The independent variable was national identification. All respondents were grouped under 7 categories with increasing expressions of national identification, operationalized as the sum of responses to two World Values Survey items “Q254 National pride” and “Q257 Feel close to your country”. This followed the assumption that an empirical relationship between level of national identification and the priority of nationalism over other expectations was latent, meaning audiences could be distinguished without identifying and measuring all expectations. Control variables were varyingly included in regression models, including importance of politics in life, interest in politics, sex, year of birth, urban/rural background, party membership, educational attainment, self-reported income, subjective social status, traditional media, alternative sources, national level GDP at age 18, and emancipative values. The variable traditional media was a composite of items asking respondents to specify their usage frequency of newspapers, TV news and radio news as information sources whereas alternative sources entailed the usage frequency of mobile phones, emails, internet, social media and colleagues or friends. The emancipative values variable was a composite index presented in the World Values Survey involving measures of several sub-indexes including attitudes on secularism, skepticism, freedom of choice, gender equality and autonomy, which indicate psychological propensity towards emancipation from religious, political, and social authority (Welzel, 2013). In addition, all individuals were assigned the national GDP value for the year they turned 18 to denote the socioeconomic development concurrent with their cohort.

The dependent variable was legitimacy. Schoon (2022) specifies three observable conditions that establish relationships between audiences and objects: expectations, assent, and conformity. Each condition is indispensable and only their concurrence empirically validates the latency of legitimacy. Expectations relate to the content of, and the meanings associated with the relationship. Where institutional structures are comprehensively acknowledged and durable, expectations may be deduced from the characteristics of the system. For the study, the analytically relevant relationship between each audience and the object was of the ruler and ruled, defined by the exchange of political power for obedience. The CCP holds central and unchallenged authority over all citizens and controls policymaking, thus power and resource distribution. The dyadic relationships are well-established through institutional structures. The object’s expectation is obedience and cooperation. The audience’s expectations vary by subset. Legitimacy was observed through several items related to conformity and assent based on these established expectations. Conformity is the observed or perceived alignment between the object and expectations. Empirical evidence of conformity requires indication that the object conforms to audience expectations. Assent relates to the audience’s agreement with, or approval of the relationship based on an evaluation of its value and appeal. These were measured in several singular as well as constructed composite variables constructed through arithmetic transformations of several related items. These procedures were theoretically and statistically substantiated. Cronbach’s alpha scores above 0.7 have been widely accepted as valid for index construction (Hair, Black, Babin and Anderson, 2010; Nunnally and Bernstein, 1967; Tavakol and Dennick, 2011). Some variables were further transformed to enhance scalability. Instead of aggregating the various variables constitutive of legitimacy, they were separately examined, given their individual implications and the sub-national scope of the analyses.

2.2. Data & Method

Individual level data was obtained from World Values Survey Round 7 conducted in 2018 in China available on the World Values Survey database (Inglehart et al., 2022). Responses from 3036 complete and valid interviews were available. Less than 1% of responses prior to variable construction were unavailable and the highest missingness for a single variable was around 1.5%. Case deletion is considered a viable method for variables with 5% or less missingness (Little and Rubin, 2002). However, cases with at least one missing response comprised more than 10% of the total in the used data. The data was mixed with complex relationships and distribution normality was not established, therefore missingness was addressed through imputation with random forest algorithm (Hong and Lynn, 2020; Stekhoven, 2013; Stekhoven and Buhlmann, 2012; F. Tang and Ishwaran, 2017). China's gross domestic product in current U.S. dollars divided by mid-year population was obtained from the World Bank database (World Bank, 2021). The entire data preparation and analysis processes are available in the online appendix. The analyses and visualizations utilized the R statistical language and the RStudio integrated development environment as well as several open-source R software packages (Allaire et al., 2021; Frederick and Knowles, 2020; R Core Team, 2022; RStudio Team, 2022; Wickham, 2016; Wickham, François, Henry and Müller, 2021; Xie, 2014, 2015, 2021; Xie, Allaire and Grolemond, 2018; Xie, Dervieux and Riederer, 2020).

The analyses involved restricted maximum likelihood estimated mixed effect linear regression models, where individuals were hierarchically grouped based on their level of national identification (Bates, Mächler, Bolker and Walker, 2015). The intercepts were allowed to vary between groups while control variables had fixed effects in each model to determine the effect of national identification on dependent variables. All models were optimized through backwards elimination based on the statistical significance and contribution of various control variables to predicting each dependent variable at 95% level of confidence (Kuznetsova, Brockhoff and Christensen, 2017). Models were used to predict the conditional means of dependent variables for unique subgroups with random effects, and control variables with fixed effects. The 95% confidence intervals of estimated group means were approximated through sampling distributions with residual variances excluded (Frederick and Knowles, 2020). Respondent weights, included in the World Values Survey data to improve the sample's sociodemographic representativeness of population properties regarding age, sex, education, and region were incorporated in the models.

3. Results

The coefficient of determination, notated as R^2 , denoting the effect size or the strength of relationship between the independent and predicted variables was reported for each model. Statistical significance is supplemented by effect size when reporting model fitness. The variance in the outcome explained by the model is calculated as 1 minus the residual variance (Falk and Miller, 1992).

The generalized linear mixed model coefficient of determination has been proposed to quantify effect size for mixed effect models similarly to linear regression models where marginal R² signifies the proportion of variance explained by only the fixed terms and the conditional R² corresponds to the proportion of variation explained by fixed and random terms combined (Nakagawa and Schielzeth, 2013). A common approach to the interpretation of effect size has been through Cohen's guidelines which considers proportions of explained variance below 2% as very weak, between 2-13% as weak, 13-26% as moderate and above 26% as substantial (Cohen, 2013). The following tables showed the variable coefficients and effect sizes for each model. Plots showed the mean estimated value for the dependent variable for each level of national identification. Lines above and below the points denoted the upper and lower limits of 95% confidence intervals of predictions, excluding residual variances. The categories with the lowest levels of national identification were too small which resulted in wider confidence intervals and unexpected results in some models.

3.1. Conformity

<i>Conformity</i>	<i>Human Rights</i>	<i>Democracy Evaluation</i>	<i>Corruption Perceptions</i>
<i>Model Intercept</i>	0.59***	0.57***	0.55***
<i>Emancipative Values</i>	-0.20***	-0.14***	0.06*
<i>Year of Birth</i>	-0.03***	-0.03***	—
<i>Education</i>	—	0.04	0.04*
<i>Income</i>	—	0.08**	-0.04*
<i>Social Class</i>	0.07***	0.06*	-0.10***
<i>Party Membership</i>	—	-0.03*	—
<i>Interest in Politics</i>	0.04**	0.05**	-0.04***
<i>Importance of Politics</i>	—	—	-0.03*
<i>Urban/Rural (Rural)</i>	—	—	-0.02***
<i>Sex (Female)</i>	0.02*	0.02*	-0.02***
<i>National GDP at 18</i>	0.03***	0.02***	-0.02***
<i>Traditional Media</i>	—	0.07**	-0.04**
<i>Alternative Sources</i>	—	-0.04*	0.07***
<i>Total R²</i>	0.56	0.30	0.12
<i>Marginal R²</i>	0.01	0.03	0.07

Table 1. Conformity coefficients and effect sizes. Significance codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05

The following variables were considered indicators of conformity and constitutive of legitimacy perceptions. These were distinguished from indicators of assent in that they did not necessarily account for the audience's personal agreement with the system, rather denoting the object's perceived conformity with broad societal norms. In all three models, national identification explained a greater proportion of variance compared to fixed variables.

3.1.1. Human Rights

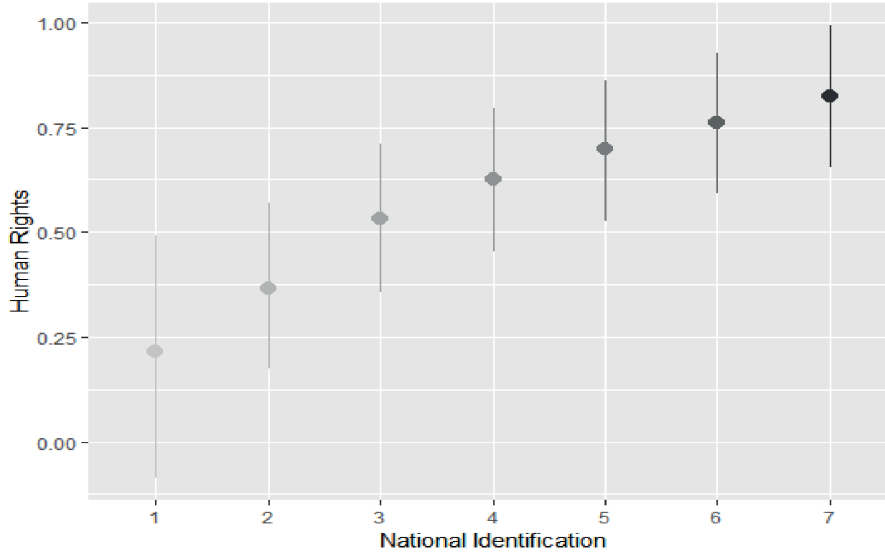

Figure 1. Predicted human rights perceptions by subgroup.

Q253 asked respondents to answer, “How much respect is there for individual human rights nowadays in this country?” on a 4-point Likert scale. Satisfaction with the treatment of human rights was taken as an indicator of perceived conformity. Increasing levels of national identification were linearly associated with more positive evaluations of the state's treatment of human rights when the effects of emancipative values, year of birth, national GDP at age 18, social class, sex and interest in politics were held fixed.

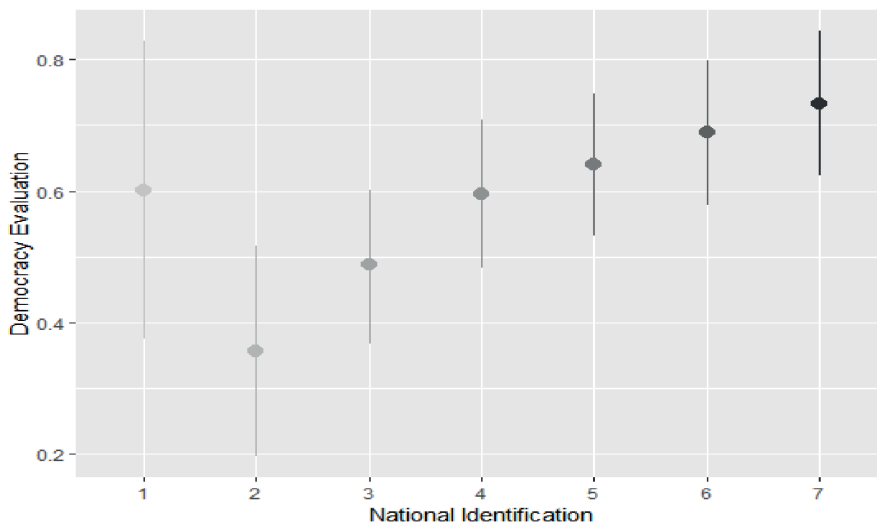

Figure 2. Predicted democracy evaluations by subgroup.

The item Q251 asked respondents to evaluate how democratically was their country being governed on a scale from 1 to 10, corresponding to “Not at all democratic” and “Completely democratic” respectively. Since CCP maintains that China is a democracy, lower responses indicate lower perceived conformity. Those with greater levels of national identification were more likely to perceive the state as more democratic at fixed levels of emancipative values, GDP at 18, income, interest in politics, social class, alternative and traditional media consumption, with the same birthyear, sex and party membership status.

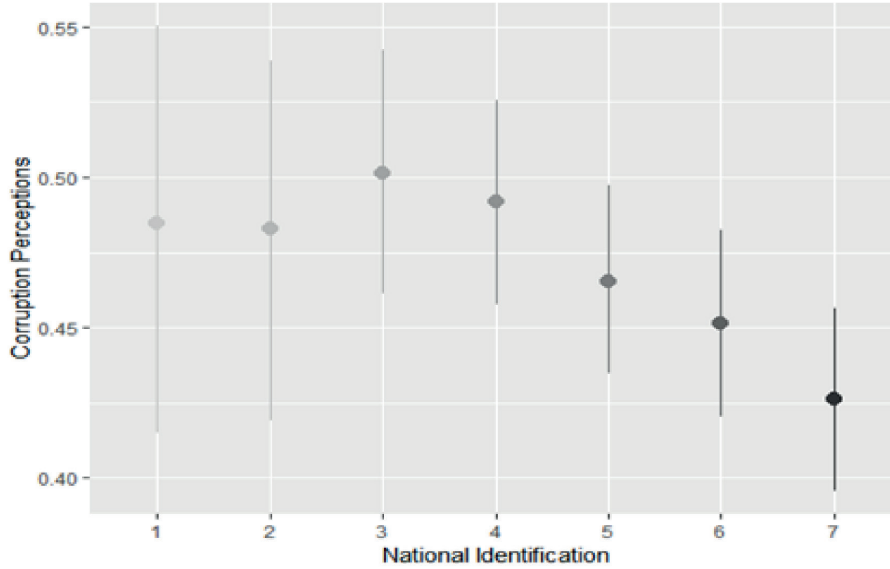

Figure 3. Predicted corruption perceptions by subgroup.

3.1.3. Corruption Perceptions

Corruption perceptions were considered to indicate beliefs that power was exercised illegally by the object of legitimacy. It was operationalized as a simple composite index of 5 related items with a standardized Cronbach’s alpha of 0.75. These were equally weighted and increasing values represented heightened perceptions of corruption. The model had a weaker conditional R² at 0.12.

The relationship between national identification and corruption perceptions was less linear compared to the previous two models. Nevertheless, more nationalistic subgroups perceived the state as less corrupt, regardless of emancipative values, GDP at 18, education, income, alternative and traditional information sources, interest in politics, importance of politics, sex, social class and urban/rural background.

3.2. Assent

Empirical evidence of assent requires empirical evidence of positive orientation, which distinguishes legitimacy from conditions of coercion or conditional tolerance (Schoon, 2022). Its measures must assess whether audiences agree with, approve of, or support their relationship with the object, as defined by their expectations. The explained variance in confidence in state institutions and performance satisfaction were substantial with conditional R² values at 0.28 and 0.40, respectively. National identification explained a greater proportion of variance in all models except for political action where its effects were insignificant.

Emancipated Patriots: Will Authoritarian Legitimacy Survive Modernization in China?

	<i>Assent</i>	<i>Confidence in State Institutions</i>	<i>Performance Satisfaction</i>	<i>Political Action</i>
<i>Model Intercept</i>		0.66***	0.64***	-0.02 (p = 0.093)
<i>Emancipative Values</i>		-0.15***	-0.20***	0.15***
<i>Year of Birth</i>		—	-0.03***	0.04***
<i>Education</i>		—	—	0.05*
<i>Income</i>		—	0.05*	—
<i>Social Class</i>		0.07***	0.08**	—
<i>Party Membership</i>		—	—	—
<i>Interest in Politics</i>		0.03**	0.05***	0.05***
<i>Importance of Politics</i>		0.07***	—	0.03**
<i>Urban/Rural (Rural)</i>		—	—	—
<i>Sex (Female)</i>		0.02**	—	—
<i>National GDP at 18</i>		9.76e-03***	0.02**	—
<i>Traditional Media</i>		0.05***	—	0.05**
<i>Alternative Sources</i>		-0.05***	—	0.13***
<i>Total R²</i>		0.28	0.40	0.23***

Table 2. Assent coefficients and effect sizes. Significance codes: 0 ‘***’ 0.001 ‘**’ 0.01 ‘*’ 0.05

3.2.1. Political Action

Political actions signify desires to alter political outcomes and affect decision-making processes. This was considered an indication of lower assent in an authoritarian regime. The variable was a simple composite of 8 items asking respondents’ real and virtual participation in political activity with a Cronbach’s alpha score of 0.84. This was the only model where national identification was backwards eliminated due to insignificant explanatory power, meaning that political action was more strongly related with emancipative values, year of birth, education etc.

3.2.2. Performance Satisfaction

Item Q252 asked respondents to score their satisfaction with the current political system performance from 1 to 10. This was considered an indicator of assent because it entailed a subjective evaluation of satisfaction which is associated with the value ascribed to the relationship with the object. A pronounced linear relationship between level of identification and performance satisfaction was observed.

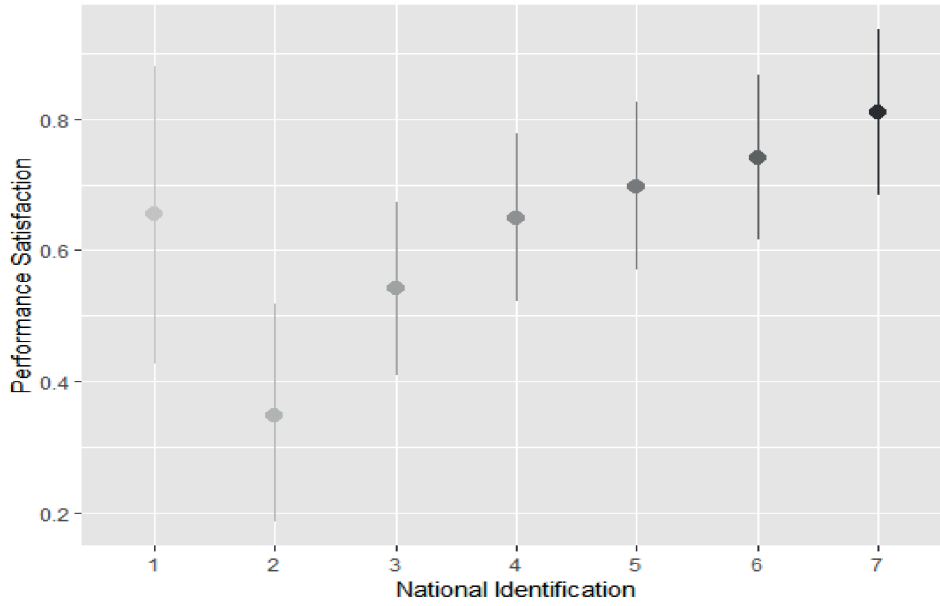

Figure 4. Predicted performance satisfaction by subgroup.

3.2.3. Confidence in State Institutions

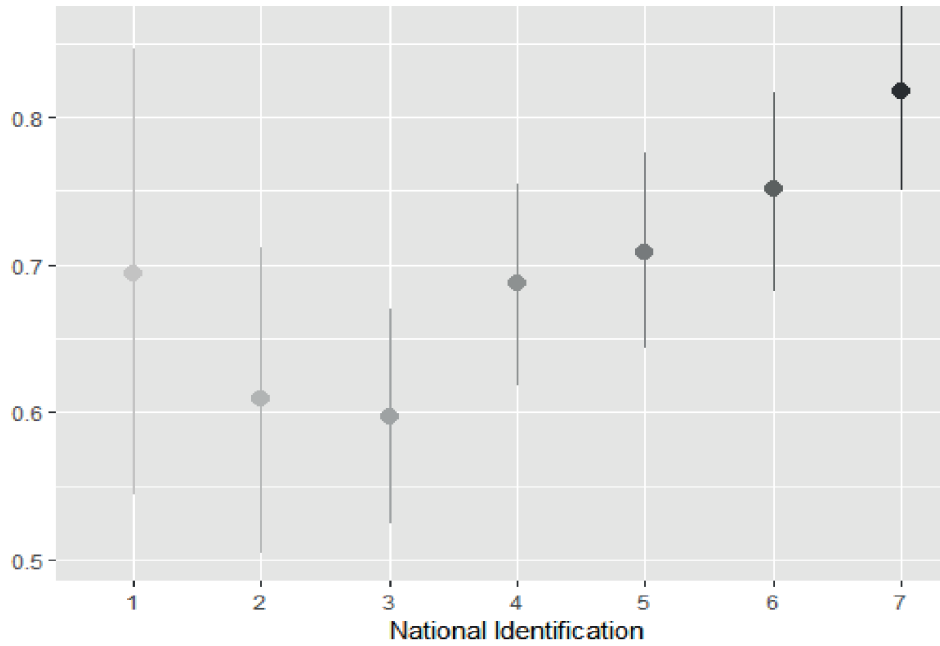

Figure 5. Predicted confidence in state institutions by subgroup.

Confidence in state institutions was considered an indicator of the audience's subjective approval of the object. It was constructed as a simple composite index of 7 items asking respondents to rate their confidence in several institutions. The items had a standardized Cronbach's alpha of 0.865. Trust linearly increased with national identification.

All findings supported the hypothesis except for the variable political action which was not significantly related with national identification. In other models, national identification showed the expected results. Emancipative values generally had the largest fixed effect however, its effects were largely superseded by national identification. At fixed levels of emancipative values, as well as other significant controls, those who identified more strongly with the nation were happier with the treatment of human rights, the operation of democracy and the state of corruption in China, signifying greater perceived conformity. They also expressed higher satisfaction with the political system performance and more institutional trust, signifying greater assent. The results supported the hypothesis showing that national identification overrides the cognitive mobilization effects of modernization and reconciles emancipative values with the status quo and contributes to positive legitimacy perceptions in China.

Conclusion

Modernization promotes emancipative values, which are empirically linked with liberal democratic norms. This implies that the legitimacy of the non-democratic CCP regime could gradually erode as rapid modernization takes place in Chinese society. The regime's pervasive efforts in consolidating Chinese national identification have been interpreted as signifying its awareness of the threats posed to its legitimacy by potential outcomes of modernization and social change.

It is predictable that a Chinese patriot will ascribe greater legitimacy to a regime that rhetorically aligns with patriotic values. However, this study set out to examine whether national identification preserves legitimacy against the emergence of values that inherently contradict authoritarian rule. The methodology was utilized in hopes of disentangling the influence of cognitive empowerment and sociodemographic variables from that of national identification in shaping legitimacy perceptions, and observing the unique, independent contribution of national identification in perpetuating authoritarian legitimacy in China.

The majority of the analyses produced results that supported the hypothesis. The expression of emancipative values was a significant determinant of perceived legitimacy in various models in the expected directions. However, it was found that those with the same level of emancipative values held differing views of the authoritarian regime related to their levels of national identification. Performance satisfaction, democracy evaluation, trust in state institutions, corruption perceptions and satisfaction with the treatment of human rights were all positively and significantly related with the intensity of national identification independently from controls. The findings demonstrated the utility of patriotic propaganda, indicating that it may have been an effective and sustainable legitimation strategy for the CCP. Even if greater expressions of emancipative values negatively impact legitimacy perceptions, national identification maintains conformity with the status quo, generates diffuse support and presumably voluntary compliance. In essence, national identification serves to negate the inherent contradictions between authoritarian rule and values arising from cognitive empowerment, effectively preserving authoritarian legitimacy against the social outcomes of modernization.

The implications may be significant. Findings suggest that the CCP could potentially maintain peaceful rule over a highly modernized and emancipated China. Although emancipative values may be spreading, national identification effectively counters its legitimacy eroding effects and maintains regime adherence. Accordingly, the CCP may avert serious potential structural challenges posed by cognitive mobilization.

But the success of China's nationalist legitimation strategy brings its own challenges. The increased patriotic fervor in official tone and in the public has drawn attention to the implications of China's growing power on regional and global stability (He, 2007; Johnston, 2017; Sinkkonen, 2013; Xiaolin, 2017; Zhao, 2005). It has been questioned whether Chinese decisionmakers would take on increasingly assertive foreign policy to appease nationalist factions. Nationalistic sentiment and uncontained securitization of national politics may grow to influence more decision-making, overtaking rationality and leading to growing diplomatic tensions (Blanchette and Medeiros, 2021). Many others contest the empirical foundations of these concerns (Carlson, 2009; Johnston and Stockmann, 2018; Qian et al., 2016; Sinkkonen, 2013; Woods and Dickson, 2017; Zhao, 2000).

Of course, there are unpredictable ways that regime legitimacy could rapidly deteriorate anywhere, at any time. Still, it would be unfounded to anticipate delegitimation to trigger anti-regime mobilization on its own. Many regimes have endured despite severely deteriorated perceptions of legitimacy (C. J. Beck, 2017). This may be explained in several ways. A regime's coercive capability poses structural limitations to the feasibility of anti-regime mobilization if the integrity and allegiance of enforcement mechanisms are upheld (Skocpol, 1979). If the regime maintains control over means of violence, regime change is less attainable. In addition, as long as the audience remains unaware of an alternative to the established regime, they are less likely to challenge the status quo (Kurzman, 2004). The emergence of an alternative object substantiates the strategic value and viability of anti-regime mobilization. Therefore, legitimacy perceptions of the political elite and other politically powerful subsets who may disrupt the regime's coercive capacity and pose an alternative to the status quo are more decisive in triggering collective action.

The perceived feasibility and strategic benefit of defection highly implicates collective decision making during antiregime mobilization (Kuran, 1987, 1991). Another reason that reinforces illegitimate regimes' hold on authority is that disagreements among regime opponents limit their ability to initiate collective action or form and sustain a coalition (Pan and Xu, 2018; Zhang and Haemin, 2021). Meaning that compliance under certain circumstances is highly contingent on the perception of viability, safety and strategic benefit of mobilizing (Nathan, 2020a). And although legitimacy does not directly account for social outcomes, it is empirically relevant and consequential through indirect routes (Schoon, 2022). Social change led by modernization does not necessarily set democratic transition in motion but makes it more likely for counterelites, regime-challenging alliances and popular movements demanding increased freedoms to emerge (Welzel, 2021). The attainment and sustainment of democracy remains heavily dependent on the power balance between political elites, which is also influenced by public opinion. The prevalence of emancipative values may drive support away from antidemocratic factions towards alternatives and sway the elite level power distribution in favor of democracy. Regime legitimacy or diffuse support may directly implicate civil order and indirectly implicate the future of regimes via elite coherence, security agency and military loyalties (Nathan, 2020b). In addition, the distinction between superficial expressions of democratic values and genuine, internalized commitment to democracy should be underlined. Those lacking emancipative values are not less likely to express support for democracy. But without underlying emancipative values, the comprehension of democracy is often misguided by authoritarian ideas (Kirsch and Welzel, 2019; Kruse, Ravlik and Welzel, 2019). The popularity of emancipative values among the population has much stronger empirical ties with the presence and health of democratic institutions than the percentage who simply express support for democracy (Welzel, 2021). In conclusion, despite the profound rectification of legitimacy nationalism has awarded the CCP, the possibilities of democratization or structural change through antiregime mobilization or collective elite action in China deserve consideration.

Future research may address various limitations that this study entailed. Although an empirical link between national identification and legitimacy perceptions was observed, evidence of direct causality between patriotic propaganda and legitimacy perceptions was outside the scope of this study. Future research may further investigate and potentially quantify the reciprocity between state action and social outcomes in this regard. This study used data from a single cross-sectional survey. Future studies may utilize repeated cross-sectional or longitudinal data and account for the temporal aspects of regime legitimacy in China. Furthermore, cluster analyses could supplement the identification of distinct audiences with various expectations, and the temporal dynamics of value expressions could inform predictive analyses. In addition, various subsets could be identified more precisely to empirically quantify reservoirs of expectations. Furthermore, future studies could focus on the utilization of national identification for of maintaining legitimacy through social change in other authoritarian regimes could unearth common patterns as well as disparities and provide a deeper understanding of said processes.

References

- Allaire, J., Xie, Y., McPherson, J., Luraschi, J., Atkins, A., Ushey, K., ... Iannone, R. (2021). *rmarkdown: Dynamic Documents for R*. Retrieved from <https://rmarkdown.rstudio.com>
- Bates, D., Mächler, M., Bolker, B., and Walker, S. (2015). Fitting Linear Mixed-Effects Models Using lme4. *Journal of Statistical Software*, 67.
- Beck, C. J. (2014). Reflections on the revolutionary wave in 2011. *Theory and Society*, 43, 197–223.
- Beck, C. J. (2017). Revolutions: Robust Findings, Persistent Problems, and Promising Frontiers. *States and Peoples in Conflict*. Routledge, 168–183.
- Beck, U. (2002). The Cosmopolitan Society and Its Enemies. *Theory, Culture & Society*, 19, 17–44.
- Beck, U. and Sznaider, N. (2010). Unpacking cosmopolitanism for the social sciences: a research agenda. *The British Journal of Sociology*, 61, 381–403.
- Beetham, D. (1991). *The Legitimation of Power*. London: Macmillan Education UK.
- Bell, D. A. (2016). *The China Model: Political Meritocracy and the Limits of Democracy*. Princeton University Press.
- Blanchette, J. and Medeiros, E. S. (2021). Is the Chinese Communist Party Ready for the Future? *The Washington Quarterly*, 44, 21–43.
- Cantoni, D., Chen, Y., Yang, D. Y., Yuchtman, N. and Zhang, Y. J. (2017). Curriculum and Ideology. *Journal of Political Economy*, 125, 338–392.
- Carlson, A. (2009). A flawed perspective: the limitations inherent within the study of Chinese nationalism. *Nations and Nationalism*, 15, 20–35.
- Carlson, A. (2011). It Should Not Only Be about Nationalism: China's Pluralistic National Identity and Its Implications for Chinese Foreign Relations. *International Studies*, 48, 223–236.
- Claassen, C. (2020). Does Public Support Help Democracy Survive? *American Journal of Political Science*, 64, 118–134.

- Cohen, J. (2013). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Routledge.
- Cunningham, E., Saich, T. and Turiel, J. (2020). Understanding CCP Resilience: Surveying Chinese Public Opinion Through Time. *Ash Center for Democratic Governance and Innovation*. Retrieved from https://ash.harvard.edu/files/ash/files/final_policy_brief_7.6.2020.pdf
- Darr, B. J. (2011). *Nationalism and state legitimation in contemporary China* (University of Iowa). University of Iowa.
- Dickson, B. J. (2016). *The Dictator's Dilemma*. Oxford University Press.
- Downs, E. S. and Saunders, P. C. (1998). Legitimacy and the Limits of Nationalism: China and the Diaoyu Islands. *International Security*, 23, 114.
- Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons Ltd.
- Easton, D., Dennis, J. and Easton, S. (1969). *Children in the Political System: Origins of Political Legitimacy*. McGraw-Hill.
- Ekström, M., Olsson, T. and Shehata, A. (2014). Spaces for public orientation? Longitudinal effects of Internet use in adolescence. *Information, Communication & Society*, 17, 168–183.
- Fairbrother, G. P. (2008). Rethinking Hegemony and Resistance to Political Education in Mainland China and Hong Kong. *Comparative Education Review*, 52, 381–412.
- Falk, R. and Miller, N. (1992). A Primer for Soft Modeling. *The University of Akron Press: Akron, OH*.
- Frederick, C. and Knowles, J. E. (2020). merTools: Tools for Analyzing Mixed Effect Regression Models. Retrieved from R package version 0.5.2. website: <https://cran.r-project.org/package=merTools>
- Gilley, B. (2004). *China's democratic future: How it will happen and where it will lead*. Columbia University Press.
- Gilley, B. (2006). The meaning and measure of state legitimacy: Results for 72 countries. *European Journal of Political Research*, 45, 499–525.
- Gilley, B. (2009). *The Right To Rule: How States Win and Lose Legitimacy* (Illustrated edition). Columbia University Press.
- Gilley, B. (2012). State legitimacy: An updated dataset for 52 countries. *European Journal of Political Research*, 51, 693–699.
- Gries, P. H. (2004). Popular nationalism and state legitimation. *Asia's Transformations. State and Society in 21st Century China: Crisis, Contention and Legitimation*. Taylor & Francis, 180–194.
- Gries, P. H. and Sanders, M. (2016). How Socialization Shapes Chinese Views of America and the World. *Japanese Journal of Political Science*, 17, 1–21.
- Guriev, S. and Treisman, D. (2019). Informational Autocrats. *Journal of Economic Perspectives*, 33, 100–127.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson.

- Hancock, T. (2019). Xi Jinping's China: Why Entrepreneurs Feel Like Second-class Citizens. *Financial Times*, 12.
- He, Y. (2007). History, Chinese Nationalism and the Emerging Sino-Japanese Conflict. *Journal of Contemporary China*, 16, 1–24.
- Hoffmann, R. and Larner, J. (2013). The Demography of Chinese Nationalism: A Field-Experimental Approach. *The China Quarterly*, 189–204.
- Hong, S. and Lynn, H. S. (2020). Accuracy of random-forest-based imputation of missing data in the presence of non-normality, non-linearity, and interaction. *BMC Medical Research Methodology*, 20, 199.
- Huhe, N., Tang, M. and Chen, J. (2018). Creating Democratic Citizens: Political Effects of the Internet in China. *Political Research Quarterly*, 71, 757–771.
- Hui, W. (1998). Contemporary Chinese Thought and the Question of Modernity (R. E. Karl, Trans.). *Social Text*, 9.
- Hyman, H. H. (1959). *Political Socialization: A Study in the Psychology of Political Behavior*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Inglehart, R. and Baker, W. E. (2000). Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values. *American Sociological Review*, 65, 19.
- Inglehart, R., Haerpfer, A. M., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., Lagos, M., ... Puranen, B. (2022). *World Values Survey: Round Seven – Country-Pooled Datafile Version 3.0*. Madrid, Spain & Vienna, Austria: JD Systems Institute & WVSA Secretariat.
- Inglehart, R. and Welzel, C. (2001). *Modernization, Cultural Change, and Democracy*. Cambridge University Press.
- Inglehart, R. and Welzel, C. (2010). Changing Mass Priorities: The Link Between Modernization and Democracy. *Perspectives on Politics*, 8, 551–567.
- Jackson, J. (2018). Norms, Normativity, and the Legitimacy of Justice Institutions: International Perspectives. *Annual Review of Law and Social Science*, 14, 145–165.
- Ji, C. and Jiang, J. (2020). Enlightened One-Party Rule? Ideological Differences between Chinese Communist Party Members and the Mass Public. *Political Research Quarterly*, 73, 651–666.
- Jiang, Z. (1991). General Secretary Jiang Zemin's Letter to Comrades Li Tieying and He Dongchang. *Chinese Education & Society*, 32, 52–54.
- Johnston, A. I. (2017). Is Chinese Nationalism Rising? Evidence from Beijing. *International Security*, 41, 7–43.
- Johnston, A. I. and Stockmann, D. (2018). 6. Chinese Attitudes toward the United States and Americans. P. J. Katzenstein and R. O. Keohane (Eds.). *Anti-Americanisms in World Politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 157–195.
- Kirsch, H. and Welzel, C. (2019). Democracy Misunderstood: Authoritarian Notions of Democracy around the Globe. *Social Forces*, 98, 59–92.

- Kruse, S., Ravlik, M. and Welzel, C. (2019). Democracy Confused: When People Mistake the Absence of Democracy for Its Presence. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 50, 315–335.
- Kumar, K. (2020). “modernization.” *Encyclopedia Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/modernization>
- Kuran, T. (1987). Preference Falsification, Policy Continuity and Collective Conservatism. *The Economic Journal*, 97, 642.
- Kuran, T. (1991). Now out of Never: The Element of Surprise in the East European Revolution of 1989. *World Politics*, 44, 7–48.
- Kurzman, C. (2004). *The Unthinkable Revolution in Iran* (Reprint). Harvard University Press.
- Kuznetsova, A., Brockhoff, P. B. and Christensen, R. H. B. (2017). lmerTest Package: Tests in Linear Mixed Effects Models. *Journal of Statistical Software*, 82.
- Lagerkvist, J. (2005). The Rise of Online Public Opinion in the People’s Republic of China. *China: An International Journal*, 3, 119–130.
- Levi, M. (1988). *Of Rule and Revenue*. University of California Press.
- Levi, M. and Sacks, A. (2009). Legitimizing beliefs: Sources and indicators. *Regulation & Governance*, 3, 311–333.
- Levi, M., Sacks, A. and Tyler, T. (2009). Conceptualizing Legitimacy, Measuring Legitimizing Beliefs. *American Behavioral Scientist*, 53, 354–375.
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 53, 69–105.
- Liu, C. and Ma, X. (2018). Popular Threats and Nationalistic Propaganda: Political Logic of China’s Patriotic Campaign. *Security Studies*, 27, 633–664.
- Mannheim, K. (1952). The Problem of Generations. P. Kecskemeti (Ed.). *Essays on the Sociology of Knowledge*. Routledge.
- Nakagawa, S. and Schielzeth, H. (2013). A general and simple method for obtaining R² from generalized linear mixed-effects models. *Methods in Ecology and Evolution*, 4, 133–142.
- Nathan, A. J. (2016). The Puzzle of the Chinese Middle Class. *Journal of Democracy*, 27, 5–19.
- Nathan, A. J. (2020a). Culture, complicity, and identity: Why public support for the CCP remains high after 2020. *Party Watch Annual Report*, 4–12.
- Nathan, A. J. (2020b). The Puzzle of Authoritarian Legitimacy. *Journal of Democracy*, 31, 158–168.
- Nisbet, E. C., Stoycheff, E. and Pearce, K. E. (2012). Internet Use and Democratic Demands: A Multinational, Multilevel Model of Internet Use and Citizen Attitudes About Democracy. *Journal of Communication*, 62, 249–265.
- Nunnally, J. and Bernstein, I. H. (1967). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Pan, J. and Xu, Y. (2018). China’s Ideological Spectrum. *The Journal of Politics*, 80, 254–273.
- Pei, M. (2021). China: Totalitarianism’s Long Shadow. *Journal of Democracy*, 32, 5–21.
- Qian, L., Xu, B. and Chen, D. (2016). Does History Education Promote Nationalism in China? A ‘Limited Effect’ Explanation. *Journal of Contemporary China*, 26, 199–212.

- R Core Team. (2022). *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing.
- Repucci, S. and Slipowitz, A. (2022). *Freedom in the World 2022: The Global Expansion of Authoritarian Rule*.
- Risse, T. and Stollenwerk, E. (2018). Legitimacy in Areas of Limited Statehood. *Annual Review of Political Science*, 21, 403–418.
- Rowen, H. S. (2007). When Will the Chinese People Be Free? *Journal of Democracy*, 18, 38–52.
- RStudio Team. (2022). *RStudio: Integrated Development Environment for R*. Boston, MA: RStudio, PBC.
- Ryder, N. B. (1965). The Cohort as a Concept in the Study of Social Change. *American Sociological Review*, 30, 843.
- Schoon, E. W. (2022). Operationalizing Legitimacy. *American Sociological Review*.
- Sinkkonen, E. (2013). Nationalism, Patriotism and Foreign Policy Attitudes among Chinese University Students. *The China Quarterly*, 216, 1045–1063.
- Skocpol, T. (1979). *States and Social Revolutions*. Cambridge University Press.
- Song, Y. and Miao, H. (2014). Implications for E-Media, the Press, Government, and Politics in China. C. de Landsheer, R. Farnen and D. B. German (Eds.). *E-Political Socialization, the Press and Politics*. Peter Lang D., 341–362.
- Stekhoven, D. J. (2013). *missForest: Nonparametric Missing Value Imputation using Random Forest*.
- Stekhoven, D. J. and Buhlmann, P. (2012). MissForest--non-parametric missing value imputation for mixed-type data. *Bioinformatics*, 28, 112–118.
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20, 571.
- Taneja, H. and Wu, A. X. (2014). Does the Great Firewall Really Isolate the Chinese? Integrating Access Blockage With Cultural Factors to Explain Web User Behavior. *The Information Society*, 30, 297–309.
- Tang, F. and Ishwaran, H. (2017). Random forest missing data algorithms. *Statistical Analysis and Data Mining: The ASA Data Science Journal*, 10, 363–377.
- Tang, M. and Huhe, N. (2020). Parsing the Effect of the Internet on Regime Support in China. *Government and Opposition*, 55, 130–146.
- Tang, W. (2016). *Populist Authoritarianism*. Oxford University Press.
- Tang, W. and Darr, B. (2012). Chinese Nationalism and its Political and Social Origins. *Journal of Contemporary China*, 21, 811–826.
- Tavakol, M. and Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53–55.
- Tsai, L. L., Trinh, M. and Liu, S. (2022). What Makes Anticorruption Punishment Popular? Individual-Level Evidence from China. *The Journal of Politics*, 84, 602–606.
- Tsang, S. and Cheung, O. (2022). Has Xi Jinping made China's political system more resilient and enduring? *Third World Quarterly*, 43, 225–243.

- Tyler, T. R. (2005). Psychological Perspectives on Legitimacy and Legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57, 375–400.
- Tyler, T. R. (2006). *Why People Obey the Law*. Princeton University Press.
- Voo, J., Hemani, I., Jones, S., DeSombre, W., Cassidy, D. and Schwarzenbach, A. (2020). *National Cyber Power Index 2020*.
- Wang, Zheng. (2008). National Humiliation, History Education, and the Politics of Historical Memory: Patriotic Education Campaign in China. *International Studies Quarterly*, 52, 783–806.
- Wang, Zhengxu and You, Y. (2016). The arrival of critical citizens: decline of political trust and shifting public priorities in China. *International Review of Sociology*, 26, 105–124.
- Wasserman, S. and Faust, K. (1994). Dyads. *Social Network Analysis*. Cambridge University Press, 505–555.
- Weber, M. (1946). Politics as a Vocation. H. H. Gerth and W. Mills (Eds.). *From Max Weber: Essays in Sociology*. New York: Oxford University Press, 77–128.
- Welzel, C. (2006). Democratization as an emancipative process: The neglected role of mass motivations. *European Journal of Political Research*, 45, 871–896.
- Welzel, C. (2007). Are Levels of Democracy Affected by Mass Attitudes? Testing Attainment and Sustainment Effects on Democracy. *International Political Science Review*, 28, 397–424.
- Welzel, C. (2011). The Asian Values Thesis Revisited: Evidence from the World Values Surveys. *Japanese Journal of Political Science*, 12, 1–31.
- Welzel, C. (2012). The Myth of Asian Exceptionalism. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43, 1039–1054.
- Welzel, C. (2013). *Freedom Rising*. New York: Cambridge University Press.
- Welzel, C. (2021). Why The Future Is Democratic. *Journal of Democracy*, 32, 132–144.
- Welzel, C. and Inglehart, R. (2006). Emancipative values and democracy: Response to Hadenius and Teorell. *Studies in Comparative International Development*, 41, 74–94.
- Welzel, C. and Inglehart, R. (2010). Agency, Values, and Well-being: A Human Development Model. *Social Indicators Research*, 97, 43–63.
- Welzel, C., Inglehart, R. and Klingemann, H. D. (2003). The theory of human development: A cross-cultural analysis. *European Journal of Political Research*, 42, 341–379.
- Welzel, C., Kruse, S. and Brunkert, L. (2022). Why the Future Is (Still) Democratic. *Journal of Democracy*, 33, 156–162.
- Wickham, H. (2016). *ggplot2: Elegant Graphics for Data Analysis*. New York: Springer-Verlag.
- Wickham, H., François, R., Henry, L. and Müller, K. (2021). *dplyr: A Grammar of Data Manipulation*.
- Woods, J. S. and Dickson, B. J. (2017). Victims and Patriots: Disaggregating Nationalism in Urban China. *Journal of Contemporary China*, 26, 167–182.
- World Bank, W. D. I. (2021). GDP per capita (current US\$). Retrieved from <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators/>

- World Values Survey Association. (2020). World Values Survey. Retrieved from <https://www.worldvaluessurvey.org/>
- Wucherpfennig, J. and Deutsch, F. (2009). Modernization and Democracy: Theories and Evidence Revisited. *Living Reviews in Democracy*, 1, 1–9.
- Xiaolin, D. (2017). Unanswered Questions: Why We may be Wrong about Chinese Nationalism and its Foreign Policy Implications. *Journal of Contemporary China*, 26, 886–900.
- Xie, Y. (2014). knitr: A Comprehensive Tool for Reproducible Research in R. V. Stodden, F. Leisch and R. D. Peng (Eds.). *Implementing Reproducible Computational Research*. Chapman and Hall/CRC.
- Xie, Y. (2015). *Dynamic Documents with R and knitr* (2nd ed.). Chapman and Hall/CRC.
- Xie, Y. (2021). *knitr: A General-Purpose Package for Dynamic Report Generation in R*.
- Xie, Y., Allaire, J. and Golemund, G. (2018). R Markdown: The Definitive Guide. *Chapman and Hall/CRC*. Retrieved from <https://bookdown.org/yihui/rmarkdown>
- Xie, Y., Dervieux, C. and Riederer, E. (2020). *R Markdown Cookbook*. Chapman and Hall/CRC.
- You, Y. and Wang, Z. (2020). The Internet, political trust, and regime types: a cross-national and multilevel analysis. *Japanese Journal of Political Science*, 21, 68–89.
- Zhang, T. and Haemin, J. (2021). *Oppose Autocracy without Support for Democracy: A Study of Non-democratic Critics in China*.
- Zhao, S. (1998). A State-Led Nationalism: The Patriotic Education Campaign in Post-Tiananmen China. *Communist and Post-Communist Studies*, 31, 287–302.
- Zhao, S. (2000). Chinese Nationalism and Its International Orientations. *Political Science Quarterly*, 115, 1–33.
- Zhao, S. (2005). China's pragmatic nationalism: Is it manageable? *The Washington Quarterly*, 29, 131–144.
- Zheng, Y. and Wu, G. (2005). Information Technology, Public Space, and Collective Action in China. *Comparative Political Studies*, 38, 507–536.
- Zhong, Y. (1996). Legitimacy crisis and legitimation in China. *Journal of Contemporary Asia*, 26, 201–220.
- Zhong, Y. and Chen, Y. (2013). Regime Support in Urban China. *Asian Survey*, 53, 369–392.
- Zhou, M. and Wang, H. (2017). Anti-Japanese Sentiment among Chinese University Students: The Influence of Contemporary Nationalist Propaganda. *Journal of Current Chinese Affairs*, 46, 167–185.

AN OTTOMAN ANABASIS¹: REFLECTIONS ON MIR'AT UL MEMALİK BY SEYDÎ ALI REIS

Şebnem KÖŞER AKÇAPAR*

Ömer Faruk İSKENDERLİ**

Abstract

The aim of this paper is to provide a historiography for the first travelogue in Ottoman Turkish entitled *Mir'at ul Memalik* (Mirror of Countries) written by Seydî Ali Reis. Depicting his adventurous travels starting from India and back to Constantinople through Turkestan, Kipchak Steppe, Khorasan and Iran between December 1553 and May 1557, the book is an important contribution documenting the cultures, peoples and his vivid observations along the route. This paper will first present a brief background regarding the importance of the Indian Ocean in the high politics of the 16th century at the time when three Turkic Empires ruled – Timurid, Ottoman and Safavid dynasties. In a fierce competition with the Portuguese to regain control of the silk and spice routes, Seydî Ali Reis was sent on a mission to South Asia yet failed due to adverse weather conditions and had to spend years before his return in India. One of the most intriguing themes in the travelogue is the self-identification of Seydî Ali Reis as being Rûmî (Roman) that indicates the common denomination for the citizens of Ottoman Empire during pre-modern classical age. Moreover, the book is a fascinating showcase indicating how an Ottoman intellectual of the time could easily harmonise the wisdom of various sources including mathematics, astronomy, poetry and even bibliomancy.

Keywords: Seydî Ali Reis, Mughals, Ottomans, Indian Ocean, South Asia, West Asia, Travelogue.

¹ *Anabasis* (in classical Greek *Ἀνάβασις*, literally “a journey up-country from the sea”) is a generic term for military expeditions starting from sea level towards the highlands and mountains. First coined in the Retreat of the Ten Thousand or “Anabasis” by the Greek historian Xenophon, a disciple of Socrates, as a description of his expedition in 401 BCE from the Aegean shores towards present-day Iraq and back through the eastern Anatolian highlands and Trebizond. The terms became the name of the genre with another famous account “The Anabasis of Alexander” by Arian of Nicomedia (c. 150 CE).

* Professor of Sociology, Social Sciences University of Ankara and Lecturer of Comparative Politics of South Asia at the Institute for Area Studies, sebnem.akcapar@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2168-8871.

** Graduate Student at the Institute for Area Studies, Department of Asian Studies, Social Sciences University of Ankara, omerfaruk.iskenderli@student.asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2478-3962.

Introduction

The first travel book written in Ottoman Turkish was authored by Seydî Ali Reis, one of the greatest sailors who lived in the golden age of the Turks. In this era dominated by the powerful gunpowder empires, Egypt, Rumelia and Anatolia (*Diyar-ı Rûm*), the Levant and Mesopotamia, Iran, Turkestan, and the north of the Indian subcontinent were governed by the Turkish-speaking ruling classes. Seydî Ali Reis' *Mir'at ul Memalik* remarkably provides testimonies to some of the most important short-term *événements* of the 16th century, which can be considered as milestones for changes in the medium-term conjuncture of West Asia and South Asia instigated by the Portuguese aggressions around the Indian Ocean and Russian expansion through the Eurasian Steppe. Taking a long way home in his adventurous journey covering a vast geography between December 1553 and May 1557, Seydî Ali Reis reported his observations of peoples and cultures of South and West Asia in a clear and befittingly poetic style on his route back to İstanbul from India. His travelogue is surely a rare artefact and an important contribution documenting the sociology of the region at that time period by providing an alternative perspective to the literature mostly based on the testimonies of Western travellers and military expeditions. Nonetheless, *Mir'at ul Memalik* was first published by Westerners before it was publicly available to the Turkish audience. This article therefore sets off to contribute to the literature by providing an analysis and historiography of how *Mir'at ul Memalik* came to life and earned world-famous recognition it deserved with the help of the up-to-date online resources of the original texts. The article also provides background information regarding the importance of the Indian Ocean in the high politics of the 16th century when three important Turkic Empires – ruled by the Timurid, Ottoman and Safavid dynasties– were in power, with an emphasis on the Ottoman and Portuguese conflicts in an effort to control the much important spice route.

Other than his observations along the way, life (hi)story of Seydî Ali Reis also heavily relies on his own accounts provided in *Mir'at ul Memalik*. A detailed biography of his life was written by Şerafettin Turan thanks to the Turkish translation of the *Encyclopaedia of Islam* (1965: 528-531).² Later, a more comprehensive biography including the citations of the original documents such as Register of Imperial Decrees³, financial records mentioning Seydî Ali Reis was provided (Orhonlu, 1970).

According to the sources cited above, the father of Seydî Ali named Hüseyin was the deputy⁴ of the Imperial Naval Arsenal in Galata as his father also served at the same post during the reign of Mehmed II (the Conqueror). Seydî Ali, assuming the profession as a family tradition, entered the shipyard service at a very young age, participated in the conquest of Rhodes in 1522, and the naval battles as an entourage of Hayreddin Barbarossa,⁵ the Grand Admiral who served between 1533 and 1545. In the Battle of Preveza (1538), he stood out as the left flank commander of the Ottoman navy, and after the death of Barbarossa, he participated in the conquest of Tripoli (1551) under the command of Sinan Pasha. He was later appointed as a clerk of Marine Corps,⁶ then climbed up the ladder and served as the deputy of the Imperial Arsenal like his father and grandfather before him. Afterwards, he was appointed as the Commander of the Royal Galleys.⁷

² The Turkish version of Encyclopedia of Islam was first published in 1940 on the decision of the Ministry of National Education based on Leiden publication but also including new copyright articles, amendments, completions and translations.

³ "Mühimme Defterleri"

⁴ "Dâr-ül-sinâ'a-i Âmire Kethüdası"

⁵ "Kapudan-ı Derya"

⁶ "Azebler Katibi"

⁷ "Hassa Reisi"

While Seydî Ali Reis was on the Tripoli campaign, the Portuguese attacked Jeddah and threatened the Suez shipyard. The legendary Piri Reis, the Admiral of Egypt,⁸ which had the authority to act as the Grand Admiral of the Ottoman navy in Egypt and the Indian Ocean, sailed with a fleet of 30 galleys to eliminate the Portuguese threat from Bab al-Mandab and Hormuz Straits. Although he could be able to reconquer Muscat, Oman; he failed to take Hormuz and returned to Egypt only with two galleys leaving most of the fleet in the harbour of Basra in the year 1552 (Reis, 2021: 12). Unfortunately, Piri Reis paid a huge price for this mistake with his life since he was executed in Egypt in 1553 by the endorsement of the Suleiman the Magnificent. Murad Reis was soon assigned as the Admiral of Egypt and he was ordered to bring the remaining fleet to Suez leaving only 8 ships in Basra (Reis, 2021: 12).

Meanwhile, Seydî Ali Reis was stationed in Aleppo accompanying Suleiman the Magnificent in his Iran Campaign in 1553. It was informed that Murad Reis entered a battle with the Portuguese navy off the coast of Hormuz, and the fleet, which were badly damaged, had to take refuge in Basra again. Thereupon, Seydî Ali Reis was appointed as the Admiral of Egypt (960 AH/1553 CE) and commissioned to bring the fleet in Basra back to Egypt (Reis, 2021: 13). However, his fleet was ambushed by the Portuguese and drifted in a storm, known as *Fil Tufani*, to the shores of west India. He and his remaining troops spent years trying to gain permission from local rulers and to find a safe passage back home.

After a long and adventurous journey that lasted almost four years, he was accepted before Sultan Suleiman (also known as the Magnificent and Lawmaker) in Edirne. He received the compliments and favours of Ottoman Sultan⁹ and Rüstem Pasha, the famous *Grand Vizier*¹⁰ and the groom of the Sultan, when he presented the 18 letters he brought from various Muslim rulers and chiefs. However, since his post had already been given to Kurdoğlu Hızır Reis upon the rumours of his death (Reis, 2021: 106), Seydî Ali Reis was assigned as a Councillor in the Imperial Court¹¹ with a considerable salary and a compensation for the last four years for him and his companions was duly paid (Reis, 2021: 109-110).

⁸ “Mısır Kapudanlığı”

⁹ It is arguable whether the term “Ottoman” was an appropriate reference to the *Devlet-i Aliyye* since it is a quite modern and even anachronistic usage mostly generalised by the post-republican era Turkish authors writing in foreign languages. As it was the case with the invention of the terms “Byzantine”, it can be asserted that “Ottoman” being the eponym of the political entity is initially promulgated by Habsburgian Austrians as a political agenda claiming the succession of the “Imperium Romanum”. It can be identified in the title of “Geschichte des Osmanischen Reiches”, the monumental reference for some historians, by the Austrian orientalist historian Joseph v. Hammer published between 1827–1835, the denomination of “Ottoman Empire” appears to be rather a modern concept adopted by the successors of the Holy Roman Empire. This curious case of denomination as a tool for political propaganda requires an extended scrutiny which the scope of this article could not cover. Nonetheless, the contemporary books and atlases in major European languages as well as English almost always adopt the names such as Turkey (or Turkey), Turkish Empire (Imperium Turcicum), Eastern Emperor (Imperator Oriental), or Grand Turk and rarely extend the usage of “Ottoman” other than to refer the name of the dynasty and the surname of the emperor as can be seen in some sources written in different European languages, i.e. Le Guay, G. (1526). *Alliances du Roy avec le Turc et autres justifiées contre les calomnies des Espagnols et de leurs partisans*; Parma, G. A. D. (1533). *Le Cagioni che mossero Sultan Soliman Gran Signore de Turchia/ venir con tanti eserciti ai danni della Magna*; Geuffre, A. (1546). *Brifue description de la Court du Grant Turc*; Münster, S. (1554). *Cosmographiae Universalis*, Lib. VI, pp. 957-978; Gastaldi, G. & Ortelius, A. (1570). *Turcici Imperii descriptio* [Representation of the Turkish Empire]; Fletcher, G. (1597). *The Policy of the Turkish Empire: the First Booke* (London: John Windet); Ortelius, A. (1609). *Turcicum Imperium*. Antwerp; De Wit, F. (c. 1670). *Turcicum Imperium*. Amsterdam; Homann, J. B. (1725). *Imperium Turcicum in Europa, Asia, et Africa Regiones Proprias, Tributarias, Clientelares sicut et omens ejusdem*, Nuremberg.

¹⁰ *Vezir-i Azam* or Prime Minister of the time.

¹¹ Dergah-ı Ali Müteferrikalığı.

He was soon appointed to the Eyalet of Diyarbekir as the Head of Treasury of the timar lands in late May 1557 (Reis, 2021: 110) and died in this duty in the early days of 1563.¹² The tales of his adventurous journey spread all over the land in a short time, and the phrase “*Başına Seydî Ali halleri geldi*” (literally translated as ‘*the Seydî Ali circumstances befall on someone*’ or ‘*to have had a run of bad luck just like Seydî Ali that ended well*’) soon became a parable in Turkish (Çelebi, 1729: 30) in the sense of a hard-luck story of a person experiencing such similar unfortunate adventures resulting in a quite positive ending.

1. A Brief Historiography for Mir'at ul Memalik

The original manuscripts scribed by Seydî Ali Reis himself in 1557 can be found in İstanbul¹³ and Turin, Italy.¹⁴ Almost one hundred years later, Katip Çelebi provided a brief biography of Seydî Ali referring *Mir'at ul Memalik* in his history of the Turkish maritime wars, *A Gift to the Great concerning Naval Expeditions*,¹⁵ dated 1656 which was later published by İbrahim Müteferrika in 1729. The first printed version¹⁶ of the full book is relied on the original manuscript in the Topkapı Palace (R.1470) and printed by İkdâm Matbaası, more than three hundred years later in 1895 under the editorship of famous publisher Ahmed Cevdet¹⁷ (d. 1935) with a preface by Necib Asım¹⁸ (d. 1935) (Orhonlu, 1970: 54).

The Italian Turkologist, Aldo Gallotta (d. 1997), provided a review for the manuscript reserved in the Royal Library of Turin. In his review, Gallotta reports that in the first page there is a note of an owner in Turkish with the indication that the manuscript is autographed and in the end of the fascicule the place and the date of composition of the work is mentioned as Galata, on 30 May 1557,¹⁹ and the date of copy as 20-28 February 1558²⁰ (Gallotta, 1984: 361 [13]). There are also manuscripts reserved in the British Library, German National Library, Egyptian National Library and Archives, Austrian National Library, French National Library.²¹

¹² The date of Seydi Ali's death is given as 2 Jumada al-awwal 970 AH, Monday (Orhonlu, 1970: 53). This hijri date corresponds to the Julian calendar as 28.12.1562 and to the proleptic Gregorian calendar as 07.01.1563.

¹³ Author's name Seydî Ali Reis b. Hüseyin (d. 970AH/1562), Topkapı Palace Museum, Collection of Turkish Manuscripts, R. 1470, dated 964AH (1557). In Turkey, there are other manuscripts in Turkish National Library, Topkapı Palace Museum, Kütahya Vahidpaşa Library that are scribed by other letterers in a later date.

¹⁴ Royal Library of Turin.

¹⁵ Müteferrika publication of *Tuhfet ül-kibar fi esfar il-bihar* is available online at Open Collections Program at Harvard University: <https://curiosity.lib.harvard.edu/islamic-heritage-project/catalog/40-990046334830203941> and its English translation dated 1831 is available at <https://archive.org/details/historymaritime00elgoog/mode/2up>.

¹⁶ Reis, S. A. (1895). *Mir'at ül-Memâlik: Asar-i eslafdan* (A. Cevdet, Ed.). Dersaadet (İstanbul): İkdâm Matbaası. The book was transcribed for modern Turkish alphabet and the language is simplified: Reis, S. A. (1975). *Mir'atü'l-Memâlik-Ülkelerin Aynası*. N. Akyıldız (Ed.). (Based on the publication dated 1895; original work scribed in 1557). İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser. Later the 1895 publication is reprinted in modern Turkish alphabet in 2021: Reis, S. A. (2021). *Mir'atü'l-Memâlik: Seydi Ali Reisin Maceraları, Basra-Hindistan-Türkistan-İran 1554-1557* (Ö. Tellioglu, Ed.). (Based on the publication dated 1895; original work scribed in 1557). İstanbul: Kitabevi.

¹⁷ He was known as İkdâmcı and, after 1934, assumed the surname: Oran; İkdâmcı Ahmet Cevdet was the maternal grandfather of Şerif Mardin, one of the prominent Turkish sociologists.

¹⁸ Necip Asım (Balhasanoğlu, assumed the surname: Yazıksız) was a member of Société Asiatique and was regarded as the founder of the Turcology Department at the University of Constantinople (Darulfünun).

¹⁹ “the first of Sha'ban 964”

²⁰ “the first decade of Jumada al-awwal 965”

²¹ The worldwide search for the manuscripts is available at <http://www.yazmalar.gov.tr/basit-arama>.

The first publication of the Mir'at ul Memalik was actually its German translation by H. F. Diez²² in 1815.²³ In this translation, Seydî Ali Reis was described as *Katibi Rumi*. Hence, the title of the book is translated as *Mirror of Countries or Travelogue by Admiral Katibi Rumi through the seas and through land*. Subsequently, this German version was translated into French by M. Morris and first issued in the 9th and 10th volume of *Journal Asiatique* between July 1826 and January 1827;²⁴ then a complete version of Morris' translation was published in Paris in 1827.²⁵ In the French translation, the title is quite long and descriptive: *Travels of Sidi Ally son of Husain, otherwise known ordinarily as Katibi Rumi, admiral of Suleiman II*. It was also made clear that the source of translation into French was the German version translated by M. Diez, and not the original.

The first translation into English was provided by Ármin Vámbéry²⁶ (d. 1913) based on 1895 Turkish İkdâm publication. Vámbéry's translation was first published in 1899 under the title of *The Travels and Adventures of the Turkish Admiral Sidi Ali Reis in India, Afghanistan, Central Asia, and Persia during the Years 1553-1556*.²⁷ In the English translation of the book's title, further comments and additions, such as adventures, list of countries and the dates of travel can be noted. The translated book then included in an anthology edited by C.F. Horne in 1917.²⁸

Svatopluk Soucek, a leading scholar of Turkish naval history, provides a thorough historiography in his review for a contemporary translation in French by Jean-Louis Bacqué-Grammont²⁹ and praises the critical edition and linguistic study of Mir'at ul Memalik by the Turkish scholar, Dr. Mehmet Kiremit.³⁰

²² The Prussian diplomat and orientalist Heinrich Friedrich Diez (1751-1817) appointed by the Prussian King Frederick II ("the Great") as the Prussian ambassador to Sublime Porte between 1786 and 1790. He later became a member of Prussian Academy of Sciences (1814), and Göttingen Academy of Sciences and Humanities (1816). He had acquired a vast library of manuscripts. He published his *Memoirs of Asia in Arts and Sciences* in two volumes that also included excerpts from Middle Eastern literature.

²³ Reis, S.A. (1815). 5. *Spiegel der Länder oder Reisebeschreibung des Admirals Kjatibi Rumi zu Wasser und zu Lande* (H. F. von Diez, Trans.). *Denkwürdigkeiten von Asien: in Künsten und Wissenschaften, Sitten, Gebräuchen und Alterthümern, Religion und Regierungsverfassung*, Vol. 2, pp-133-267. Berlin und Halle. (Original work scribed in 1557). Retrieved at <https://play.google.com/store/books/details?id=I-xMAAAAcAAJ&rdid=book-I-xMAAAAcAAJ&rdot=1>

²⁴ Reis, S.A. (1826, 1827). *Miroir des pays, ou relation des Voyages de Sidi Aly fils d'Housaïn, nommé ordinairement Katibi Roumi, amiral de Soliman II*, traduite sur la version allemande de M. Diez (M. Morris, Trans.). In *Journal Asiatique*, vol. 9 and 10. (Based on a translation published in 1815; original work scribed in 1557). Retrieved at <https://catalog.hathitrust.org/Record/000681547> and <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/cb34348774p/date1826>; Reis, S.A. (1826, 1827). *Miroir des pays, ou relation des Voyages de Sidi Aly fils d'Housaïn, nommé ordinairement Katibi Roumi, amiral de Soliman II*, traduite sur la version allemande de M. Diez (M. Morris, Trans.). In *Journal Asiatique*, vol. 9 and 10. (Based on a translation published in 1815; original work scribed in 1557). Retrieved at <https://catalog.hathitrust.org/Record/000681547> and <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/cb34348774p/date1826>

²⁵ Reis, S.A. (1827). *Relation des Voyages de Sidi Aly fils d'Housaïn, nommé ordinairement Katibi Roumi, amiral de Soliman II*, écrite en Turk, traduite de l'allemand, sur la version de M. de Diez (M. Morris, Trans.). Paris: Librairie Orientale de Dondey-Dupré Père et Fils. (Based on a translation published in 1815; original work scribed in 1557). Retrieved at https://play.google.com/books/reader?id=-f7fAAAAMAAJ&pg=GBS.PP4&hl=en_GB

²⁶ Hungarian-Jewish Turkologist and traveller who actually visited Turkey, Iran, Khorasan and Turkestan through the traditional route also taken by Seydi Ali Reis on his return to homeland.

²⁷ Reis, S. A. (1899). *The Travels and Adventures of the Turkish Admiral Sidi Ali Reis: In India, Afghanistan, Central Asia, and Persia, during the Years 1553-1556*. (A. Vámbéry, Trans.). London. (Original work published as *Asar-i eslafdan Mir'at ul Memalik* in 1895 based on the manuscript dated 1557). Retrieved at <http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00generallinks/sidialireis/index.html>

²⁸ Horne, C. F. (Ed.). (1917). *The Sacred Books and Early Literature of the East: With Historical Surveys of the Chief Writings of Each Nation*. (Vol. 6, p. 327-395). Parke, Austin, and Lipscomb. Retrieved at https://ia600903.us.archive.org/4/items/sacredbooksearly06hornuoft/sacredbooksearly06hornuoft_bw.pdf

²⁹ Reis, S. A. (1999). *Le miroir des pays: Une anabase ottomane à travers l'Inde et l'Asie centrale*, trans. Jean-Louis Bacqué-Grammont. Paris: Actes Sud.

³⁰ Reis, S. A. (1999). *Mir'at ul Memalik*. (Mehmet Kiremit, Ed.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Soucek emphasises that Kiremit based his study on five manuscripts from İstanbul, Paris, Torino and provided a facsimile reproduction of Torino manuscript (Soucek, 2001: 103). It should be noted that the title of Bacqué-Grammont's translation (in English: *The Mirror of Countries: An Ottoman Anabasis through India and Central Asia*) clearly reflects the fact that it is a work of literature more than a plain travelogue.

2. Background of Ottoman-Portuguese Conflicts in Indian Ocean

Prior to the Portuguese breakthrough in changing the course for the centuries old mode of intercontinental trade known as the Spice and Silk Routes, Arabian sailors and merchants had brought Indian goods to the Egyptian markets first and then Venetians ships in Alexandria were loaded for the European ports with the treasures of the East ranging from basic necessities, such as spices for preserving meat, to exotic luxury manufactures like Chinese silk woven in Gujarat. The diplomatic relations between Ottomans and Indian Muslims had been initiated as early as the conquest of Constantinople when Muhammad Shah III, Bahmani Sultan of the Deccan in South India, congratulated Mehmed the Conqueror upon his success (Manav, 2020: 39). Moreover, the presence of an ocean-faring Christian force along the coasts of Arabia, tradition of crusades against Ottoman and Muslim lands, and the loss of Andalusia in 1492 was a strong call of duty for Ottoman Turks to protect their religious, military, and economic interests.

Following the Spanish initiatives to circumnavigate the globe westwards and Treaty of Tordesillas in 1494 which granted the Spanish all the rights of western route to India, the eastward conquest of the Indian Ocean became more than a matter of the competition for the Portuguese Kingdom. The Portuguese King appointed Bartolomeu Dias to command another expedition down the African coast. In the meantime, Pêro da Covilhã, a Portuguese secret agent, was assigned for an expedition of the ocean route through Egypt in the discovery of India. Around the same time that Dias reached Cape of Good Hope, Covilhã sailed from Aden to India, from the Persian Gulf to the eastern shores of Africa and then back to Egypt with conventional merchant ships. The motivations of the Portuguese and Covilhã were described as follows:

Crisscrossing the ocean, collecting and secretly recording information about sailing routes, winds, currents, ports, and politics, he picked up a ship going from the east coast of Africa to Sofala, far to the south, opposite Madagascar, the farthest point of Arab navigation in the southern Indian Ocean. He was attempting to find out about the feasibility of rounding Africa by sea, and navigation along its east coast. (Crowley, 2015: 17).

Building upon the achievements of Dias and Covilhã, Vasco da Gama opened the oceanic route to India for the Portuguese in 1498. They began to establish their dominance along the shores of the Indian Ocean relying on their strong navy. Soon, the Portuguese was able to capture Socotra in the mouth of the Red Sea and the Strait of Hormuz in the Persian Gulf; thus, shutting the naval routes to Muslim ships that transported the Eastern goods to the Mediterranean ports. The closure of these two routes and the trade posts along the Indian Ocean paved the way of a Portuguese dominance over the traditional source of the Egyptian and Iraqi bazaars' wealth derived from trade with South and East Asian countries.

The Mameluke Sultanate, whose name is merely a posthumous reference for *al-Dawla al-Turkiyya* (the Turkish State) in Egypt (Northrup, 2008: 250), was shocked by the presence of Portuguese and suffered from the disruption of this novel enemy in the Indian Ocean deeply.

Egypt soon fell into a financial crisis after the end of its monopoly on the Eastern goods as a new route to India had been opened and the traditional route became subject to regular blockade and piracy by the Portuguese (Winter, 2008: 494). As Garcin states:

The European threat demanded a new type of riposte which appeared unseemly to contemporaries accustomed to the classic Mamluk army. The threat was felt too on the Mediterranean shore which Qaytbay had already started to fortify. Ships began to be built on both seas. The alliance with the Ottomans was strengthened; since 1502, they were themselves confronted by the Safavid movement, also linked with Europe. Egypt was thus able to obtain timber and iron. After the defeat of the Egyptian fleet off Diu in 1509, it was the Red Sea that had to be defended (2008: 298).

Upon the emergence of a Portuguese threat in Arabian Sea, the Mameluke navy supported by the Ottoman supplies and troops encountered the Portuguese in Indian Ocean in 1508 when they destroyed a Portuguese fleet in the Battle of Chaul; yet, lost the Battle of Diu in 1509 (Chaudhuri, 1992: 58). In order to tackle with the mutual enemy at the gates of the Muslim Holy Lands, the Mamelukes applied to Sublime Porte as advised by their traditional trade partners, the Venetians (Hess, 1973: 67). In 1511, Sultan Bayezid II provided Egypt with war supplies to build ships in the Suez Shipyard. The ships were ready in 1515 and armed with 2000 matchlock-men (tufangchian) under the command of Selman Reis, an Ottoman captain (Hess, 1973: 67; Winter, 2008: 493; Manav, 2020: 41). The subsequent Ottoman defence against Portuguese attack in Jeddah - the port of Muslim Holy Lands - in the course of the conquest of Egypt (Özbaran, 2001: 68; Manav, 2020: 42) landmarked the hundred years of rivalry in the Indian Ocean which reached to climax in 1538 with the Turkish Siege of Diu in response to the Portuguese atrocities taking advantage of the struggle between Bahadur Shah of Gujarat and Humayun Shah, son of Babur Shah (Yazıksız, 2021: 2). Ottomans gained an upper hand once again in the trade routes along the Indian Ocean albeit for a short while:

During his many years as governor of Egypt, Hadim Suleyman (Pasha) provided logistical support for the corsair Selman Reis's naval operations in the Red Sea (1527); supervised the construction of an expanded arsenal and fleet in the port of Suez (1529-1531); and most famously, sailed to the Indian Ocean at the head of an armada of some seventy vessels (1538). This last mission, which extended Ottoman rule to Aden and the Yemeni coast, came on the heels of the Ottoman conquest of Baghdad from the Safavids (1534) and the vassalage of the formerly independent Emir Rashid of Basra (1535), two more operations in which Hadim Suleyman had played a significant role. Together, these victories gave the Ottomans exclusive control of the entire Red Sea and Persian Gulf trade routes with the solitary exception of Hormuz – a feat unmatched by any Middle Eastern power since the early Abbasid Caliphate (Casale, 2006: 173).

Moreover, Seydî Ali Reis voyage to India and his way back home coincided with the Third Campaign in the Ottoman-Safavid War and the subsequent treaty ending the twenty-three years of hostility between the two Turkic states. Although the close relationship between Turkey and Turkestan could be traced back to the earliest years of Safavid Turkish Shia dominance in Iran during the reign of Bayezid II, the first official correspondence forging an alliance between Turkey and Turkestan states as Sunni Hanafi Maturidi belief axis against Twelver Shia Iran were documented during the reign of Selim I (known as the Grim) between 1512 and 1520 (Çınar, 2011: 51).

Following the devastating defeat in the Battle of Chaldiran in 1514, Safavids formed an alliance with the Portuguese the following year and received matchlocks and cannons. They initiated further coalitions with Hungary, Austria, Spain, and later with Russia against Ottomans (Çınar, 2011: 139-173). Accordingly, as it was also recorded by Seydî Ali Reis that Selim's successor Sultan Suleiman supplied the Bukhara Khaganate in Transoxiana with the gunpowder technology and elite troops in 1554 (Çınar, 2011: 131). Reis also witnessed the restoration of Mughal Empire³¹ in India, and the Russian invasion of Astrakhan which are also significant turning points in the history of Asia.

3. Reflections on the Mir'at ul Memalik

Against this background of fight for trade and hence economic power, Seydî Ali Reis (1498-1563) summarises the circumstances he faced during his adventurous voyage back home in a poetic and quite non-fictional style. Although his book bears the tone of an apology for his failed task, he maintains that the insistence of his friends in Baghdad drove him to write his memoirs right after his return from India and completed along his way back to the Imperial Capital in January 1557. In line with the traditional literary style at the time, he started the book by giving glory to the God Almighty and praising the Prophet Muhammed and writing a eulogy to the Ottoman Sultan:

Praying for Padishah of Islam that spreads happiness is necessary and important, perhaps it is a duty and essential for every believer. Especially the sultan of the world's sultans and the khagan of space and time, Alexander of the might, Fereydu of the majesty, Anushirvan of the justice and the last resort, the Caesar of aggression, Darius of commonweal, the sultan of the land and the sea, the owner of the glory and the victory, the lord of the conjunction of the time, Sultan Suleiman Khan son of Sultan Selim Khan may God extend his lifetime and reign until the end of the time and the cycles...

My prayer, oh God, is the years and months of the shah of Rome may pass with happiness. Chinese khagan is obedient to him, Padishah of India and Sindh is submissive (Reis, 2021: 8).

Afterwards, in order to exemplify his merits for the assigned task as the Admiral of Egypt, Seydî Ali Reis states that both of his maternal and paternal forefathers had been the deputies³² of the Imperial Naval Arsenal in Galata since the conquest of Constantinople, and skilled in the profession both as practitioners as well as scholars. Thus, as the heir of maritime profession that runs in the family, he was introduced to seafaring at an early age and entered the Imperial service. He participated in the Rhodes Campaign of Suleiman the Magnificent at a young age (928 AH/1522 CE); and he learned all parts of the Mediterranean thoroughly while working in the entourage of Hayreddin Barbarossa (d. 1546). He served on the right wing at the Battle of Preveza and went to Tripoli expedition with Sinan Pasha, the Grand Admiral in 958 AH/1551 CE. Thus, he was well educated and mastered in every field related with the nautical sciences, and authored many books on astronomy³³ and philosophy³⁴ (Reis, 2021: 13).

³¹ Mughal was the term given by the British wrongly referred to the Mongols. The Timurid Empire was known as 'Babürlüler' in Turkish language and one of the 16 stars in the Turkish Presidential emblem denotes its Turkish origins. Although coming from the house of Timur, the first Emperor Babur referred himself as a Turk. Ethnic identity, however, was not given too much importance in the creation of the Empire. Over time, due to intermarriages, rivalry and geographical distance, ruling elites became more Persian and Rajput in ancestry than Turkish (Balabanlılar, 2010; Nizami, 2009) and the word Turk became synonymous with being Muslim and fair skinned (Akçapar, 2014: 54-59).

³² "Tersane Kethüdası" in Classical Turkish.

³³ "İlm-i hey'et" as referred by Seydî Ali Reis.

³⁴ "Fenn-i hikmet" as referred by Seydî Ali Reis.

Following the tragic failure of Piri Reis (d. 1553), one of the most famous Turkish navy commander and cartographer, during the naval conflict with the Portuguese fleet in the Persian Gulf and Arabian Sea and the subsequent unsuccessful attempts by Murad Bey in order to retrieve the Indian Ocean fleet stuck in Basra back to Egypt, Seydî Ali Reis was duly appointed as the Admiral of Egypt. Yet, he also failed to get the ships back to the safe havens in Suez when he lost most of his fleet in a typhoon and drifted along the shores of the Arabian Sea to Gujarat. Later he tried to get back to his duty station following a land route since the sea route is blocked by the Portuguese. However, due to obstinate requests of the local Muslim rulers to use superior firearms capabilities of the Ottoman military during the internal conflicts in India, increasing threats from the presence of thugs along the way, adverse weather conditions, political instability in the region because of ongoing war between the Ottomans and Safavids, and the latest Russian invasion of the northern Caspian route, the voyage could not be embarked upon. Hence his travels back to homeland was delayed for almost three years.

Figure 1. The Route taken by Seydî Ali Reis (prepared based on the descriptions in the book and applied open source imagery from Google Earth).

As depicted in the above map (Figure 1), the journey of Seydî Ali Reis started with his appointment when he received the Imperial Decree in Aleppo in December 1553.³⁵ He reached the city of Basra in February and sailed to Egypt in July 1554.³⁶ The first encounter with a Portuguese fleet took place on the 9th of August. Although the Ottomans won this battle, the second encounter on 25th of August resulted in a draw. When they tried to sail back to Egypt, a typhoon hit them and the fleet under the command of Seydî Ali Reis drifted to Gwadar, south-western shores of India. Thereafter, they landed in Gujarat and sought a way home through Sind and Lahore. His misfortunes did not end here.

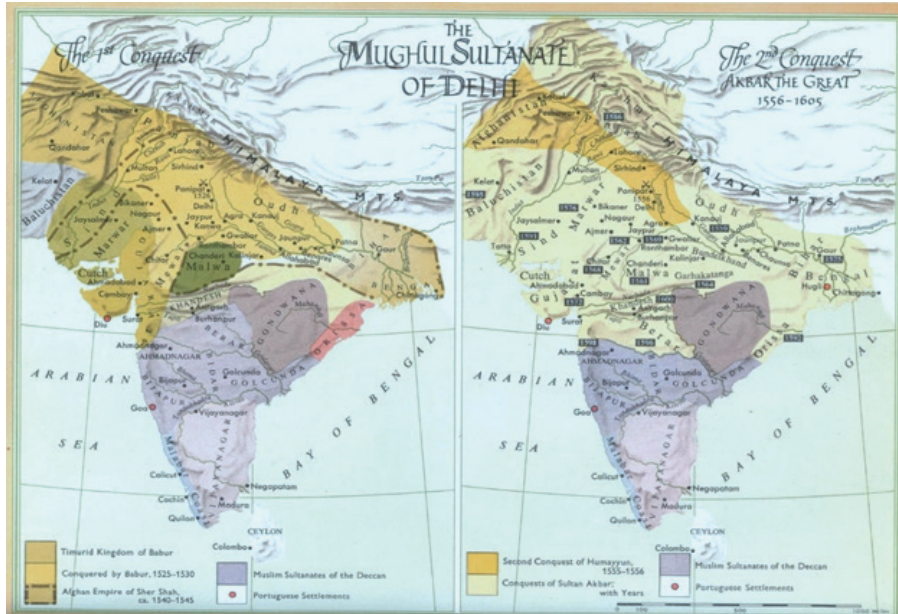
³⁵ “in 961AH, the first day of Muharram”

³⁶ “in 961AH, the first day of Shaban”

When they reached the court of the Mughal Emperor, Humayun Shah,³⁷ to meet him and take his permission for the alternative route, they were deferred by a series of political and military events, such as the conquest of the Mughal throne by Afghans and eventually the sudden death of the emperor.

During his long stay in India, Seydî Ali Reis also witnessed first hand the take over the throne by Humayun Shah after the death of Selim Shah, the son of Sher Shah (Reis, 2021: 48). The newly founded Turkic dynasty's control over north India remained very shaky and tenuous under Babur's son, Humayun Shah. An Afghan challenge from eastern India led by Sher Shah Suri³⁸ forced young Emperor Humayun to flee the country in 1540 and take refuge in the court of Safavid Iran. Sher Shah (1540–45) brought about an imperial unification of much of northern India and set up an administrative framework, which was to be further developed by Akbar later in the century. The weakening of the Suri dynasty (1540–55) after Sher Shah's death finally enabled Humayun to return in 1555 to reclaim his Indian patrimony. However, only a few months after his return, he took a fatal tumble down the stairs (Reis, 2021: 60) leaving the Mughal throne to his young son, Akbar.

Seydî Ali Reis visited and provided his account on Baluchistan, Gujarat, Sind, Afghanistan and Punjab just decades before Akbar Shah's great expansion. The political condition of India prior to Seydî Ali's presence and its aftermath are shown in the map below (Figure 2) under Conquest 1 and 2:

Figure 2. The Sultanate of Delhi, 1556-1605. Source: Roolvink, R. (1957). Historical Atlas of the Muslim Peoples, Harvard University Press, pp. 32-33.

³⁷ The second Timurid Shahanshah of Hindustan (the Emperor of the Mughal or Timurid/Baburite Empire) reigned between 1530 and 1540; later between 1555 and 1556 after his father Babur Shah. Seydi Ali Reis witnessed his regain of power in 1555 and sudden death in 1556. After receiving Seydi Ali Reis at the imperial court, Humayun Shah also wrote a letter to the Ottoman Sultan, Suleiman II, accepting him as the caliph of all Muslims and opening the channel for correspondence, yet never answered by the Ottomans due to his demise soon afterwards (Farooqi, 2009; akt. Akçapar, 2014: 60).

³⁸ Sher Shah Suri was originally a member of a Pashtun tribe, Sur, of Afghanistan. His family had been settled in the Bihar region in the eastern India since the rule of the Lodi Dynasty of the Delhi Sultanate that ended by Babur Shah in 1526. Although previously served for Babur Shah, he renounced the reign of his son and his successor, Humayun. Defeating Humayun Shah in two battles, Sher Shah Suri forced him to go into exile until the death of Sher Shah Suri in 1555.

In his first encounter with the peoples of the Indian subcontinent, Seydî Ali Reis emphasised the importance of Ottoman support to the local states against the Portuguese intrusion regardless of their religious orientation. When Seydî Ali Reis met with the representatives from the Hindu Zamorin of Calicut paying homage to Suleiman the Magnificent, he promised salvation of the region. In the book, he asserted that the enthusiasm of the Gujaratis towards the presence of his remaining troops in their land clearly depicts a local will for a possible annexation to the Ottoman dominions to end the vacuum of authority (Reis, 2021: 30). He also witnessed a bloody *coup d'état* in Gujarat following the assassination of Mahmud Shah III. Ottoman troops took side with the child successor Ahmad Shah III in the fight for the throne and actively fought in the skirmishes against the Portuguese-supported insurgent, Nasir-ul-Mulk. Following several unsuccessful assassination attempts and the failure of the insurgency, the Portuguese's official request from the Gujaratis to turn the Ottoman admiral over was solidly rejected by the Gujarati Governor of Surat (Reis, 2021: 31).

Subsequently, Seydî Ali Reis reported an incident that the Ottoman soldiers intoxicated with a local toddy (*tārī*) palm wine which ended up killing one and leading to the execution of another in Surat. In this case, the Admiral rejected the request of the commander of the attacked soldiers to bring a verdict in line with the Ottoman law reckoning that the incident happened on the soil of another ruler. However, as the commander insisted that the rule of the Ottoman Sultan is valid everywhere with the same force, Seydî Ali Reis had to justify his verdict with the reliance of Holy Quran and ordered the *lex talionis*³⁹ on the aggressor (Reis, 2021: 32, 33). The incident was immediately reported by the Portuguese envoy to the Ahmed Shah III. Since the supplies and equipment of the moored fleet were used up, Seydî Ali Reis together with 50 of his men headed to the Gujarati capital, Ahmedabad, although many of his troops dispersed and left in Surat (Reis, 2021: 34). Portuguese envoy in the capital city once again requested the Gujarati court to hand the Ottoman troops over. The Portuguese request was declined by the Gujarati grand vizier, Imad al Mulk, asserting that they were in need of the “*Roman Emperor*”⁴⁰ as the Gujarati merchants relied on their ports and since he was a Muslim ruler. Taking heart from this reaction, Seydî Ali Reis defied the envoy and in response, the Portuguese declared blockade of the sea route. Rejecting the proposals coming from the Indian side to assume an administrative post in Gujarat, he decided to take his journey by land instead. At that moment, Seydî Ali Reis also received a revelation from Imam Ali justifying his decision to hit the road back home (Reis, 2021: 35-36).

Mir'at ul Memalik includes the first records in Turkish on the demographics and sociology of the Indian subcontinent. At the beginning of his journey back home, Reis reports about the forefathers of Mohandas Gandhi, the Bania caste in Gujarat and their status in the eyes of the Rajputs:

Amongst the learned⁴¹ of this land of Banians⁴² there is a tribe which they call the Bats, whose business it is to escort merchants or travellers from one land into another, and for a very small remuneration they guarantee their perfect safety. Should the Rajputs, i.e. the mounted troops of the land, attack the caravan, the Bats point their daggers at their own breast, and threaten to kill themselves if they should presume to do the slightest harm to the travellers entrusted to their

---

³⁹ *Lex talionis* is Latin for the principle of retaliation of a crime committed, or retributive justice.

⁴⁰ “Padişâh-ı Rûm”

⁴¹ In the Vambéry's translation (1899), he notes that “Bami” may possibly be a slip of the pen and intended for Brahmin.

⁴² Indian caste of traders. Vambéry (1899) states that the Bats from the Province of Gujarat have always traded with the harbour towns of Arabia from time immemorial.

way unmolested. Occasionally, however, the Bats carry out their threat, otherwise it would have no force. But if such a thing does happen, if a caravan is attacked and the suicide of the Bats becomes necessary, this is considered a terrible calamity, and the superstition of the people demands that the offenders be put to death, and not only the offenders themselves, but the chief of the Rajputs deems it necessary to kill their sons and daughters also; in fact, to exterminate the whole of their race. The Mohammedans of Ahmedabad had given us two such Bats as an escort, and so, about the middle of Safar of the said year, we started on our overland journey to Turkey (Reis, 1899: Chapter VI; Reis, 2021: 36-37).

Moreover, Reis witnessed the practices of Sati, the ritualistic widow burning of Hindu culture, and reported the attitude of Muslim rulers against this formidable custom of the unbelievers:

Amongst the many strange and wonderful things I saw in India, I must make mention of a few. The unbelievers are called in Gujarat "Banian" and in India "Hindu". They do not belong to the Ehl-i-Kitab, and believe in fate (kadem-i-alem). When a man dies his body is burnt by the riverside. If the deceased leaves a wife past child-bearing she is not burnt; if, however, she is not past that age she is unconditionally burnt. If a wife of her own free will offers herself to be burnt, the relations celebrate the occasion with great rejoicings (Reis, 1899: Chapter VIII; Reis, 2021: 63).

He later states that if some of the Muslims are gathered together and take the widow from the crowd by force while the crowd wants her to be burned, she becomes theirs. The congregation can no longer demand her back. For this reason, men from the sultan's side would be ready when they are burning the widows, so that the people will not interfere.

When he reached Lahore, Humayun Shah ordered him and his troops to come to Delhi. This resulted in almost a year long delay in his return trip. Impressed by his knowledge in astronomy and mathematics, Humayun Shah ordered him to write text books on the astronomical tables and astrolabe. When Humayun Shah suddenly stumbled in the stairs and plunge to an untimely end, Reis counselled the recently re-established imperial court as an "elder statesman" (Faroqhi, 2004: 184). Recalling the experience of the enthronement of Suleiman the Magnificent after the unexpected death of Selim the Grim, Reis advised the Mughal court to conceal the death of Humayun in order to soothe the stressed army and utilise a stuntman vested with the garments of the deceased emperor to fake his well-being as he was in remission (Reis, 2021: 60, 61).

When Reis reached Afghanistan, his route had to be circuitous due to the internal conflicts in the region. He adored the city of Kabul; yet, his longing for home naturally surpassed (Reis, 2021: 65, 66). His journey had to be slowed down for the similar reasons in Turkestan as well: fighting city-states, bandits, terrorising rough riders etc. Although it had been more than year since the end of the war between Turkey and Iran, he preferred not to pass through the long-time hostile territories and wended his way towards the north to reach the Black Sea as soon as possible to sail to Constantinople. When he reached to the capital city of the Nogai Horde, at the shores of the Ural River, Sarayshyk, he found out that Astrakhan had fallen to Russian invaders (Reis, 2021: 81) and Circassian rebels were storming the opposite shore of the Caspian Sea; therefore, he had no option but to go back and try the Iranian route at all causes.

⁴³ "Diyar-ı Rum"

Although Turkey and Iran came to terms together, due to the long-standing warfare between two great empires he was warned of the hostilities from the local warlords on the way through the country (Reis, 2021: 83). As anticipated, he was received with suspicion and was briefly detained in Khorasan (Reis, 2021: 87). However, he was released and later accepted to the Imperial Court and met with Tahmasp I, the son of Shah Ismail (Reis, 2021: 101). Reis also brought the letter of him to his previous enemy Suleiman the Magnificent together with many other letters received from previous courts including the one from Humayun Shah.

One of the most interesting points of this book is the fact that Seydî Ali Reis constantly refers his nationality as Roman (Rumî) (Reis, 2021: 13, 57, 60, 72, 73, 75, 81, 83, 87, 105, 106), his country as Rome (Rûm) (Reis, 2021: 11, 30, 37, 50, 56, 57, 72, 83, 96, 99, 100, 101, 101, 104, 106, 107, 108) and his sovereign as the Roman Emperor (Padishah-ı Rûm) (Reis, 2021: 8, 36, 56, 57, 62, 91, 106); almost never refers himself as Turkish or Ottoman.⁴⁴ As it can be traced in the Portuguese resources of the time, the term “Rûm” is used as an ethnonym synonymous with “Turk” (Özbaran, 2001). When Humayun Shah requested him to make a comparison between “Roman” lands and “Hindustan”, Seydî Ali Reis clarified that there was a Rome proper (Diyar-i Rum) which lays beyond the western shores of Euphrates up until the Danube; a “Province of Rome” with its capital in Sebastia (Sivas) which is much smaller; and the dominions of the *Diyar-i Rum* which are, when combined, ten times larger than Hindustan ruled by the Shah. Emphasising the strategic importance of the region, he also claimed that Alexander the Great’s authority over seven *climes*⁴⁵ is a result of his rule as the sovereign of *Diyar-i Rum* (Reis, 2021: 56). On his expedition over the Caspian Sea, he was told to change their attire to a more Turkic type in order not to be mistaken by Uzbeks or Noghais as “Russians” (Reis, 2021: 80). As he was once again asked to contribute to a comparison regarding the politics of *Diyar-i Rum* in the Royal Court of the Safavid dynasty, he elaborated on the classical land regime and army system of his country as a well-established distinguished example that the Safavid state officials were not quite aware of (Reis, 2021: 100-101). When he reached the court of the *Diyar-bekir Beylerbeyi*, he recites the lines from Quran’s “Chapter of Romans” as a testimonial of the good fate of Romans despite a series of unfortunate events (Reis, 2021: 105).

Another interesting point also depicted in the book is the dominance of the Turkic language, suggesting a linguistic uniformity in the region at the time. Although the native language of Seydî Ali Reis is another dialect of Turkish language, it was quite well understood in the courts of Gujarat and actually spoken by the ruling classes of Hindustan (which he refers as Chagatai language), Turkestan and Safavid Iran as well as bandit nomads in Afghanistan and Khwarazm. He would not exhibit any ethnic sympathy towards bandit nomads; but asserts common solidarity on the basis of Sunni sect of Islam which evidently contrasts some practices of the Iranians (Reis, 2021: 100). Therefore, it could argued that particularly the educated state officials during classical period of Ottoman Empire were regarding themselves as *Turkish speaking civilized Romans of Sunni Muslim belief*.

Throughout the memoirs, Seydî Ali Reis applied a harmonious way of thinking as a believer, diplomat, poet, scientist, and soldier. His way of thinking and mode of operation (*modus operandi*) reflects the characteristics of a renaissance man harmonising both esoteric wisdom, scientific pragmatism, and artistic elegance.

---

⁴⁴ He once intimidates the Portuguese delegate attempting to apprehend him from the Gujarati by referring himself and his band as “Hayreddinli” (of the Barbarossa) (Reis, 2021: 35). He once the dominions of the state as the “Memalik-i Osmaniye” and “Memleket-i Osman” (Reis, 2021: 30, 60).

⁴⁵ Seven division of inhabited quarter of the world in Greco-Roman-Islamic geography and astronomy.

When he encountered problems, he strategically used his technical skills based on his academic knowledge as well as soft skills guiding his manners towards novel situations. He recited touching ballads in the Imperial Courts in order to gain the sympathy of his majestic audience in a highly elegant manner. He drew his route for escape as an expert navigator and also referred to the Holy Qur'an for fortune telling as it was a common form of bibliomancy⁴⁶ of his period (Reis, 2021: 26). Following a Sufi tradition, he also relies on the inspiring dreams (Reis, 2021: 15, 44, 85, 91). For instance, when he was residing in Basra, he saw a malicious dream of a scarred sword. He recalled a similar dream of the Prophet Muhammad which resulted in a defeat of the Muslim forces. When a military mission to a castle in the shores of Persian Gulf failed and more than a hundred of his matchlockmen were killed in action, he deemed this as the revelation of his dream (Reis, 2021: 16).

Another remarkable point in the book was his reverential visits to the sacred places as he never missed an opportunity to make a stop or even divert his route for the holy tombs or mausoleums of Muslim saints in every step of his voyage. As he pursued the traditional northern Mesopotamian route from Aleppo to Mosul, he visited the holy site of Prophet Abraham in Urfa and he paid his respects to the tombs of Prophets Jonah and George as well as the shrine of Sufi Al-Fath al-Mawsili (d. 835) along with two other Sufis of Mosul. In his way to Baghdad, he also visited the tombs of Imam Ali al-Hadi⁴⁷ (d. 868) and his son Hasan al-Askariy⁴⁸ (d. 874) in Tikrit. In the capital city of Caliphate during the Abbasid era, he visited the tombs of Prophet Joshua and the madhhab imams Imam al-Azam Abu Hanifa⁴⁹ (d. 767) and Imam Ahmad ibn Hanbal⁵⁰ (d. 855); the two prominent disciples of Abu Hanifa, Abu Yusuf⁵¹ (d. 798) and Imam Muhammed (d. 805); Al-Ghazali (d. 1111), the polymath and influential philosopher; as well as Esau, the son of Prophet Isaac and many other Islamic scholars and Sufi saints. Prior to his voyage from Baghdad to Basra on river, he got off his route and went to Karbala to visit the shrines of Imam Hussein (d. 680) and other martyrs; then he went to Najaf and Kufa. In Najaf - one of the holiest cities of Shia Islam - he visited the mausoleums of Prophets Adam, Noah, and Simon, and Imam Ali⁵² (d. 661). Later, in Kufa, he also visited the home of Ali; Qambar, the freed slave and Imam Ali's loyal companion; and Duldul, Imam Ali's mule. Among many other shrines and tombs, he also mentions the ruins of Ctesiphon, the capital of Sassanid Empire, and the palace of Shahzanan, the daughter of the last Sassanid emperor and the wife of Imam Hussein, thus the matriarch of later imams (Reis, 2021: 13-14). Underlying his piety and devotion, his shrine visits constantly continued in the Persian Gulf, in India, as well as throughout his route in Turkestan and Iran.

Although Reis mostly remained rational and loyal to the factual data, he took the liberty to exaggerate time to time perhaps for the sake of audience when describing the "unprecedented" scale of sea battles (Reis, 2021: 18-20), the size of the whales (Reis, 2021: 24), bats (Reis, 2021: 34) and ants (Reis, 2021: 44), or the royal audiences' admiration for his excellence in Chagatai-style poetry. For instance, he modestly accepted the praise of Humayun Shah in the imperial court:

⁴⁵ "Tefeül"

⁴⁶ The tenth generation direct descendant of Prophet Muhammad, Imam Ali al-Hadi also venerated by Shia Muslim as the tenth of the Twelve Shia Imams.

⁴⁷ He is also venerated by Shia Muslims as the eleventh of the Twelve Shia Imams.

⁴⁸ The founder of Hanafi madhhab of Sunni Islamic tradition. With the exception of the Shia adherents, the Muslim Turks in Turkey and Turkestan as well as Indian, Egyptian, Levantine and Iraqi Muslims are predominantly of Hanafi madhhab.

⁴⁹ The founder of Hanbali madhhab of Sunni Islamic tradition. He was the youngest of four major madhhab imams of Sunni faith. The adherents of Hanbali madhhabs are mostly observed in the Arabian Peninsula.

⁵⁰ He was the first appointed chief judge (qadi al-qudat) in the Islamic statedom.

⁵¹ The cousin and son-in-law of prophet Muhammed revered by the Shia as the first of the Twelve Shia Imams.

This incident furnished the material for a Ghazel, with which the Sovereign was so delighted that he called me a second Mir Ali Shir. I modestly declined the epithet, saying that it would be presumption on my part to accept such praise, that on the contrary, I should consider myself fully rewarded to be allowed to gather up the gleanings after him. Whereupon the Sovereign remarked: "If for one more year thou perfectest thyself in this kind of poetry, thou wilt altogether supplant Mir Ali Shir in the affections of the people of the Djagatais." In a word, Humayun loaded me with marks of his favour (Reis, 1899: Chapter VIII; Reis, 2021: 53).

He describes his encounter with the Portuguese fleet as the most legendary naval war even exceeding the Battle of Preveza that Barbarossa defeated a united Holy League navy under the command of Andrea Doria (Reis, 2021: 20). Likening himself to Barbarossa, he attributes the main cause of the failure of his task to an extraordinary and unavoidable natural disaster - namely the Elephant Typhoon (Reis, 2021: 24), in an obvious attempt to dodge the unfortunate fate of his predecessor, Piri Reis. It was also an undertaking to find excuses for his failed mission not to be considered as totally futile (Faroqhi, 2004: 183). Although he failed as an admiral, he definitely rose like a phoenix from the ashes as self-designated diplomat⁵³ and eloquent writer. He was quite successful not only in saving his head but also securing a fortune for his men and his family.

Conclusion

The period of Seydî Ali Reis' unintentional expedition through India, Turkestan and Iran could be considered as a milestone in the history of South and West Asia. Following the increased influence of Portuguese in the Indian Ocean and the political turmoil following the exile of Humayun Shah, the subcontinent apparently fell in disorder. The non-Muslim Rajput tribes and Uzbek clans were terrorising the inland trade routes whereas the traditional ocean routes were subject to Portuguese permission.

As the Portuguese domination in the Indian Ocean trade was in its heydays, the capability of Indian Muslim kingdoms against the Portuguese presence along the shores of the sub-continent was obviously in a steep decline regardless of previous Turkish military support. When the defeated Humayun Shah returned to Hindustan and re-established his throne in India, a new phase and alliance could be established between two Empires against the common enemy. However, sudden death of the Humayun Shah and to further pursue an unauthorised diplomatic endeavour, his advisory role in the re-established state's tackle with a potential interregal conflict remained somewhat superficial.

It is observable that Seydî Ali Reis paid a special attention not to claim a superiority of the Ottoman Sultan over the heirs of Tamerlane residing at the Mughal throne, which contrasted with his accounts on many other states in his routes and even the Muslim minority in China which he personally told Humayun Shah, that chose to be voluntary subjects of the Ottoman Sultan (Reis, 2021: 57). Reis, therefore, indirectly managed to make Humayun Shah acknowledge the grandeur of the Ottoman Sultan (Faroqhi, 2004: 184).

---

⁵³ He wrote about presenting his credentials to Humayun in 1555 as the Ottoman Ambassador despite the lack of presence of such a letter from the Ottoman Sultan (Akçapar, 2014: 60).

He also experienced the doomed fate of the Turkish military bases in Transoxiana and Khwarazm established for a Sunni alliance against Safavid Iran. Although, he was one of the earliest witnesses of Russian transgression into Turkestan, he considers the strategic prioritisation of Ottomans' interests over the Hormuz Strait and Gujarat as vital since he deemed the fate of Gujarat Sultanate as irredeemable.

Taking everything into account, it can be asserted that even prior to the beginning of its dominance in the north-western shores of Indian Ocean, Ottomans had close interest in the activities of Portuguese and established a close partnership with the fellow peoples of the subcontinent. Seydî Ali Reis' testimony actually reflected Ottoman State's long-term strategy in South Asia and Central Asia. On the other hand, bearing in mind the Necib Asım's portrayal of Seydî Ali Reis as "one the greatest orientalist of the Ottomans" (Reis, 2021: 5), this adventurous voyage of a brigade of soldiers commanded by a skilful intellectual strategist seeking a safe route to get back home is a striking reminiscent of the celebrated work of the Ancient Greek commander, philosopher and historian Xenophon (c. 430-355 BC) and his book titled *Anabasis: The March of the Ten Thousand* in terms of its historical importance as well as its literary value.

References

- Akçapar, B. (2014). *People's Mission to the Ottoman Empire: M. A. Ansari and the Indian Medical Mission, 1912-1913*. New Delhi: Oxford University Press.
- Balabanlılar, L. (2010). The Begums of the Mystic Feast: Turco-Mungol Tradition in the Mughal Harem. *The Journal of Asian Studies*, 69(1): 123-147.
- Casale, G. (2006). The Ottoman Administration of the Spice Trade in the Sixteenth-Century Red Sea and Persian Gulf. *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 49(2), 170–198.
- Çelebi, K. (1729). *Tuhfet ül-kibar fi esfar il-bihar*. Kostantiniye: Dar üt-Tibaa il-Mamure. (Publication based on an original manuscript dated 1656). Retrieved at <https://curiosity.lib.harvard.edu/islamic-heritage-project/catalog/40990046334830203941>.
- Chaudhuri, K. N. (1992). The Portuguese Maritime Empire, Trade, and Society in the Indian Ocean during the Sixteenth Century. *Portuguese Studies*, 8, 57–70.
- Çınar, G. K. (2011). *Safevî-Özbek Siyasî İlişkileri ve Osmanlı'nın Tesiri (1524–1630)* Unpublished PhD Thesis. Afyon Kocatepe University Institutional Repository.
- Crowley, R. (2015). *Conquerors: How Portugal Forged the First Global Empire*. New York: Random House.
- Farooqi, N. R. (2009). *Mughal-Ottoman Relations: A Study of Political and Diplomatic Relations between Mughal India and the Ottoman Empire, 1556-1748*. Delhi: Idarahi Adabiyati Dilli.
- Farooqi, S. (2004). *The Ottoman Empire and the world around it*. Bloomsbury Publishing.
- Gallotta, A. (1984). I Manoscritti Turchi Della Biblioteca Reale di Torino: 349[1]-372[24]. *Studi in onore di Francesco Gabrieli nel suo ottantesimo compleanno* (Vol. 1). Università di Roma "La Sapienza", Dipartimento di studi orientali.

- Garcin, J-C. (2008). The regime of the Circassian Mamluks. Daly, M. W., & Petry, C. F. (Eds.). *The Cambridge History of Egypt, Vol. 1*, 242-289. Cambridge University Press.
- Hess, A. C. (1973). The Ottoman Conquest of Egypt (1517) and the Beginning of the Sixteenth-Century World War. *International Journal of Middle East Studies*, 4(1), 55–76.
- Manav, G. (2020). *Seydî Ali Reis'in Hint Okyanusu'ndaki Faaliyetleri ve Gözlemleri* (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Nizami, A. K. (2009). Foreword. In N. R. Farooqi, *Mughal-Ottoman Relations: A Study of Political and Diplomatic Relations between Mughal India and the Ottoman Empire, 1556-1748*. Delhi: Idarahi Adabiyati Dilli.
- Northrup, L. (2008). The Bahri Mamluk Sultanate, 1250-1390. Daly, M. W., & Petry, C. F. (Eds.). *The Cambridge History of Egypt, Vol. 1*, 242-289. Cambridge University Press.
- Orhonlu, C. (1970). Seydî Ali Reis. *Tarih Enstitüsü Dergisi*, 1, 39-56. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Özbaran, S. (2001). Ottomans as “Rumes” in Portuguese Sources in the Sixteenth Century. *Portuguese Studies*, 17, 64–74.
- Reis, S. A. (1899). *The Travels and Adventures of the Turkish Admiral Sidi Ali Reis: In India, Afghanistan, Central Asia, and Persia, during the Years 1553-1556*. (Trans: A. Vambéry). London. (Original work published as Asar-i eslafdan Mir'atul Memalik in 1895 based on the manuscript dated 1557). Retrieved at <http://www.columbia.edu/itc/mealac/pritchett/00generallinks/sidialireis/index.html>.
- Reis, S. A. (2021). *Mir'atü'l-Memâlik: Seydi Ali Reisin Maceraları Basra-Hindistan-Türkistan-İran 1554-1557* (Ö. Tellioglu, Ed.). (Based on the publication dated 1895; original work scribed in 1557). İstanbul: Kitabevi.
- Roolvink, R. (1957). *Historical Atlas of the Muslim Peoples*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Soucek, S. (2001). Review of *Le Miroir des pays: une anabase ottomane à travers l'inde et l'Asie Centrale*, by S. 'Ali Re'is & J.-L. Bacqué-Grammont. *Turkish Studies Association Bulletin*, 25(1), 101–105.
- Turan, Ş. (1965). *Seydî Ali Reis*. İslâm Ansiklopedisi, v. 1979, v.10, 528-531. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Winter, M. (2008). The Ottoman occupation Daly, M. W., & Petry, C. F. (Eds.). *The Cambridge History of Egypt, Vol. 1*, 242-289. Cambridge University Press.
- Yazıksız, N. A. (2021). Preface. In S. A. Reis, *Mir'atü'l-Memâlik: Seydi Ali Reisin Maceraları Basra-Hindistan-Türkistan-İran 1554-1557* (pp. 1-5). Ö. Tellioglu (Ed.). (Based on the publication dated 1895). İstanbul: Kitabevi.

TÜRK DEVLETLERİNE AİT SİKKELERDE YER ALAN DAMGA TASVİRLERİ VE UNVANLAR

Mustafa KALKAN*

Öz

Damgalar, bütün dillerin yapılanma süreci içerisinde önemli rol oynamış ve harflerin oluşumunu sağlamıştır. Resim dilinin, yazı diline dönüşme seyri uzun bir zaman almıştır. Eski Türklerin kullandıkları damgalar da zamanla yazı diline dönüşmüştür. Türk boylarının özel mülkiyet hukuku gereği hayvanlarının üzerine vurdukları damgalar ve Hunlar arasında kullanılan kısa yazılar (mezar taşı, metal levha, kaval kemiği vd.), Göktürkler döneminde edebi yazı dili haline gelmiştir. Yerleşik kültürlerle temas kurulduktan sonra, sikke darbının yabancı ustalara yaptırıldığı ve hakim unsur olan aksüyeklerin damgalarını da sikkelerin üzerine naksettirdikleri bilinmektedir. Tarnavaç, Otrar, Türkeş ve Tuhus boylarının kestirdikleri sikkelerde, kendi boy damgalarını kullandıkları görülecektir. Yerleşik hayata geçişle birlikte, Çin ve Sogd kültürünün bozkır kültürü üzerindeki etkisi belirginleşecektir, bu tesir sikkelerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. İslâmiyetin kabulü ile birlikte, eski Türk damga geleneği ve yöresel süsleme işaretleri sikkelerin üzerinde yer almaya devam edecektir. İslâm medeniyetinin yerleşik hayatla birlikte Türkler üzerinde oluşturduğu sosyokültürel değişim (isimler, unvanlar, yeradları vb.), sikke metinlerine ait örneklerle verilecektir. Araştırmamızda 2560 farklı sikke incelenerek, Türk devletlerine ait damga ve unvanların, kültür kuşakları içerisindeki değişim seyri sergilenenecektir. Konargöçer hayattan yerleşik hayata geçişin seyri ve kültürel değişim, sikkelerin ışığında ortaya konmaya çalışılacaktır. Ünik olan ve başka hiçbir yerde yayınlanmayan sikke örnekleri, ilk kez bu araştırmayla literatüre kazandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türgeşler, Karahanlılar, Anadolu Selçukluları, Damga, Sikke.

STAMP DESCRIPTIONS AND TITLES ON COINS OF TURKISH STATES

Abstract

Stamps played an important role in the structuring process of all languages and provided the formation of letters. It took a long time for the picture language to transform into a written language. The stamps used by the old Turks have also turned into a written language over time. The stamps that the Turkish tribes put on their animals in accordance with the private property law and the short writings (tombstone, metal plate, tibia, etc.) used among the Huns turned into a literary language during the Gokturks period. It is known that noble families, who delegated minting to foreign coinage masters after their initial contact with the local culture and became the governing body, also had their seals engraved. It will be seen that the Tarnavach, Otrar, Turgesh and Tuhus tribes used their own tribe stamps on the coins they had minted. With the transition to settled life, the influence of Chinese and Sogdian culture on steppe culture will become evident, this effect has been tried to be revealed with coins. With the adoption of Islam, the old Turkish stamp tradition and local ornament marks will continue to appear on the coins. The socio-cultural change (names, titles, place names, etc.) created by the Islamic civilization on the Turks together with the settled life will be given with examples of coin texts. In our research, 2560 different coins will be examined, and the course of change of the stamps and titles of the Turkish states within the cultural generations will be exhibited. The course of transition from nomadic life to settled life and cultural change will be tried to be revealed in the light of coins. Coin samples, which are unique and have not been published anywhere else, will be brought to the literature for the first time with this research.

Keywords: Turgesh, Karakhanids, Anatolian Seljuk's, Stamp, Coin.

* Doç. Dr., Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, kalkan12@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6339-4500.

Giriş

Allah'ın yeryüzündeki gölgesi-ışığı olan ve kut ile (yönetme yetisi verilmiş bulunan) hakimiyeti altındaki halkı sevk ve idare etmek üzere görevlendirilen kağanın hükümlerlik otoritesini pekiştiren farklı işaretler de vardır. Tuğ (bayrak) diktirmesi, nevbet vurdurması, hutbe okutması, çeşitli unvanları/lakapları halifenin onayı ile kullanması, otağ (saray) diktirmiş olması, tahta oturması, taç takması, çetr kullanması, tıraz ya da hilat giymesi (Arslan, 2012: 84) ya da sikke darbettirmesi, hakimiyet alemleri arasında yer alır.

İskitler döneminden beri Grek ustalara darbettirilen sikkeler de imparatorun adı, onu sembolize eden resmi ya da sembol olarak kullandığı damgalar, paralara nakşedilmiştir (Melyukova, 2009: 155).

Harezmler, Otrarlılar, Tarnavaçlılar, Arslaniler, Türkeşler, Dokuz Oğuzlar (Tuhus), Karluklar, Karahanlılar, Anadolu Selçukluları ve Artuklulara ait olan sikkelerde¹ hakimiyet alameti olarak ne tür isim ve sembollerin (damgaların) kullanıldığı incelenmiştir. Örneklerle bu sembollerin (damgaların) ve lakapların ifade ettiği anlamlar, kullanılan unvanların doğu geleneği içinde karşılık olarak tanımladığı değerler, ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Damga ya da tamga olarak bilinen ve eski Türkçe'nin en eski kelimelerinden olan bu sözcüğün anlamı herhangi bir şeyin üzerine (taş, hayvan, kemik, ağaç, metal vb.) bir aletle bırakılmış olan işaret, mühür olarak bilinmektedir. Unvan ise, şahısların/askerlerin devlet görevlerinde ya da buldukları toplum içinde sosyal statü ve makam/mevkilerini gösteren ibareler-tanımlamalardır.

Bilindiği üzere sikke darbetmek, devlet olma gereğini yerine getirmek ve ekonomik ilişkilerde kullanılan sikkenin değişim değerini başka devletlere kabul ettirmek, önemli bir noktadır. Darbettirdiğiniz sikkenin metal ya da değişim değeri olarak karşılığının başka devletler tarafından tanınmaması, siyasal olarakta devletinizin tanınmadığı anlamına gelir. Bunun için askeri gücünüzün, ekonomik gücünüze bağlı olarak tanınması ve pekiştirilmesi gerekir. Bütün bu sebeplere bağlı olarak darbettirdiğiniz sikkenin, değişim değerinin devlet tarafından garanti altına alınması şarttır.

Metallerin altın ve gümüş olduğu durumlarda bu kolay bir kullanım alanı oluştururken, sikkenin bakır/bronz olduğu durumlarda da farklı bir değer biçme ve değerini devlet tarafından belirlenen karşılığının herkese ödenebilir olduğunun garantisinin tacirlere verilmiş olması gerekir. Aksi takdirde, bakır/bronz sikkeler tüccarlar tarafından kullanılmayacak, kendi malınızı pazarlarda satamayacak ya da almanız gereken malları bir yıl boyunca panayır dönemlerinde uzak mesafelerden gelen tüccarlardan temin etme fırsatını bir daha yakalayamayacaksınız demektir.

İç pazarlarda darbedilen sikkelerin devlet tarafından değişim değerinin garanti altına alınmasının fazla bir anlamı bulunmamaktadır; başka devletler ile yapılan anlaşmalara bağlı olarak paranızın mali karşılığının tanımlanmış olması önemlidir (Koşev, 2016: 356-371; Koşev, 2014: 167-171).

---

¹ Araştırmada kullanılan sikkelerin tamamı Kırgızistan, Kazakistan, Gürcistan, Azerbaycan, Özbekistan ve Türkiye'de yaşayan özel koleksiyonerlerden izinle alınmış resimlerden oluşmaktadır. Kültür Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne ait olan izin belgesi dergi editörlüğüne sunulmuştur.

Bu da devletin askeri gücüne, otoritenizin diğer devlet adamları tarafından tartışmasız bir şekilde kabulüne bağlı olacak, dört yönde sınırlarınızı çevreleyen diğer devletlerin mali açıdan ekonomik gücünüzü kabul etmesi anlamını taşıyacaktı. İskit kralları konar göçer bir yaşam biçimine sahip olmalarına rağmen ticaretin önemini Roma İmparatorluğu'ndan öğrenmiş ve kendi adlarına bronz sikkeler darbettirmişlerdir. İskitler bu dönemlerde askeri güçleriyle dağınık gruplar halinde, Kazakistan bozkırları ve Kuzey Çin sahasından Macaristan Ovası'ndaki sınırlara hatta Balkanlara kadar farklı milletlerin toprak bütünlüğünü zorlamaktadır.

1. Eski Türkler ve Kullandıkları Damgalar

Yazıyı kullanmayı bilmeyen ama hakim olduğu coğrafyadaki dili kendi sikkelerinde kullanan İskitler, Pantikapion, Fanagoria, Kırım, Kerç, Bospurs ve diğer şehirlerde bu sikkeleri kullanmış; Venedikli, Cenevizli tüccarların yanı sıra, aynı sikkeler, arkeolojik kazılarda Orta Asya, İran, Kuzey Hindistan ve Mezopotamya'da bile bulunmuştur (Tekin, 1992: 69,129).

Ticari ilişkilerin geniş bir ağa sahip olması, (Gözlü, 2017:30) İskitlerin diğer devletler tarafından tanındığını ve paralarının belirlenen bir karşılığının bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sikke darbının önemli bir hakimiyet alameti ve siyasal güç göstergesine sahip olduğunu kanıtlaması açısından dikkat çekicidir (Gardner vd., 1886: 173).

Zeno:29236

Resim 1. Ç.:23.5 mm, A.:7.7288 gr. AE. RR. Hemiobol.

İskit kralı elindeki bürkülle (kartalla) atın üzerinde ava giderken resmedilmiştir. Azilises atıyla hareket halindedir. Diğer tarafında ise tanrıça Herakles taşın üzerinde oturmuştur. Kral-Kağan I. Azilises, MÖ. 57-35 yılları arasında hüküm sürmüştür. (ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΖΙΛΙΣΟΒ). Süvarinin elindeki kartal semboldür.

Bu tarihler, İskitlerin hâkimiyetlerini kaybettikleri (bilindiği üzere İskitlerin tarihi süreçleri MÖ. VIII-VII. yüzyıl ile II. yüzyıllar arasındadır) ve küçük gruplar halinde yaşadıkları döneme tekabül etmektedir. Buna rağmen paralarının tedavülde olması ve Roma İmparatorluğu'na ait ustalar tarafından sikkelerin basımına devam edilmesi önemlidir.

Boylar birliği olarak varlığını sürdüren İskitlerin, farklı bölgelerdeki askeri üstünlüklerini sonraki dönemlere kadar sürdürdüklerini biliyoruz. Bazı dönemlerde ise bu boylar, bir hanın/kağanın hâkimiyeti altında toplanacak ve bir siyasi teşekkül tesis edeceklerdir.

Bir diğer devlette Harezmlerdir. Harezmler Devleti'nin sınırlarına (Harezm, Hive ve Amuderya) dâhil olan Harezm sahası, Türk ve Pers soylu kavimlerin yaşam alanıdır. Bugün bile Özbekistan sahasında kalan halkın 3/1'i Tacik/Sart, 3/2'si ise Özbek'tir. Her iki etnik grubun birbirinden etkilenmemesi mümkün değildir, bu devlete ait olan UQ (unique) sikkenin dünyada başka bir örneği şu ana kadar mevcut değildir.

Diğer tarafta ise hakanın resminin önünde yay şeklinde bir form mevcuttur (Vaynberg, 1977: 89). Pehlevî dilinin eski formlarından biriyle kralın adı yazılmıştır. Genellikle Harezm sikkelerinde belirgin bir şekilde S damga görülmektedir.

Zeno:35172

Resim 2. Ç.:29.5 mm, A.:5.6216 gr. AR. UQ. Tetradrachm.

Sikkenin ön yüzünde 200 yılına ait Kral Artramush'un (wrtmws MLK) sureti, yay şeklinde bir çizim, diğer tarafında 250'li yıllarda Kral Vasamar'ın at üzerinde ava gidişini resmedilmiştir. Atın arkasındaki işaret sebebiyle S stilli tip şeklinde tanımlanmaktadır. Bu işaret mevcut boyun damgası olarak kabul görmektedir. Aynı damga, diğer Harezm krallarının sikkelerinde de görülmektedir. B. Vainberg tarafından Kh 11 koduyla tasnif edilmiştir.

Kral Artramush'un akabinde tahta Kral Vasamar geçmiştir (Sogdcoins, Kh 11).

Otrar ve Tarnavaç hakanlarına/yabgularına ait sikkenin üzerinde hanedan ailesinin ongunu aslan ve diğer tarafına ise boyun damgası olduğu anlaşılan X işaret darbedilmiştir (Babayar, 2007:147). Hâkimiyet anlayışına bağlı olarak boyun ongununun ve damgasının kullanılması, Otrar hakanına (Odabaşı, 2019: 165-192) tabi olan diğer boylar üzerinde otorite tanımlaması ve irade sergilemesi anlamını taşımaktadır (Buşakov, 2003: 5).

Zeno:20482/138232

Resim 3. Ç.:20.8 mm, A.:1.7396 gr. AE. RRR. Ç.:18.3 mm, A.:1.9669 gr. AE. R.

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Otrar şehrinde darbedilen sikkenin hangi döneme ait olduğu tam olarak bilinmemektedir ama 700'lere tarihlenebileceği belirtilmektedir. Sikkenin ön tarafında aslan, diğer tarafında ise runik damga ile (X) "N+Ush" yazısı mevcuttur. Oleg Kuzmenko, Türk damgalı sikkenin VII. asrın sonlarında kullanılmış olabileceğini ifade etmektedir. Kamışev'in O-1 şeklinde tanımladığı damganın etrafı Sogd yazısıyla da çevrilmiştir. (Kamışev 2000: 90; Sogdcoins, Ch 33). Sogdiana bölgesinde Tarnavach şehrinde, VII.-VIII. yüzyıllarda darbedilmiştir. Ön tarafta aslan, arka tarafta ise trident (pitchfork-like) damga olarak bilinen runik sembol mevcuttur. Damganın "N + Ush" etrafı Sogd yazısı ile çevrilidir ve Kral Tarnavach yazılıdır. Kamışev tarafından Ç-1 olarak tanımlanmıştır. (Kamışev 2002: 90; Sogdcoins, Ch 97).

Talas Savaşı'ndan (751) sonra Tang Hanedanlığı'nın bölgeden çekilmesi ile (Taşağıl, 2014: 31-35) Türk boyları rahat bir şekilde hareket etmeye başlamışlardır. Türkelere bağlı olan ya da Türkel boylarından biri olan Arslaniler, damgalarını runik yazılarla sikkelerin üzerine nakşetmiş ve hâkim boy olduklarını diğer boylara kabul ettirmişlerdir. Tuhus ve Karluk boyları bu tarihlerde Arslanilere bağlıdır ya da onların hâkimiyet sahası içinde yaşadıkları anlaşılmaktadır (Koshevar, 2010: 11-32). Diğer türlü, başka boyların Arslanilere sikke darbettirme hakkı tanımayacağı açıkça ortadadır. Bir diğer nokta da Arslanilerin vassal statüsüyle Türkelere bağlı olabileceği ama hâkimlerine sikke darbettirme hakkının Türkel kağanı tarafından verilmiş olması ihtimalidir.

Zeno:52721

Resim 4. Ç.:23 mm, A.:4.7827 gr. AE. RRR.

VIII. asrın birinci yarısından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. ("yn'l tkyn xwBw pny) runik "R" işaretli olup "p" veya "prn" şeklinde okunmaktadır. Kral İnal Tegin'e ait bir sikkedir. Arka tarafı Sogd alfabesi ile yazılıdır. (Kamışev, 2002: 92; Sogdcoins, Sr 9)

Zeno:25614/130128

Resim 5. Ç.:24.2 mm, A.:5.4515 gr. AE. RRR.

Kağan Arslan Kül Erkin. VII. asrın başlarından itibaren kullanılan Arslan Kül Erkin sikkeleri, Kamışev tarafından AR-1 şeklinde tanımlanmıştır. Bir tarafında ‘rsl’n kwyl ‘yrkyn, diğer tarafında ise ‘Arslan kul-yirkin’ yazılıdır. “R ve M” damgalı Arslani sikkeleri, VIII. yüzyılın ilk yarısına kadar tarihlenebilmektedir ve Sokuluk bölgesinde bulunmuştur (Kamışev, 2002: 101; Sogdcoins, Sr 18).

Zeno:1742

Resim 6. Ç.:21 mm, A.:4.2662 gr. AE. RRR.

IX. asrın sonu X. asrın başlarında kullanılan, bir tarafında “Byy ‘rsl’n pylk’ y’y’n pny”, diğer tarafında “Arslan Bilge Kağan” yazılı olan sikkedir, Kamışev tarafından AR-4 şeklinde tanımlanmıştır (Kamışev, 2002: 102; Sogdcoins, Sr 20).

Tuhuslar (Dokuz Oğuzlar?) bilindiği üzere Türkelere bağlı olan bir boy birliğidir, kaynaklar Yedisu sahasında bu boydan bahsetmektedir (Huncan, 2011: 101). Bazı dönemlerde de bağımsızlıklarını kazandıkları, güç toplayarak diğer boylar üzerinde hâkimiyet tesis ettikleri anlaşılmaktadır. Ψ damgasını kullanan bu boyun Sogdlularla yakın temasının olduğu ve ticareti yönlendirenlerin Sogdlu tacirlerden meydana gelmesi sebebiyle sikkelerin birçok bölümünde Sogd alfabesiyle yazıların yer aldığı görülür. İleri bir darb teknolojisine sahip olması sebebiyle sikkelerin darbını gerçekleştirenlerin de Sogdlu olduğu düşünülmektedir.

Zeno:22476

Resim 7. Ç.:19 mm, A.:2.1193gr. AE. RRR.

Tuhus Lordu (Fanı) “tywss γwβw” yazısının yanı sıra Ψ damgası yer almaktadır. Diğer tarafında “βγγ twrkys γ’γ’n pny” yazılıdır. Bu okunuşun dışında Yutaka Yoshida tarafından “Lord Wanāndmāx” “wn’ntm’x xwβw-tywss γwβw” formuyla bir okuma şekli daha vardır. Sikkeler, VIII. -IX. yüzyıllara tarihlenmektedir. (Yoshida, 2000: 83).

Türkeşler (630-766), Yedisu bölgesinde (Talas, Çu, İdil Nehri ve Issık Göl) otoritelerini pekiştirip, bölgedeki Türk ve Pers kökenli boyları askeri hâkimiyet altına aldıktan sonra Çin paraları tipinde ve damgalarının da üzerinde yer aldığı sikkeleri kestirmişlerdir.

Sikkelerin diğer tarafında yine Sogd alfabesi kullanılmıştır, bu da diğer dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de ticaretin Sogd tüccarların kontrolünde olduğunu göstermektedir. Sulu Kağan (Çor) ve Külçor Kağan döneminde, Onok boyları, diğer Türk ve Sogd boyları üzerinde tam olarak hâkimiyet tesis edilmiştir.

Zeno:33694/68771/48341/36039

Resim 8. Ç.:24.5 mm, A.:5.9774 gr. AE. RR.

Yedisu bölgesinde, Türkeşlere ait olan sikkeler, Tang Hanedanlığı döneminde Sulu Kağan'ın (716-738) hâkimiyet sürecinde darbettirilmiştir. Hangi kağana ait olduğu belli değildir. Ön tarafında, Türkeşlerin kullandığı damga mevcuttur, Kara Türkeşlere ait olduğu düşünülmektedir. Sikkenin arka tarafında ise Sogd alfabesiyle Türkeş fanı yazılmaktadır (Sogdcoins, Sr 6).

Zeno:189862

Resim 9. Ç.:19 mm, A.:1.5388 gr. AE. RRR.

Yedisu bölgesinde darbedilen sikkelerin ön tarafında R damgası yer alırken, diğer tarafında Sogd alfabesiyle "bgy twrkws gagan pny" Türkeş kağanın (fanının) adı zikredilmektedir. Kamışev tarafından TR-5 şeklinde tanımlanmıştır. VIII. asrın ilk yarısında kullanılmıştır. (Kamışev, 2002: 95; SA:22-57).

Zeno:33694/68771/48341/36039

Resim 10. Ç.:17 mm, A.:1.2518 gr. AE. RRRRR. Ç.:15.5 mm, A.:1.1512 gr. AE. RRRRR.

Türkeş sikkesi olduğu bilinen bu sikkeler, nadir birer örnektir. Yedisu bölgesinde Talas şehri yakınlarında bulunan sikkenin ön yüzünde Sogd alfabesi kullanılmıştır. Alan otoriteleri tarafından okunabilmiş değildir.

Karluklar, Üçoklar olarak da bilinirler, 766 yılında bağımsızlıklarını ilan etmiş ve 840 yılına kadar dağılan Onok birliği içinde yer alan boylarla, diğer Türk topluluklarını hâkimiyetleri altında toplamışlardır.

Karluklar da diğer Türk boylarında olduğu gibi Çin sikke tipinde ön yüzünde runik yazı ile yazılan ve hanedan ailesine ait damga özellikleri taşıyan paraları kullanmış, sikkenin diğer tarafında ise yine Sogd alfabesiyle yazıları darb ettirmişlerdir (Lure, 2010: 279-284). Hâkimiyet alameti olarak da yabgular ve kağanlar (Tezcan, 2012: 305-342) boy damgalarını kullanmayı tercih etmişlerdir.

Zeno:46265/37836

Resim 11. Ç.:19.5 mm, A.:1.9117 gr. AE. RRR.

Karluklara, VIII. yüzyılın ikinci yarısına ait sikkenin okunuşunu Pavel Lurje, kwp-'k xwt'w ya da pwp-'k şekliyle Kağan Kebek (Köbek ya da Köpek), diğer tarafında ise βγγ xr'lwγ x'γ'n pny Karluk kağanının sikkesi şeklinde okumuştur.

2. İslâmî Dönem ve Kullanılan Unvanlar

Samaniler, (Usta, 2020: 132-3) Maveraünnehir ve Horasan'da hâkimiyetlerini sürdürdükleri 187 yıllık süreç içerisinde, İslâm dünyasının en güçlü ve saygın devletlerinden biri olmuştur (Koçnev, 2006:154). Samani sikkeleri, gerek gümüş ayarı gerekse stilistik özellikleri ile diğer sikkelerden ayrılmaktadır (Haug, 2010:199).

İlk dönemlere ait olan sikkeler, ağırlıklı olarak bakır örneklerden darbedilmiştir. Ülkenin ekonomik durumunu göstermesi açısından oldukça önemlidir. Son dönemlere doğru ekonomik bir yıkımın gerçekleştiği sikkelerin çap, ağırlık ve metal ayarlarından anlaşılmaktadır. Samanilerin Orta Asya ve Hindistan sahasında oluşturduğu üst kültür, Türkler ve İslâm medeniyet dairesi içine giren diğer devletleri de etkileyecek ve yaşam biçimleri üzerinde belirgin bir tesir meydana getirecektir. Bu tesir, İdil Bulgarları ile birlikte İslâmiyet'i ilk kabul eden Karahanlıları da etkileyecek, ikta sistemi, toprak düzeni, vergi usulleri, ekonomik hayat ve eğitim sistemi, Samani teşkilat düzenine göre yapılandırılacaktır.

Karahanlılar (940-1040) tarihleri arasında hüküm süren konargöçer bir Türk devleti olarak, Asya hâkimiyet anlayışının temsilcileri olmuşlardır (Necef, 2005:108,128). Zamanla kabul ettikleri İslâm dini, sosyal yapıları üzerinde belirgin bir tesir meydana getirmeye başlamış ve yerleşik hayatın çekici özellikleri onları da etkilemiştir (Korkmaz, 2022: 381). Eğitimde, tarım sisteminde, ticari hayatta, (Fedorov, 2004: 201-8) devlet yönetiminde içinde yer aldıkları yapı, etkili olmaya ve kaçınılmaz bir şekilde yerleşik hayatın kuralları, toplum yapısını değiştirmeye başlamıştır (Genç, 2002: 4-17). Özellikle İpek Yolu (Koçnev, 1975: 170-175) üzerinde bulunuyor olmaları ve geçiş yollarının kavşak noktasını teşkil etmeleri sebebiyle ticaret ön plana çıkmıştır (Koçnev, 1975: 170-175). İlk dönemde darbedilen sikkelerde Çin tesiri kendini gösterecek, Türkes-Karluk stili zamanla yerini Pers geleneğine bırakacaktır (Davidovich, 1979:215).

Karahanlılar, (Fedorov, 2014: 312-321) İslâm medeniyeti dairesine dâhil olup etkili olmaya başladıktan sonra bu dünyanın tek otoritesi olan halife ile karşı karşıya gelecek ama ilk dönemlerde halifenin adını bile sikkelerin üzerinde zikretmeyeceklerdir (Şilin, 2004: 119-145). Konargöçer yapı, yerini yerleşik kültürün ezici geleneğine daha kendini teslim etmediği için divan teşkilatı ve eğitim sistemi ile yerleşik (kışlak hayatına) hayata alışmaya çalışan hanedan ailesi, yaşadıkları toplumun zecri yaptırımlarını benimsemeye başlamamıştır. Karahanlı sikkelerinde Uygurca isim ve unvanlar da mevcuttur (Omorov, 2002: 45-48, 100-112). Aynı zamanda sikkelerin İslâmi geleneğe pek uymasa da üzerlerinde yer alan kılıç, hançer, yay, ok, balta ve mızrak gibi silah resimlerini taşıdığı da görülmektedir (Koçnev, 2006:57). Karahanlıların ekonomik ve sosyal hayatı kısa süreli Karakitay saldırıları sebebiyle sarsılsa da kısa sürede toparlanacaktır. Bu süre içinde Karakitaylar kendilerine ait sikkeleri keştirecek (Belyayev, 2012: 128-143) ve bölgedeki ticari seyir içerisinde kullanacaklardır. Erken dönemlerden itibaren Türkler, hakan, han, kan, ilig, tegin, melikşâh, sancar, tamgaç (tabgaç, tafgaç), gurhan, kutluk (kutluğ) han, uluğ, çağrı, eğdiş, sevinç, ilig, alp, (Kaşgari, 2007:139) böri, yinal, sebuk, tonga, tuğrul, tüzün, humar, öge (üge), (Omorov, 2002: 45-8, 100-112) eke, bars, el, kılıç, subaşı ve tarhan gibi eski Türk unvanlarını sikkelerin üzerinde kullanmışlardır.

Farsça-Arapça, Karahanlı Türkçesi üzerinde tesir oluşturmaya başlamış, ilk dönemlerdeki Türkçe hakan adları, yerini İslâmi geleneğin isimlerine bırakmış, bazı hayvan figürleri (kuş, kartal, aslan, kaplan, pars, fil, tavşan, tavuk, balık, geyik) sikkelerden atılmış, eski Türk unvanları hiyerarşi dereceleri gösteren diğer isimler ise sırasıyla Aslan İlig, Buğra Tegin, Yinal Tegin, Yenge Tegin gibi unvanlar terkedilmiştir. Bunlardan daha aşağıda olan derecelendirilmiş isimler ise Alp Tegin, Atım Tegin, Togan Tegin, Tuğrul Tegin, Uluğ Tegin, Humar Tegin, Çağrı Tegin, Aka-Öge, Subaşı Öge, Tonga Öge, El Öge, Tarhan, Beg ve diğerleridir (Koçnev, 2006: 245; Klyaştorıny 1986: 218). Bu kağanlığın yönetim anlayışının en önemli özelliklerinden biri de hâkimiyetin sadece babadan oğula değil, kardeşten kardeşe geçiyor olması ve birinci kuşağı teşkil eden yaşlılar ölmeden yeni neslin tahta geçmemesidir (Koçnev, 2006: 250).

Daha sonra bu unvanlar, hâkimiyet anlayışını etkileyen ve güçlü oranda Fars geleneği ile silikte olsa Arap devlet yönetim anlayışının yansıması olan unvanlara yerini bırakacaktır. Sikkelerin üzerinde unvan, lakab ve künyeleri yer almaktadır. Bunların detayları fazla yer alacağından kısaca her üçü de aynı metin içinde incelenerek ele alınmıştır. Detaylı olarak Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular ve Anadolu Selçukluları hakkında unvan, lakab ve künye sistemi için alan uzmanı S. Kucur'un araştırmalarına bakılabilir (Kucur, 2013: 361; Kucur, 2014: 365-8; Kucur, 2018: 501). Örneğin; sultan, sultanü'l şark ve's-sin, uluğ sultan es-selâtîn, melîku'l İslâm, el melîku'l maşrık ve's-sin, emîr, melîk, mevlâ emîrü'l mü'minîn, dihkân, pehlivan, pehlivanü'l şark, şâh, padişâh, şâhinşâh, melîku'l a'zam, lakaplarda ise el ecel, el a'zam, el âlim, el celil, el mansûr, el mu'azzam, el müeyyid, el muvaffak, el muzaffer, el mümekkin, es-seyyid gibi isimlerinin önüne gelen tanımlamaları kullanmışlardır (Koçnev, 2006: 23, 28-31; Amanbayeva vd., 2015: 74)

Karahanlı sikkelerinin üzerinde sultan, sultan eş-şark ve's-sin, uluğ sultan es-selâtîn, el İslâm, el melîk el maşrık, melîk el maşrık ve's-sin, han, (Kucur, 2018: 501) hakan, kan, arslan, buğra, yağhan han, kadir han, kılıç han, tabgaç-tafgaç han, tonga han, tuğrul han, Türk hakan, gurhan, kadir tafgaç han, kadir toğan han, kutluğ bilge han, kutluğ toğan han, küç arslan han, kılıç arslan han, kılıç bilge han, kılıç tabgaç han, kılıç tuğrul han, tabgaç buğra han, ulu tuğrul han, ulu çağrı han, egdiş tabgaç han, savınç kutluğ han, ulu egdiş çağrı han, alp, börü, yinal, sebuk, tonga, tuğrul, tüzün, humar, çağrı, öge-üge, el-il öge, eke, bars, el, kılıç, subaşı, tonga, hutluğ, tarhan, beg, emîr, emîrü'l ümera, emîrü'l emîr, mevlâ emîrü'l mü'minîn, dihkân, pehlivan, şâh, padişâh, şâhinşâh, melikşâh el a'zam, sancar, sancarü'l a'zam, hakan, ilig (Pole, 1889: 193-196) ve tegin adları görülmektedir (Kucur, 2018: 501). Unvan olarak da el ecel, el âdil, el a'zam, el âlim, el celil, el mansûr, el mu'azzam, el müeyyed, el muvaffak, el muzaffer, el mümekkin, el seyyid isimleri yazılıdır. Ayrıca Farsça, dihkân, pehlivan, padşa-padişâh, şâh, şâhinşâh unvanı da kullanılmıştır (Koçnev, 2006: 22-31).

Karahanlılar döneminde Avrupalıların yaşadıkları gümüş sıkıntısı sebebiyle Asya'dan yüklü miktarlarda metal alımı yapmalarından dolayı, birçok devletin (Karahanlılar, Harzemşâhların, Gaznelilerin ve Selçukluların) gümüş tedarik edemediği bilinmektedir. Bu da sikke ayarlarının düşürülmesine 925 ayar olarak kesilen dirhemlerin 825-725 ayar olmasına hatta bakır felslerin üzerlerinin iki milimlik gümüşle kaplanarak kullanılmasına yol açmıştır. Yapılan işlem, tüccarlar arasında huzursuzluğa neden olmuş, başka ülkelerden gelen tacirler, bu paraları kabul etmemiş ve ekonomik hayat sekteye uğramıştır (Blake, 1937: 291-328).

“ملك آرام يئال جيكي جيکو فرج” Melîk, Aram-Azar-Uzar, Yinal, Çigil-Çigu, Qaraj, Karac-Bu isimler eski Türk devlet geleneğinde kullanılan unvanlardır, aynı zamanda İslâmiyet'i kabul eden Türklerin ilk kez tercih etmeye başladıkları melîk gibi unvanların, tigin adının yerini aldığı döneme işaret etmektedir.

Zeno:29392/77470

Resim 12. Ç.:24 mm, A.:6.6815 gr. AE. RR.

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

İlk (prototip) Karahanlı sikkesidir. Melik “ملك” Aram, Azar, Uzar ? “أرام” Yinal “ينال” Qaraj, okunuşu dışında Çigu (Chig) Cigi “جیگی جیکو” (Çigil ?) “قرج” Karac şeklinde okunan kelime eski Wusun başkenti Çigu’yu yani paranın darbedildiği yeri ifade ediyor olabilir. Bu şehir, bugün Issık Köl’ün altında kalmıştır. Su altı arkeolojisi için zengin buluntulara sahip olduğu, Prof. Dr. V. M. Ploskih tarafından özellikle vurgulanmaktadır.

“الامير الجليل ستان الدولة اصحاب الجيش ابو الفوارس نصر الملة احمد بن على قرا خاقان محمد”

el emîr el celil sitan e’ d-devle sâhibü’l ceşş ebu’l fevâris/nasrû’l mille Ahmed bin Ali Kara Hakan Muhammed-Yüce devlet ve ülke emîri (komutanı-başkumandan) ordunun sahibi, atlıların-süvarilerin babası, milletin yardımı Ahmed bin Ali Kara Hakan Muhammed.

Zeno:17636

لااله الااله وحده لا شريك له
الامير الجليل ستان الدولة اصحاب الجيش ابو الفوارس بكتوزن
نصر الملة احمد بن على قرا خاقان محمد

Resim 13. Ç.:26.3 mm, A.:2.7050 gr. AR. RR.
Karahanlı Hakanlığı (940-1040)

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr el celil sitan e’ d-devle sâhibü’l ceşş ebu’l fevâris Bektüzün-Begtüzün/nasrû’l mille Ahmed bin Ali Kara Hakan Muhammed /Nasr. (bin Ali), Kuzordu-Kuzorda, H.398/M.1007/1008 ? tarihlidir. Koçnev’in listesinde yer alan sikke, H.400/M.1009/1010 tarihlidir. Togan Han Ahmed bin Ali(H.388-406/M.998-1016) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev 1995: 220, Nu. 237).

“الامير الجليل الممكن المنصور مولى الخ ايلك العدل بادشاه”

el emîr el celil el mümekkin el mansûr mevlâ (dost) ilh (ila ahirihi manasına gelen bir kısaltma olmalıdır, zira bu kısaltmadan sonra isim zikredilmektedir. İlig el âdil padişâh (badşâh)- Emîr, yüce, imkân sağlayan, Allah’ın yardımına mazhar olan, İlig, âdil padişâh. Kullanılan unvan, lakap ve künyeler, Arapça ve Farsça’nın daha ilk dönemlerden itibaren etkisini göstermeye başladığını açıkça ortaya koymaktadır.

Zeno:16272

“لااله الااله وحده لا شريك له الامير الجليل الممكن المنصور مولى الخ ارسلان خان ايلك العدل بادشاه”

Resim 14. Ç.:26.7 mm, A.:3.1982 gr. AR. RRR.

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Karahanlı Hakanlığı (940-1040)

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr el celil el mümekkin el mansûr mevlâ (doğ) ilh, Arslan Han İlig el âdil badşâh (Karahanlı Türkçesiyle padişâhın sikkeler üzerindeki yazımı böyledir).

Nurü'd devle Arslan Han (Mansûr bin Ali), Şaş-Taşkend darblı ve H.407/M.1016-7 tarihlidir. Arslan Han Mansûr bin Ali (H.406-415/M.1016-1025) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev 1995: 237, Nu. 472).

“الامير الممكن المنصور مولى الخ ناصر الدولة قدر خان بن بغرا خان ملك المشرق ختلغ اوکا”

el emîr el mümekkin el mansûr mevlâ elh nâsıru'd devle Kadir Han bin Buğra Han melîku'l maşrik Hutluğ-Kutluğ Öge/Üke- Emîr (mü'minlere) imkân sağlayan, mansûr (Allah'ın yardımına mazhar olmuş), mevlâ (sığınak, dost, koruyucu) ve ila ahirihi, devletin yardımcısı, doğunun melîki.

Zeno:45188/14295

لااله الااله وحده لا شريك له الامير الممكن المنصور مولى الخ ناصر الدولة
“قدر خان بن بغرا خان ملك المشرق ختلغ اوکا”

Resim 15. Ç.:24.5 mm, A.:2.6533 gr. AR. RRR.

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr el mümekkin el mansûr mevlâ elh nâsıru'd devle Kadir Han bin Buğra Han melîku'l maşrik Kutluğ Öge. Kutluğ Öge (Üke-Öke)/Nasirü'd devle/Kadir Han bin Buğra Han/Malik el maşrik (Yusuf bin Harun), Yarkand-Şayarkend darblı ve H.40(4)/M.1013/1014 tarihlidir. Kadir Han Yusuf bin Harun Hasan (H.416-423/M.1026-1031) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1995: 230, Nu. 378).

“الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين الملك الاسلام زين الدين مشيد الدولة”

el emîru'l-ecelü's seyyid (okuma hatası olabilir, Hz. Muhammed'in soyundan gelenler için kullanılan bir unvandır) (TDVİ, 37: 40-43) ebu'l muzaffar melîk mevlâ emîru'l mü'minîn/el melîku'l İslâm zeynud'din/müşeyyidu'd-devle- Emîr, seyyid (şüpheli okuma) ebu'l muzaffar melîk mevlâ (sığınak) mü'minlerin emîri, İslâm'ın tek yöneticisi melîği, dinin ziyneti, devleti sağlamaştırır.

Zeno: ?

لااله الااله وحده لا شريك له
الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين
“الملك الاسلام بغرا قرا خاقان زين الدين مشيد الدولة”

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Resim 16. Ç.:23 mm, A.:4.3817 gr. AR/AE RRR.

Doğu Karahanlılar (1040'dan XIII. yüzyılın başlarına kadar hüküm sürmüşlerdir) Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîru'l-ecelü's seyyid abu'l muzaffer melîk mevlâ emîru'l mü'minîn/el melîku'l İslâm zeynud'din/müşeyyidu'd-devle. İslâm Buğra Hakan/Zeyneddin (Muhammed bin Yusuf)/ Kara Hakan, Özgen darblı ve H.448/M.1056/1057 tarihlidir. Bakır üzerine kurşun karışımı kaplama yapılarak darbedilmiş bir sikkedir. Zeyneddin Muhammed bin Yusuf (H.449-454/M.1058-1062) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1997: 282, Nu. 1259).

“الحاقان العالم العادل جلال الدنيا و الدين سلطان الحاقان العالم العادل الاعظم جلال الدنيا و الدين قدر خاقان”

el hakan (han)/el alimu'l el âdil celalü'd dünya ve'd dîn sultan/el hakan el âlim el âdil el a'zam celalü'ddünya ve'd-din -Hakan, bilgi sahibi, âdil, dünya ve dinin kudreti, sultan, hakan, âlim, bilgi sahibi, âdil, dünya ve dini kudreti Kadir hakan oğlu Kadir Hakan.

Zeno:69874/47013/83222

لااله الااله وحده لا شريك له الحاقان خاقان خان
“الحاقان العالم العادل جلال الدنيا و الدين قدر خاقان بن سلطان الحاقان العالم العادل الاعظم جلال الدنيا و الدين قدر خاقان”

Resim 17. Ç.:36 mm, A.:6.3921 gr. AE. RR. Ç.:37.5 mm, A.:6.7194 gr. AE. RR.

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el hakan (han)/el alimu'l el âdil celalü'd dünya ve'd dîn sultan/el hakan el âlim el âdil el a'zam celalü'ddünya ve'ddin. Kadir Hakan (Ahmed bin İbrahim), Özgen darblı ve H.594/M.1197-8 tarihlidir. Sikke, bakır üzerine gümüş kaplamadır. Gümüş kaplama olduğu için kara dirhem olarak kayıtlıdır. Boyut olarak bilinen en büyük Karahanlı sikkeleri arasındadır. Kadir Han/Hakan Ahmed bin İbrahim (H.574-607/M.1178-1210) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1997: 269, Nu. 1111).

“مولى الخ نظام الدولة المظفر طنغا تكين بادشا”

mevlâ ilh nizamü'd-devle el muzaffer Tonga Tegin padşa -Devletin nizamı, muzaffer-zaferlerin sahibi Tonga Tegin padşa (Karahanlı Türkçesi ile yazılan bu unvanın (padişâh) sonunda “h” harfi yazılmamıştır, bütün bakır sikke örnekleri bu şekildedir.

Zeno:50151

لااله الااله وحده لا شريك له الامير نصر
”بن على مولى الخ نظام الدولة المظفر طنغا تكين بادشا

Resim 18. Ç.:27 mm, A.:2.5781 gr. AE. RR.

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr Nasr bin Ali mevlâ ilh nizamü'd-devle el muzaffer Tonga Tegin badşa-padşa (padişâh-Karahanlı Türkçesi ile felslerin üzerinde “badşa-padşa” şekliyle yazılıdır). Nasr bin Ali, Fergana darblı ve H.400/M.1009/1010 tarihlidir. Sikke, bugünkü Kırgızistan'da Çatkal Vadisi'nde bulunmuştur. www.zeno.ru'daki yeşil renkli ikinci sikke, genel özellikleri ve dönemi itibari ile aynı fakat “la” iki harfli tek hecenin yazımı, stil yönüyle farklıdır. Togan Han Ahmed ibn Ali (H.388-406/408/M. 998-1016/1018) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1995: 221, Nu. 257).

الله عمزو والاجل = الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين الامير الاجل ملك با حصر الامير الاجل
”الامير نصر بن على مولى الخ نظام الدولة المظفر بادشا

li'llahi'l-emru ve'l ecel-el emîr el ecel es'seyyid/ebu'l muzaffer melik mevlâ emîrû'l mü'minîn/el emîr el ecel melik/ba Hasrun-Hasrub ?, el emîr el ecel- Her iş ve ecel Allah'a aittir, faziletli emîr, emîr ve melik Hasrub-Hasrun emîrû'l mü'mininin kölesi
el emîr Nasr bin Ali mevlâ ilh nizamü'd-devle el muzaffer badşa (padişâh)- Emîr Nasr bin Ali kul, devletinin nizamı, muzaffer-zaferlerin sahibi padişâh.

Zeno:17188/50357/76634

لااله الاالله وحده لا شريك له الله محمد رسول الله الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين
الامير الاجل ملك با حصر الامير الاجل
”لااله الاالله وحده لا شريك له الله محمد رسول الله الامير نصر بن على مولى الخ نظام الدولة المظفر طنغا تكين بادشا

Resim 19. Ç.:24.5 mm, A.:3.1171 gr. AE. RRR. Ç.:27 mm, A.:2.4919 gr. AE. RRRRR.

Karahanlı Hakanlığı (940-1040)

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr el ecel es'seyyid/ebu'l muzaffer melik mevlâ emîrû'l mü'minîn/el emîr el ecel melik/ba Hasrun-Hasrub ?, el emîr el ecel.

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr Nasr bin Ali mevlâ ilh nizamü'd-devle el muzaffer badşa (padişâh).

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Arslan Han Süleyman bin Yusuf, Kasan darblı ve H.433/M.1041-2 tarihli dir. Arslan Han Süleyman bin Yusuf bin Harun, H.431-447/M.1040-1056 yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1997:277, Nu.1186). İlig, Nasr bin Ali, Paşsa, Fergana darblı ve H.401/M.1010/1011 tarihli dir. Yandaki sikkeye benzeyen fakat “İlig” unvanının olmadığı diğ er yüz, kıtaları içine alan yüzdeki “koçbaşı” ve diğ er işaretler, soldaki sikk eyi farklı kılmaktadır. Togan Han Ahmed ibn Ali (H.388-406/408/M.998-1016/1018) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1995: 221, Nu. 261).

الاميرالسيد الملك العادل نورالدولة ابوالمظفر ارسلان خان
”الامير مولى الخ الموييد العادل ايلك العادل“

el emîr el seyyid ? el melîk el âdil nuru'd-devle ebu'l muzaffer Arslan Han.
el emîr Nasr bin Ali mevlâ ilh/el müeyyid el âdil İlig adl-Ulu emîr, kul, devletin nuru, âdil İlig.

Zeno:17425/17401/146069/66574

لااله الاالله وحده لاشرىك له الله محمد رسول الله
الاميرالسيد الملك العادل نورالدولة ابوالمظفر ارسلان خان
لااله الاالله وحده لاشرىك له
”الامير نصر بن على مولى الخ الموييد العادل ايلك العادل“

Resim 20. Ç.:25.5 mm, A.:3.9338 gr. AE. RRR. Ç.:27.5 mm, A.:3.3814 gr. AE. RRRR.

Karahanlı Hakanlığı (940-1040)

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr el seyyid ? el melîk el âdil nuru'd-devle ebu'l muzaffer Arslan Han.

Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerîke leh, el emîr Nasr bin Ali mevlâ ilh/el müeyyid el âdil İlig adl-Ulu emîr, kul, devletin nuru, âdil İlig.

Arslan Han Mansûr bin Ali, Kuzordu darblı ve H.41(2-3)/M.1021/1022/1023 tarihli dir. Akbeşim-Suyab bölgesinde bulunmuştur. Arslan Han Mansûr bin Ali (H.405/6-415/M.1016-1024/5) yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev 2004: 273, Nu. 592a).

İlek Nasr bin Ali, Fergana darblı ve H.397/M.1006-7 tarihli dir. Koçnev'in listesinde yer alan yukarıdaki sikkeden, solda yer alan büyük sikke, unvan ve stîl yönüyle farklıdır. Togan Han Ahmed ibn Ali, H.388-406-408/M.998-1016-1018 yılları arasında hüküm sürmüştür (Koçnev, 1995: 215.Nu.177).

”الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين“

el emîru'l ecelü's seyyid ebu'l muzaffer melîku mevlâ emîru'l mü'minîn- Ulu emîr, devletin nuru, âdil melîk, emîru'l mü'minîn kölesi-kulu.

Zeno:?

لااله الاالله وحده لاشرىك له الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين بغرا قارا حاقان يغان ترك تكين
”لااله الاالله وحده لاشرىك له الامير الاجل السيد ابو المظفر ملك مؤلى امير المؤمنين بغرا قارا حاقان يغان ترك تكين“

Resim 21. Ç.:24.5 mm, A.:6.1132 gr. AE. RR. Ç.:23.8 mm, A.:7.4341 gr. AE. RRR.

Doğu Karahanlılar (1040'dan XIII. yüzyılın başlarına kadar hüküm sürmüşlerdir)
Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerike leh, el emîru'l ecelü's seyyid ebu'l muzaffer melîku mevlâ emîru'l mü'minîn.
Lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerike leh l el emîru'l ecelü's seyyid ebu'l muzaffer melîku mevlâ emîru'l mü'minîn.

“یغان ترک تکین بغرا قارا حاقان” Yağan Türk/Tegin/Buğra Kara Hakan (Muhammed bin Yusuf), darb yeri ve tarihi belli (Koçnev'de H.44X/M.104X şeklinde tarihlenmiştir) değildir, bu türden sikkeler için bkz. (Koçnev 1997:285, Nu. 311, 1298). Koçnev'in tasnifinde dirhem olarak zikredilmektedir. Buğra Han Muhammed bin Yusuf (H.447-449/M.1056-1058) yılları arasında hüküm sürmüştür.

Karahanlıların sikke darbettiği şehirleri B. Koçnev şu şekilde belirlemiştir. Adahkat, Ahsiket-Ahsi, Balasagun, Belh, Benaket, Barskan, Binket, Buduhkat, Buhara, Vankat, Vahş, Gannadj, Dabusiye, Dahkat, Zamin, İlak, İsficab, İştihan, Yarkand, Karmina, Kasan, Kaşğar, Kiş, Kuba, Kuz Ordu, (Koşvar, 2008: 85-9) Kutluğ Ordu, Hutluğ Ordu, Kuşani, Medinetü'l Beyda, Medinetü'l Beyza, Medinetü'l Mahfuza, Merginan, Nevkat, Nişabur, Ordu, Farab, Riştan, Saganıyan-Çaganıyan, Sogd, Semerkand, Taraz, Tirniz, Tünket, Özkend, Uşruşana, Uç, Uş, Fergana, Herat, Haraşkat, Hokand, Haftdih, Hokand, Humrak, Huttalan, Çinancikat, Çunkat, Şayarkand, Selci, Şaş, Kand (Koçnev, 2006: 44). İsimler özellikle o dönemde kullanılan yer adlarının Türkçe olduklarını, bazılarının ise yeni yeni Arapça ve Farsça tamlamalarla değiştirildiğini göstermesi açısından paylaşılmıştır. Bölgenin etnik olarak iç içe geçtiği, Fars, Sogd ve Türk kültürüne asırlardır beşiklik ettiği, yer adlarının değerlendirilmesi sırasında özellikle göz önünde tutulmalıdır.

2.1. Anadolu Selçukluları'nda Kullanılan İdari ve Askeri Unvanlar

Anadolu Selçukluları (1075-1308), İslâm medeniyeti dairesi içine dâhil olan Türkmen gruplarının, Büyük Selçuklulara ait son bakıyelerinin Anadolu'da kalan küçük bir kısmıdır. İran sahası üzerindeki askeri üstünlüğünü kaybeden Selçuklular, Anadolu'nun fethiyle beraber hâkimiyet altına aldıkları bölgelerde Selçuklu geleneğini aynen devam ettirmişlerdir (Kucur, 2018:101) Farsçanın yoğun, Arapçanın ise belirli düzeydeki etkisi varlığını sürdürürken kullanılan unvanlarda ve darb geleneğinde karma bir yapının varlığı, bir ayağı Orta Asya'da diğer ayağı ise İslâm dünyasında yer alan Oğuz gruplarının iktisadi ilişkilerinde melezleşen darb sanatını ortaya koyması açısından önemlidir (Pietraszewski, 1843: 79). Sikkelerde kullanılan Farsça unvanlar ve Arapça tarihler dikkat çekerken, diğer yüzlerinde atın üzerinde yer alan farklı süvari formları (elinde mızrak, cıda, kargı, yay ve diğer silahları bulunan) tam olarak yerleşik İslâmi tesirlerin sosyal yapıya nüfuz edemediğini göstermesi açısından kayda değerdir (Tevhid, 1321/IV: 107-256). Aradan yüz yıl geçmeden yerini stilistik olarak Pers sikke darbetme geleneğine bırakmaya başlayan Anadolu Selçuklu sikkeleri, zamanla eski Türk tesirinden kopacaklardır (Kucur, 2018: 298).

Selçuklu sikkelerinde, öncelikli olarak sikkenin üzerinde kestirenin adı, babasını adı, resmi unvanı, lakabı, künyesi diğer sıfatları, tâbi ise metbû hükümdarın adı ve unvanı ile tanıdığı halifenin adına yer verilirdi (Kucur, 2013: 361). Sikkelerde kullanılan unvanlar ve anlamları verilerek değişimin seyri ortaya konulmaya çalışılacaktır (Aykut, 2000: 131-140). Lakab ve künyelerin detaylı incelenmesi, makalenin sınırlılık alanını aşacağı için ayrıntıya girilememiştir.

عزالدين
عزالدنيا و الدين

İzzeddin- Dinin kudreti, yüceliği.

İzzu'd-dünya ve'd-din -Dünya ve dinin izzeti-ululuğu-yüceliği. Bu unvan, Selçuklu sultanları arasında diğer unvanlara göre daha az kullanılmıştır.

KE:Env.7177/KE:Env:6652

عزالدنيا و الدين عزالدین

Resim 22. Ç.:22.5x21.5 mm, A.:4.930 gr. AE. RRRR. Fels. Ç.:18.5x17 mm, A.:1.947 gr. AE. RRRR. İzzeddin- Dinin kudreti, yüceliği.

İzzu'd-dünya ve'd-din -Dünya ve dinin izzeti-ululuğu-yüceliği.

Ön tarafında izzu'd-dünya, arka tarafında ise tam olarak anlaşılamayan bir imparator büstünün yanında ve'd-din yazısı mevcuttur. Üstad Kamil Eron tarafından Anonim Selçuklu felsi olarak tanımlanmıştır. Bazı uzmanlar, Saltukoğullarına ait olduğunu da düşünmektedir. Ön yüzünde "izz" yazısı, arka yüzünde ise "eddin" yazısı yer alır, ortasında noktalı olarak çerçevelenmiş büyük bir haç resmi mevcuttur. Saltuklu olabileceği üzerinde durulmaktadır, alan otoritelerinden Kamil Eron, Anonim Selçuklu felsi olarak tasnif etmiştir. Sikkenin çift darblı ya da farklı bir tip olabileceği üzerinde durulmaktadır.

السلطان المعظم

es- sultanü'l-mu'azzam-Büyük-yüce sultan.

**KE:Env.6905/Yİ:41/Zeno:205497/BHK:Env.4836/KE:Env.7208/Yİ:41/
Zeno:205497/BHK:Env.7744**

السلطان المعظم مسعود بن قلع ارسلان
السلطان المعظم مسعود بن قلع ارسلان

Resim 23. Ç.:23.1x19.5 mm, A.:4.546 gr. AE. RR. Fels. .:17.5x15.5 mm, A.:2.438 gr. AE. RR. Fels.

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

es-sultanü'l- mu'azzam Mesud bin Kılıç Arslan

es-sultanü'l- mu'azzam Mesud bin Kılıç Arslan

Sikkenin ön yüzünde es-sultanü'l mu'azzam Mesud bin Kılıç Arslan yazılıdır. Arka yüzünde ise, sağ elinde haçlı globus, sol elinde labarum tutan Bizans kralının figürü vardır. I. Rükneddin Mesud bin Kılıç Arslan, H.509-550-1/M.1116-1156 tarihleri arasında hüküm sürmüştür (İzmirlier, 2010: 41).

Sikkenin ön yüzünde es-sultanü'l mu'azzam Mesud bin Kılıç Arslan yazılıdır. Arka yüzünde ise, sağ elinde haçlı globus, sol elinde labarum tutan Bizans kralının figürü vardır. (Kucur, 2018: 103) I. Rükneddin Mesud bin Kılıç Arslan, H.509-550-1/M.1116-1156 tarihleri arasında hüküm sürmüştür.

السلطان المعظم العبد الضيف

المحتاج الى رحمت الله

es-sultanü'l mu'azzam, el-abdüz'zaif - Büyük-yüce sultan, aciz, zayıf kul.

el muhtaç ila rahmetillah-Allah'ın rahmetine muhtaç olan.

SA:30403/Zeno:250840/258692/Yİ:52/KE:Env.2656/Zeno:162310/55192/BHK:Env.7762

لا اله الا الله و حده لا شريك له الامام النصر لدين الله امير المومنين ضرب هذا الدرهم بقونيه محمد رسول الله صلى الله عليه

السلطان المعظم قلعج ارسلان سنة ٥٩١

”مسعود بن قلعج ارسلان العبد الضيف المحتاج الى رحمت الله ضرب هذا الدرهم انكوريه

Resim 24. Ç.:22.5x22 mm, A.:2.541 gr. AR. RRR. Dirhem. Ç.:27.5x25.2 mm, A.:7.284 gr. AE. RRR. Fels.

Ön tarafında lâ ilâhe illallâhu vahdehu lâşerike leh, el İmâm en-Nâsır liDini'llâh emirü'l mü'minîn, duribe haze'd dirhem bi Konya, arka tarafında Muhammed resulallah sallallahu aleyhi, es sultanü'l mu'azzam Kılıç Arslan, H.591/M.1194-5 (Aykut, 2000: 277) tarihi yazılıdır (icollector.com-i28667139). Bu yıla (590) ait örnek literatürde mevcut değildir (İzmirlier, 2010: 41). II. İzzeddin Kılıç Arslan bin Mesud, H.551-588/ M.1155-1192 yılları arasında hüküm sürmüştür.

Ön yüzünde Mesud bin Kılıç Arslan bin Mesud (ortak hâkimiyet dönemi), arka tarafında el abdüz'zaif el muhtaç ila rahmetillah, etrafında haza el fülüs bi Ankara yazılıdır ve H.587-9/ M.1191-1193 tarihlidir (Artuk, 1971:353;Aydın, 1994:25). Mesud bin Kılıç Arslan bin Mesud, Engürü-Ankara Meliki'dir. Bölünmüş ya da paylaşılmış sultanlık dönemi olarak da bilinen bir hükümranlık zamanıdır.

بن قلعج ارسلان ملك شاه ابو الفتح
السلطان المعظم كيخسرو بن قلعج ارسلان

ebu'l feth Melikşâh bin Kılıçarslan-Fetih babası, fetih yapan Melikşâh bin Kılıçarslan.

Zeno:131889/KE:Env.1278/BHK:Env.4849/KEK:Env.6580/Zeno:37269/Yİ:95بن قلعج ارسلان ملك شاه ابو الفتح
السلطان المعظم كيخسرو بن قلعج ارسلان

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Resim 25. Ç.:18x16.5 mm, A.:2.721 gr. AE. RRR. Fels. Ç.:25.5x18 mm, A.:4.006 gr. AE. RR. Fels.

Ön yüzünde abu'l feth Melikşâh bin Kılıç Arslan yazısı, arka yüzünde ise sağa doğru süvarinin arkasında, atın terkinde insan formunda bir melek vardır. Darb yeri bulunmamaktadır ama alan uzmanları darb yerinin Kayseri olduğunu düşünmektedir. II. Melikşâh bin Kılıç Arslan, H.593/4-595/ M.1197-1198 tarihleri arasında hüküm sürmüştür. Solda yer alan büyük felstir.

Ön tarafında es-sultanü'l mu'azzam Keyhüsrev bin Kılıç Arslan yazılıdır, arka tarafında ise atın üzerindeki süvarinin sağ elinde kılıç vardır. Sikke, H.600-607/M.1203-1211 yılları arasında darbedilmiştir. Darb yeri ve tarihi belli değildir. I. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, H.588/592/M.1192-1197/H.601-606/M.1205-1211 yılları arasında tahtta kalmıştır (İzmirlier, 2010:95). İkinci saltanat dönemine aittir (Artuk, 1971:357).

السلطان المعظم ابو الفتح المنة الله
"السلطان العظم"

es-sultanü'l mu'azzam ve'd-din abu'l-feth, el minnetüllahi- Büyük-yüce sultan, fetih babası, ancak Allaha minnet edilir-lütuf ve ihsan Allah'a mahsustur.
es-sultanü'l a'zam- Büyük-yüce sultan.

Zeno:51716/278485/Yİ:97/KE:Env.1002/Zeno:64469/BHK:Env.7789

السلطان المعظم ابو الفتح كيخسرو بن قلع ارسلان ضرب مالطيه المنة الله
"المنة لله السلطان العظم كيخسرو بن قلع ارسلان غياث الدين ضرب مالطيه"

Resim 26. Ç.:21.1x20.5 mm, A.:3.017 gr. AE. RR. Fels. Ç.:21x19.5 mm, A.:2.340 gr. AE. R. Fels.

Ön tarafında es-sultanü'l mu'azzam ve'd-din abu'l-feth, Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, el minnetüllahi yazılıdır, arka tarafında ise atın üzerindeki süvarinin sağ elinde kılıç vardır. Sikke, H.600-607/M.1203-1211 yılları arasında darbedilmiştir. Darb yeri Malatya'dır. I. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, H.588/592/M.1192-1197/ H.601-606/M.1205-1211 yılları arasında tahtta kalmıştır (Artuk, 1971:357). İkinci saltanat dönemine aittir (İzmirlier, 2010:97).

Ön yüzünde el minnetüllahi es-sultanü'l a'zam Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, arka yüzünde gıyaseddinin yazısının altında süvari atın üzerinde sağ elinde kılıç tutar şekilde resmedilmiştir, altında ise Malatya yazısı yer alır. Darb tarihi yoktur. I. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, H.588/592/ M.1192-1197/H.601-606/M.1205-1211 yılları arasında tahtta kalmıştır (İzmirlier, 2010:95).

أملك القاهرة
"السلطان القاهرة"

el-melikü'l kahir, Üstün gelen, galip gelen, kahreden melik, kahreden melik.
es-sultanü'l kahir-Üstün gelen, galip gelen, kahreden melik, kahreden sultan.

KE:Env.3882/EO:Env./Zeno:144085/Yİ:83/SA:25-475/EO:Env.721/Zeno:212964

“الملك القاهر سليمان شاه بن قلیح ارسلان ضرب في سنة ٥٩٨
“السلطان القاهر سليمان شاه بن قلیح ارسلان ضرب في سنة ٥٩٨”

Resim 27. Ç.:29x28.5 mm, A.:7.309 gr. AE. R. Fels. Ç.:24.5x24 mm, A.:6.702 gr. AE. C. Fels.

Ön yüzünde el-melikü'l kahir Süleymanşâh bin Kılıç Arslan yazılıdır. H.598/M.1201-2 tarihlidir. Arka yüzünde atın üzerinde süvari elinde trident (üç dişli) formlu mızrak-teber tutmaktadır (İzmirlier, 2010:83). Tokat Meliki iken darbettirmiştir. II. Rükneddin Süleymanşâh bin Kılıç Arslan, H.595-600/M.1198-1203 yılları arasında hüküm sürmüştür (Her.12871).

Ön yüzünde duribe fi es-sultanü'l kahir Süleymanşâh bin Kılıç Arslan yazılıdır. H.595-6/M.1393-4 tarihlidir (SA:25-475). Kayseri ? darblıdır. Arka yüzünde atın üzerinde süvari elinde trident formlu mızrak-teber tutmaktadır (İzmirlier, 2010:83). II. Rükneddin Süleymanşâh bin Kılıç Arslan, H.595-600/M.1198-1203 yılları arasında hüküm sürmüştür.

“السلطان الغالب”

es-sultanü'l gâlib-Gâlib sultan.

KE:Env.1473/Zeno:172811/69280/Yİ:107

الامام الناصر لدين الله اميرالمومنين السلطان الغالب كيكافوس بن كيخسرو
“الامام الناصر لدين الله اميرالمومنين السلطان الغالب كيكافوس بن كيخسرو”

Resim 28. Ç.:26.5x26 mm, A.:4.414 gr. AE. C. Fels. Ç.:26x24.5 mm, A.:4.921 gr. AE. C. Fels.

Ön yüzünde el İmâm el Nâsır li-Dinillah emîrü'l mü'minîn, arka yüzünde es-sultanü'l gâlib Keykavus bin Keyhüsrev yazılıdır (İzmirlier, 2010:107). Sikkenin darb tarihi ve kesildiği yer mevcut değildir. I. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.607-616/ M.1211-1220 yılları arasında hüküm sürmüştür (İzmirlier, 2010: 107). Hâkimiyet yılları, Halife el Nâsır Li-dinillah, H.575-622/M.1179-1226 dönemine tekabül etmektedir (Artuk, 1971: 357).

Ön yüzünde el İmâm el Nâsır li-Dinillah emîrü'l mü'minîn, arka yüzünde es-sultanü'l gâlib Keykavus bin Keyhüsrev yazılıdır (İzmirlier, 2010:107). I. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.607-616/M.1211-1220 yılları arasında hüküm sürmüştür. Hâkimiyet yılları, Halife el Nâsır Li-dinillah, H.575-622/ M.1179-1226 dönemine tekabül etmektedir (Artuk, 1971: 357).

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

“السلطان المعظم علا الدنيا والدين”
“السلطان المعظم علا الدنيا والدين ابولفتح

es-sultanü'l-mu'azzam ala'd-dünya ve'd-din- Büyük-yüce sultan, dünyanın ve dinin ulusu-dini ve dünyayı yücelten
es-sultanü'l mu'azzam ala'd-dünya ve'd-din abu'l-feth- Büyük-yüce sultan, dünyanın ve dinin ulusu-dini ve dünyayı yücelten, fetheden, fatih, fetih babası.

KE:Env.609/Zeno:194700/KE:Env.7123/Zeno:166400/Yİ:134

“الامام الناصر لدين الله امير المومنين السلطان المعظم علا الدنيا والدين كيقباد بن كيخسرو هذا الدرهم ضرب سيواس سنة ٦١٧”
الامام المستنصر بالله امير المومنين سنة ٦٢٤ السلطان المعظم علا الدنيا والدين ابولفتح بن
“كيخسرو هذا الدرهم ضرب سيواس

Resim 29. Ç.:24.9x24.8 mm, A.:2.771 gr. AR. C. Dirhem. Ç.:21.8x21.5 mm, A.:2.786 gr. AR. RRR.

Dirhem.

Ön yüzünde el İmâm el Nâsır li-Dinillah emîrü'l mü'minîn, etrafında H.617/M.1220-1 yılı, arka tarafında es-sultanü'l mu'azzam ala'd-dünya ve'd-din Keykubad bin Keyhüsrev, etrafında haza el dirhem duribe bi Sivas yazılıdır (SA: 27-623; İzmirlier, 2010: 159).

Ön yüzünde el İmâm el Mûstansîr bi'llâh emîrü'l mü'minîn, sene H.624/M.1226-7, arka yüzünde es-sultanü'l mu'azzam ala'd-dünya ve'd-din abu'l-feth bin Keyhüsrev, haza el dirhem duribe Sivas yazılıdır. I. Alaaddin Keykubad bin Keyhüsrev, H.616-634/M.1219-1237 yılları arasında hüküm sürmüştür (İzmirlier, 2010: 159).

“السلطان المعظم”
“السلطان الاعظم”

es-sultanü'l mu'azzam- Büyük-yüce sultan.

es-sultanü'l a'zam- En büyük-yüce sultan.

Zeno:38920/36446/109864/Yİ:159

“الامام الناصر لدين الله امير المومنين السلطان المعظم كيقباد بن كيخسرو”
الامام المستنصر بالله امير المومنين السلطان الاعظم كيقباد بن كيخسرو

Resim 30. Ç.:21.5x21 mm, A.:4.017 gr. AE. C. Fels. Ç.:18.5x16.5 mm, A.:3.712 gr. AE. C. Fels.

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

Ön tarafında el İmâm el Nâsır li-Dinillah emîrû'l mü'minîn, arka tarafında es-sultanü'l mu'azzam Keykubad bin Keyhüsrev yazısı mevcuttur. Sikke, H.616-622/M.1219-1226 yılları arasında kesilmiştir, darb yeri belli değildir.

I. Alaaddin Keykubad bin Keyhüsrev, H.616-634/M.1219-1237 yılları arasında hüküm sürmüştür (İzmirlier, 2010: 159). Halife el Nasr, H.575-622/ M.1179-1226 dönemine tekabül etmektedir.

Ön yüzünde el İmâm el Mûstansîr bi'llâh emîrû'l mü'minîn, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam Keykubad bin Keyhüsrev yazılıdır. Darb tarihi ve yeri yoktur. Fels, döneme ait dirhemler esas alınarak gümüş kaplama şeklinde darbedilmiş olabilir. Benzer örnek www.eroncoins.com'da yer almaktadır (KE: Env. No:1414). I. Alaaddin Keykubad bin Keyhüsrev, H.616-634/ M.1219-1237 yılları arasında hüküm sürmüştür, Halife el Mûstansîr bi'llâh, H.623-640/M.1226-1243 dönemine tekabül etmektedir.

“رکن الدنيا و الدين ابو الفتح”

Rükne'd-dünya ve'd-din abu'l-feth-Dünya ve dinin temeli-dünya ve dinin direği, fatih, fetih babası.

KE:Env.3356/Zeno:178165/BHK:Env.4325/Zeno:178165/KE:Env.6013/BHK:Env.9382

رکن الدنيا و الدين الفتح جهان بن طغرل
رکن الدنيا و الدين الفتح جهان بن طغرل

Resim 31. Ç.:29x20.5 mm, A.:4.588 gr. AE. RRR. Fels. Ç.:22x21.5 mm, A.:2.827 gr. AE. RR. Fels.

Ön tarafında rükned'dünya ve'd-din abu'l feth Cihan bin Tuğrul, arka tarafında ise bağdaş kurarak oturan bir hükümdar tasviri vardır. Erzurum darblıdır ve H.628/M.1230-1 ? yılına tarihlenen bir sikkedir. Cihanşâh, H.622-628/M.1225-1230 tarihleri arasında Melik olarak Erzurum'da hüküm sürmüştür.

Ön tarafında rükned'dünya ve'd-din abu'l feth Cihan bin Tuğrul, arka tarafında ise bağdaş kurarak oturan bir hükümdar tasviri vardır. Erzurum darblıdır ve H.628/M.1230-1 ? yılına tarihlenen bir sikkedir. Cihanşâh, H.622-628/M.1225-1230 tarihleri arasında Melik olarak Erzurum'da hüküm sürmüştür.

السلطان الاعظم غياث الدنيا والدين
السلطان المعظم

es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din- Büyük-yüce sultan, dünya ve dinin koruyucusu.
es-sultanü'l mu'azzam- Büyük-yüce sultan.

Zeno:178485/KE:Env.639/BHK:Env.3645/Zeno:187024/281737/121309

الامام المستنصر بالله امير المومنين السلطان الاعظم غياث الدنيا والدين كيخسرو بن كيقباد ضرب بقوئيه سنة ٦٣٩
يسم الله الرحمن الرحيم لاله الا الله محمد رسول الله الامام المستنصر بالله
”امير المومنين سنة ٦٤٢ السلطان المعظم كيخسرو بن كيقباد امير المومنين هذا الدرهم ضرب مدينة سيواس

Resim 32. Ç.:20.5x20 mm, A.:1.902 gr. AR. C. Dirhem. Ç.:22x21.5 mm, A.:2.656 gr. AR. C. Dirhem.

Ön yüzünde el İmâm Mûstansîr bi'llâh emîrû'l mü'minîn, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din Keyhüsrev bin Keykubad, duribe bi Konya, sene H.639/M.1241-2 yazılıdır. II. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad, H.634-644/ M.1237-1246 yılları arasında hüküm sürmüştür. Halife el Mûstansîr bi'llâh, H.623-640/M.1226-1243 dönemine tekabül etmektedir.

Ön tarafında bismillahirrahmanirrahim, kelime-i tevhid, el İmâm el Mûstansîr bi'llâh emîrû'l mü'minîn sene H.642/M. 1244/1245 ?, arka tarafında es-sultanü'l mu'azzam Keyhüsrev bin Keykubad emîrû'l mü'minîn, haza el dirhem duribe medinetü'l Sivas yazılıdır (İzmirlier, 2010:204). II. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad, H.633-644/M.1237-1246 yılları arasında hüküm sürmüştür.

“السلطان الاعظم ظل الله في العالم
عزالدنيا و الدين”

es-sultanü'l a'zam zillullah-ı fi'l âlem- En büyük-yüce, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi.
izzu'd-dünya ve'd-din- Dünya ve dinin ulusu-dünyanın ve dinin izzeti.

KE.Env.6428/Zeno:211189/Yİ:212/KE:Env.2762/Zeno:52511

بسم الله الرحمن الرحيم لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله
امير المؤمنين في سنة ٦٤٥ السلطان الاعظم ظل الله في العالم عزالدنيا و الدين كيكافوس بن كيكسرو قاسم امير المؤمنين هذا
الدر هم ضرب بمدينة قونية
بسم الله الرحمن الرحيم لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله امير المؤمنين في سنة ٦٤٦ السلطان الاعظم ظل الله
في العالم عزالدنيا و الدين كيكافوس بن كيكسرو هذا الدر هم ضرب قونية

Resim 33. Ç.:21.5 mm, A.:2.861 gr. AR. RR. Dirhem. Ç.:20.6x20.5 mm, A.:2.925 gr. AR. C. **Dirhem.**

Ön yüzünde bismillahirrahmanirrahim, kelime-i tevhid, el İmâm el Mušta'sım Billah emîrû'l mü'minîn, fi sene H.645/1247-8, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam zillullah-ı fi'l âlem izzu'd-dünya ve'd-din Keykavus bin Keyhüsrev Kasım emîrû'l mü'minîn, haza el dirhem duribe bi medine-i Konya yazılıdır. Besmeleli olan nadir tiplerdendir (İzmirlier, 2010:212). II. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.644-667/655-660/M.1257-1262 tarihleri arasında iki kez tahta çıkmıştır. Halife Mušta'sım Billah, H.640-656/M.1242-1258 dönemine tekabül etmektedir (Artuk, 1971:360).

Ön yüzünde bismillahirrahmanirrahim, kelime-i tevhid, el İmâm el Mušta'sım Billah emîrû'l mü'minîn, fi sene H.646/M.1248-9, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam zillullah-ı fi'l âlem izzu'd-dünya ve'd-din Keykavus bin Keyhüsrev, haza el dirhem duribe bi Konya yazılıdır (Bidr.282084). II. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.644-667/655-660/M.1257-1262 tarihleri arasında iki kez tahta çıkmıştır. Halife Mušta'sım Billah, H.640-656/M.1242-1258 dönemine tekabül etmektedir.

“السلطان الاعظم
عزالدنيا و الدين”

es-sultanü'l a'zam- En büyük-yüce.

izzu'd-dünya ve'd-din- Dünyanın ve dinin izzeti-dünya ve dinin yardımcıısı.

Zeno:155636/KE:Env.1413/Zeno:5510/Yİ:255/BHK:Env.4961

الامام المستعصم بالله اميرالمؤمنين السلطان الاعظم عزالدنيا و الدين
“السلطان الاعظم عز الدنيا والدين”

Resim 34. Ç.:22.5x21.5 mm, A.:3.508 gr. AE. C. Fels. Ç.:18x17 mm, A.:2.093 gr. AE. RR. Fels.

Ön yüzünde el İmâm el Mušta'sım Billah emîrî'l mü'minîn, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam izzu'd-dünya ve'd-din yazılıdır. II. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.644-667/655-660/M.1257-1262 tarihleri arasında iki kez tahta çıkmıştır. Halife Mušta'sım Billah, H.640-656/M.1242-1258 dönemine tekabül etmektedir (Artuk, 1971:360).

Ön tarafında es-sultanü'l a'zam izzu'd-dünya ve'd-din yazılıdır (İzmirlier, 2010:255). Arka tarafında ise tahtta oturan bir hükümdar vardır. Konya darblı olduğu düşünülmektedir. II. İzzeddin Keykavus bin Keyhüsrev, H.644-667/655-660/ M.1257-1262 yılları arasında hüküm sürmüştür, H.644?/M.1246-7 tarihlidir, iki kez tahta çıkmıştır.

Halife Mušta'sım Billah dönemine H.640-656/M.1242-1258 tekabül etmektedir (Artuk, 1971:369).

“المنة لله السلطان الاعظم ركن الدنيا والدين ابولفتح”

el minnetü lillah es sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din abu'l feth- Ancak Allah'a minnet edilir-lütuf ve ihsan Allah'a mahsustur, büyük-yüce sultan, dünya ve dinin direği-dünya ve dinin temeli, fatih, fetheden, fetih babası (Kucur, 2014:365-8).

KEK:Env.960/BHK:Env.8213/Zeno: ? /Yİ:280/BHK:Env.4244

لا اله الا الله محمد رسول الله ضرب لولو سنة ٦٦٠ المنة لله السلطان
الا اعظم ركن الدنيا والدين ابولفتح قلج ارسلان بن كيخسرو
المنة لله الامام المستصم بالله امير المومنين ضرب بالقيصريه سنة ٦٦١ السلطان
“الاعظم ركن الدنيا والدين ابولفتح قلج ارسلان بن كيخسرو”

Resim 35. Ç.:21.5x20.5 mm, A.:2.848 gr. AR. C. Dirhem. Ç.:22x21.9 mm, A.:2.783 gr. AR. RRR.
Dirhem.

Ön yüzünde kelime-i tevhid, etrafında duribe Lulu ve sene H.660/M.1261-2, arka yüzünde el minnetü lillah el sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din abu'l feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev yazılıdır. IV. Rükneddin Kılıç Arslan bin Keyhüsrev, H.646-647/M.1248-9/H.660-664/M.1261-1266 yılları arasında iki kez tahta çıkarak hüküm sürmüştür.

Ön yüzünde el minnetü lillah, el İmâm el Mušta'sım Billah emîrî'l mü'minîn sene H.661/M.1262-3, duribe bi Kayseri, (İzmirlier, 2010:280) arka yüzünde es-sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din abu'l feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev yazılıdır. IV. Rükneddin Kılıç Arslan bin Keyhüsrev, H.646-647/M.1248-9/H.660-664/M.1261-1266 yılları arasında iki kez tahta çıkarak hüküm sürmüştür.

“المنة لله السلطان الاعظم ركن الدنيا والدين”

el minnetü lillah, es-sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din- Ancak Allah'a minnet edilir-lütuf ve ihsan Allah'a mahsustur, en büyük-yüce, dünya ve dinin temeli.

KE:Env.7019/Zeno:55828/125905/Yİ:317/KE:Env.1624/Zeno:55828/125905

“المنة لله ضرب الفلوس بمعدن بازار السلطان الا عظم ركن الدنيا والدين قلج ارسلان بن كيخسرو
”المنة لله ضرب الفلوس بمعدن بازار السلطان الا عظم ركن الدنيا والدين قلج ارسلان بن كيخسرو“

Resim 36. Ç.:18x15.5 mm, A.:2.361 gr. AE. RR. Fels. Ç.:15.5x11.5 mm, A.:1.441 gr. AE. RR. Fels.

Ön yüzünde el minnetü lillah, duribe haza el fülus Maden Bazar, arka yüzünde es sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din Kılıç Arslan yazılıdır (İzmirliler, 2010:317). IV. Rükneddin Kılıç Arslan bin Keyhüsrev, H.646-647/ M.1248-9 yılları arasında hüküm sürmüştür.

Ön yüzünde el minnetü lillah, duribe haza el fülus Maden Bazar, arka yüzünde es sultanü'l a'zam rükne'd-dünya ve'd-din Kılıç Arslan yazılıdır (İzmirliler, 2010:317). IV. Rükneddin Kılıç Arslan bin Keyhüsrev, H.646-647/M.1248-9 yılları arasında hüküm sürmüştür.

“السلطان الا عظم عزالدنيا و الدين ركنالدنيا والدين
”علاالدنيا والدين براهين امير المو منين“

es-sultanü'l a'zam izzu'd-dünya ve'd-din- En büyük-yüce sultan, dünyanın ve dinin izzeti-dünya ve dinin yardımcısı.

alaa'd-dünya ve'd-din, burhanu-berahin emîrü'l mü'minîn-dini ve dünyayı yücelten-dünyanın ve dinin ulusu, emîrü'l mü'minîn'in gücünün tanıkları-delilleri.

KE:Env.2805/Zeno:125036/Yİ:232/ KE:Env.5398/Zeno:135569/249482

“لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله امير المؤمنين ضرب بقونيه سنة ٦٤٧ السلطان الا عظم عزالدنيا و الدين
كيكاوس ركنالدنيا والدين قلج ارسلان علاالدنيا والدين كيقباد بن كيخسرو براهين امير المو منين
لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله امير المؤمنين ضرب قونيه سنة ٦٤٧ السلطان الا عظم عزالدنيا و الدين
”كيكاوس ركنالدنيا والدين قلج ارسلان وعلاالدنيا والدين كيقباد بن كيخسرو براهين امير المو منين“

Resim 37. Ç.:21x20 mm, A.:2.614 gr. AR. C. Dirhem. Ç.:22x21 mm, A.:3.065 gr. AE. RRR. Fels.

Ön yüzünde kelime-i tevhid, el İmâm el Mušta'sım Billah emîrü'l mü'minîn, duribe bi Konya fi sene H.648/M.1250-1, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam izzu'd-dünya ve'd-din Keykavus rükne'd-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve alaa'd-dünya ve'd-din Keykubad beni Keyhüsrev berahin emîrü'l mü'minîn yazılıdır. Üç Kardeş Dönemi,(Sixbid.2987956) II. Keyhüsrev'in oğulları, II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve II.

Alaaddin Keykubat'ın tahtta olduğu müşterek dönemdir (İzmirliler, 2010:232).

Ön yüzünde kelime-i tevhid, el İmâm el Mušta'sım Billah emîrü'l mü'minîn, duribe Konya, sene H.647/M.1249-50, arka yüzünde es-selâtinü'l a'zam izzu'd-dünya ve'd-din Keykavus ve rükne'd-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve alaa'd-dünya ve'd-din Keykubad benü Keyhüsrev berahin emîrü'l mü'minîn yazılıdır.

“المملك لله السلطان الاعظم غياث الدنياوالدين ابولفتح براهين امير المو منين“

Türk Devletlerine Ait Sikkelerde Yer Alan Damga Tasvirleri ve Unvanlar

el mülkü lillah, es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din abu'l feth- Saltanat-mülk Allah'ındır, en büyük-yüce, dünya ve dinin koruyucusu-dünya ve dinin yardımcısı, fatih, fethin babası.
gıyase'd-dünya ve'd-din berahin-burhan emîrû'l mü'minîn- Dünya ve dinin koruyucusu-dünya ve dinin yardımcısı, emîrû'l mü'mininin delileri.

Zeno:22544/KEK:Env.1158/KE:Env.988/BHK:Env.4657

“الملك لله ضرب بمدينه فونته في سنة ٦٦٦ السلطان الاعظم غياث الدين ابولفتح كيخسروب قلع ارسلان
لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المعصوم امير المومنين ضرب ارزجان ٦٦٦ السلطان الاعظم غياث الدين والدين
”كيخسروب قلع ارسلان برهان امير المومنين“

Resim 38. Ç.:22.5x20 mm, A.:2.781 gr. AR. A. Dirhem. Ç.:23.1x23 mm, A.:2.848 gr. AR. A. Dirhem.

Ön yüzünde, ortada el mülkü lillah, etrafında duribe bi medine Konya, fi sene H.666/M.1267-8, arka yüzünde es- sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din abu'l feth Keyhüsrev bin Kılıç Arslan yazılıdır. III. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, H.664-682/M.1266-1284 tarihleri arasında hüküm sürmüştür.
Ön yüzünde, kelime-i tevhid, el İmâm el Masûm emîrû'l mü'minîn, duribe Erzincan, H.666/M.1267-8, arka yüzünde es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din Keyhüsrev bin Kılıç Arslan berahin-burhan emîrû'l mü'minîn yazılıdır. III. Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan, H.664-682/M.1266-1284 tarihleri arasında hüküm sürmüştür.

“العظمة لله السلطان الاعظم غياث الدين ابولفتح
”السلطان الاعظم غياث الدين ابولفتح“

el a'zametü-lillah, es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din abu'l feth, es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din abu'l feth-Büyük-lük-a'zamet Allah'ındır, en büyük-yüce, dünya ve dinin koruyucusu-dünya ve dinin yardımcısı, fatih, fetih babası (Kucur, 2014:363)

Zeno:95162/KE:Env.5361/BHK:Env.595/Zeno:?

“لا اله الا الله محمد رسول الله ضرب سيواس سنة ٦٨٣ العظمة لله
”السلطان الاعظم غياث الدين ابولفتح مسعود بن كيكاس“

Resim 39. Ç.:25x23 mm, A.:2.706 gr. AR. C. Dirhem. Ç.:24.8x24 mm, A.:2.750 gr. AE. RR. Dirhem.

Ön yüzünde kelime-i tevhid, etrafında duribe Sivas, sene H.683/M.1284-5, arka yüzünde el a'zametü-lillah, es- sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din abu'l feth Mesud bin Keykavus yazılıdır. II. Gıyaseddin Mesud bin Keykavus, H.679-682/682-695/M.1280-1284/1284-1296 tarihleri arasında hüküm sürmüştür. İki kez tahta çıkmıştır.

Ön yüzünde kelime-i tevhid, etrafında duribe Sivas fi sene ? , arka yüzünde es-sultanü'l a'zam gıyase'd-dünya ve'd-din ebu'l feth Mesud bin Keykavus bin Keyhüsrev yazılıdır. II. Gıyaseddin Mesud bin Keykavus, H.679-682/682-695/ M.1280-1284/1284-1296 tarihleri arasında hüküm sürmüştür. İki kez tahta çıkmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Eski Türklerde farklı devletlere ait örnekleri verilen sikkelerin, kendilerine has tipolojik belirgin özellikleri vardır. İslâmi dönem öncesinde kullanılan sikkelerin runik (Göktürk) yazılı örneklerinde bazı boylara ait damgalar, boyu vurgulamak amacıyla hâkimiyet alameti şeklinde kullanılırken, Türgeşlerin ve Karlukların darbettirdiği örneklerde de her iki kültürün (Türk-Pers) mali ilişkilerinde kolaylık sağlaması amacıyla sikkelere, çift dilde Runik Yazı ve Sogd Yazısı nakşedilmiştir. İslâmi geleneğin oturmasıyla birlikte, ilk dönemlerde görülen kağanlar-sultanlara ait Türk adları, yerlerini Arap isimlerine, halifenin adını sikkelerde zikretmeyen Karahanlı kağanlarının daha sonra bu adları sıklıkla zikretmeye başladıkları, diğer Türk devletlerinde ise halifenin adının sikkelerde önemli bir vurgu olarak ön plana çıktığı görülür.

Karahanlılar, İslâmiyet'in kabulüyle birlikte Arapça ve Farsça unvanların önüne ya da arkasına kendi eski unvanlarını ekleyerek kullanmışlardır. Örneğin; arslan, kara, kadir, toğan, buğra, tonga, tamgaç, çağrı, tuğrul, kılıç, kutluğ, bilge, öge ve daha birçok unvanı sikkelerin üzerine nakşederek ilk dönemlerde bu geleneği devam ettirmişlerdir. Bunların bazılarının isim olarak kullanıldığı da düşünülmektedir. Türklerde ongun (kutsal boy sembolü-hayvanı) olan hayvanların güç, kudret ve otorite tanımlama gibi özelliklerinin de olduğu unutulmamalıdır.

Selçuklu unvan, lakab ve künyeleri sultanın otoritesini de tanımladığı için, kullanılan unvandan sultan hakkında fikir edinmek ve halkı arasında nasıl görüldüğünü anlamak da mümkündür. Özellikle halifeye bağlılıklarını ifade etmek için kullandıkları tanımlamalar, bağlılık derecelerini ve Müslümanların dini liderine gösterilen önemi vurgulaması açısından da şayan-ı dikkattir. Moğolların halifeyi katletmelerinden sonra sikkelerde bir daha halifenin adı ya da ona bağlılık bildiren herhangi bir ibare kullanmamışlardır. Ayrıca Moğol baskısı sebebiyle bazı ibarelerin ve adların (Gazan Han) sikkelerde yer almaya başladığı da görülmektedir. Sikke kesiminde kullanılan kalıplar, geleneğe uygun olarak bazı küçük farklılıklarla ve çeşitli Selçuklu tarzı süslemelerle aynen devam ettirilmiştir.

Selçuklu sikkeleri üzerine yapılan akademik çalışmalar maalesef yeterli değildir (Kucur, 2019:467). Selçuklu sikkeleri gerek gümüş kalitesi gerekse yazı stilleri itibarıyla çok güzel kompozisyona sahip örnekler olarak kabul edilmektedir. Sikkeler özellikle süslenmiş birer sanat eseri gibi darbedilmişlerdir, bu da dönemin estetik duyarlılığını ve sanatta geline noktayı ortaya koymasından oldukça önemlidir. Kullanılan unvan, lakap ve tevkiler, Selçuklu devlet geleneğini yansıtmaları ve idari derecelendirme usulünü sergilemesi açısından, sikkeleri birinci dereceden kaynak konumuna getirmektedir (Aykut, 2000: 158).

Örneğin, Artuklular (1101-1409) buldukları konum (Mardin, Amid-Diyarbakır, Hasankeyf ve Harput) sebebiyle, ilim, sanat, ticaret ve diğer alanlarda çığır açan yeniliklere imza atma şansı yakalamıştır. Hristiyan, Musevi, Süryani ve Müslüman tebaa dışında, diğer azınlıkların da yer aldığı bu coğrafi çevre, farklı din ve etnik grupların her çeşit imkânı seferber etmesi üzerine, bu beyliği bir kültür merkezi haline dönüştürdükleri görülür. Sikkelerde görülen Roma formu, Türklere ait kutsal hayvanlar, Pers sikke sanatının nadir örnekleri adeta melez bir medeniyetin inşa edilmesine yardımcı olmuş, Arapça tesirini muhafaza ederken, Farsça sikkelerde eşit ölçüde kullanılmıştır (Artuk, 1993: 91).

Artuklu sikkeleri adeta birer darb harikasıdır. Resim sanatı her yönüyle, bütün göz doyurucu özellikleriyle kullanılmış, Roma-Grek-Pers sanatının incelikleri, sikkeleri adeta birer sanat eseri haline dönüştürmüştür (Damalı, 2001: 175). Kullanılan bey isimlerinden konar göçerler ile yerleşikler arasında tam olarak bir kaynaşmanın yaşanmadığı ama zaman içinde diğer kültür coğrafyalarında olduğu gibi kısa bir süre sonra İslâm medeniyet dairesinin sahip olduğu nüfuzla İlgazi, Yavlak, Yörükaslan, Alp, Karaaslan, Belek ve Timurtaş gibi isimleri, İslâmi adlarla yavaş yavaş değiştirmeye başladığı görülür. (Uykur, 2017: 155). Sonraki dönemlerde ise devlet erkânının daha çok farklı İslâmi lakap ve unvanları kullanma yoluna gittikleri anlaşılmaktadır (Galib, 1311/I: 24-84).

2560'ın üzerinde sikke incelenerek, hâkimiyet anlayışı ve devlet yönetimi açısından yaşanan değişim seyri, unvanların, lakapların ve künyelerin verileri ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Farklı devletlere ait olan sikkelerin unvan, lakap ve künye yönüyle incelenmesi her birinin ayrı bir araştırma ile ele alınmasını gerektirmektedir. Perspektif geniş ve devlet sayısı fazla olduğu için, sayfa-kelime sınırlaması sebebiyle lokal olarak detaya inilememiştir.

Kaynakça

- Amanbayeva, B.E., B. A. Kolçenko, A.T. Sulaymanova. (2015). “Pamyatniki VŞP na Ferganskom Otvetvlenii”, *Arheologičeskie Pamyatniki na Kirgızistanskom Uçastke Velikogo Şelkovogo Puti*, Bişkek, 74-86.
- Arslan, İ. (2012). İlk Türk-İslâm Devletlerinde Hükümdarlık ve Hâkimiyet Semboller, *EKEV Akademi Dergisi*, 16(51), 73-92.
- Artuk, İ. ve Artuk C. (1971). *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslâmi Sikkeler Kataloğu*, C.I, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Artuk, İ. ve Artuk C. (1993). *Artukoğulları Sikkeleri*, İstanbul: Sümer Kitabevi.
- Aydın, Ş. ve vd. (1994). *Yapı Kredi Sikke Koleksiyonu Sergileri*, C.II, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Aykut, Ş. N. (2000). *Türkiye Selçuklu Sikkeleri, C.I, I. Mesud'dan I. Keykubad'a Kadar* (510-616/1116-1220), İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Babayar, G. (2007). *Köktürk Kağanlığı Sikkeleri Kataloğu*, Ankara: TİKA Yayınları.
- Belyayev, V., Nastich, V. ve Sidiroviç, S. (2012). The Coinage of Khıtay: A New Evidence (On the Reign Title of the Western Liao Emperor Yelu Yılıe), 3 Rd *Assemani Symposium on Islamic Coins*, Rome-Trieste, 128-143.
- Blake, R. P. (1937). The Circulation of Silver in the Moslem East Down to the Mongol Epoch. *Harward Journal of Asiatic Studies*, 2(3/4), 291-328.
- Buşakov, V. (2003). Tyurski Radopleminni Tamgi u Miski ta Silski Geralditsi, *Znak Visnik Ukrainskogo Gerldiçnogo Tovaristva*, 31.
- Damalı, A. (2001). *150 Devlet 1500 Sultan. İslâm Sikkeleri*, İstanbul: Nilüfer Damalı Eğitim Yayınları.
- Davidovich, E. A. (1954). Numizmatičeskie Materialı Dlya İstorii Razvitiya Feodalnih Otnoşeniy v Sredney Azii pri Samanidah, *Trudi AN TadjSSR*, 27, 69-117.
- Davidovich, E. A. (1979). *Hoard of Ancient and Medieval Coins in Tajikistan*, Moskov: Vostochnaia Literatura Publishing.

- Fedorov, M. N. (1974). Politiceskaya İstoriya Karahanidov ve Kontse Pervoy i Vtoroy Çetverti XI Veke. *Numizmatika i Epigrafika*, XI, 158-178.
- Fedorov, M. N. (2004). Qarakhanid Coins as so Source fort the History of Saghaniyan. *The Numismatic Chronicle*, 164, 201-208.
- Fedorov, M. N. (2014). The Osh Hoard of Copper Silver-Washed Dirhams Minted c.1128-1132, *The Numismatic Chronicle*, 162, 312-321.
- Gardner, P. ve D. Litt. (1886). *The Coins of the Greek and Scythic Kings of Bactria and India*, The British Museum, London: Printed by Order of the Trustees.
- Galib, İ. (1311). *Meskukat-ı Türkmeniye Kataloğu*, C. I, Kostantiniye: Maarif Matbaası.
- Genç, R. (2002). *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Ankara: TTK Yayınları.
- Gözlü, A. (2017). Batı Anadolu Polislerinin (Kent Devletlerinin) Jeopolitiği ve Oluşumu”, *Foklor/Edebiyat*, 23(89), 27-36.
- İzmirlier, Y. (2010). *Anadolu Selçuklu Paraları*, İstanbul: Mas Matbaacılık.
- Haug, R. J. (2010). *The Gate of Iron The Making of the Eastern Frontier*, Michigan: Unpublished Doctoral Thesis.
- Huncan, Ö. S. (2011). *Türk Hakanlığı (Karahanlılar)*, İstanbul: IQ Yayınları.
- Kamişev, A. (2002). *Rannesrednekoviy Manetnyy Kompleks Semîreçya*, Bişkek: İzd. Rarited İno.
- Kaşgari, M. (2007). *Divanü Lugati't Türk*, Haz.R. Dankoff, Çev.S. T. Yurteser, S. Erdi, İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Klyastorniy, S. G. (1986). “Osnovnie Çertı Sotsialnoy Strukturi Drevnetyurkskih Gosudarstv Tsentralnoy Azii (VI-X vv.), Klassı i Sosloviya v Dokapitalistiçeskih Obşcestvah Azii”, *Problemi Sotsialnoy Mobilnosti*, Moskva: Nauka, 217-228
- Koçnev, B. D. (1975). K İstorii Denejnogo Obraşçeniya v Sredney Azii v XI. XII. vv.. *İMKU*, Vıp. 12, 170-175.
- Koçnev, B. D. (1980). Novie Dannie po Genelologii i Hronologii Karahanidov. *III Vsesoyuznaya Tyurkologičeskaya Konferentsiya, Literatura i İstoriya*, TD. Taşkent, 147-149.
- Koçnev, B. D. (1984). Zametki po Srednevekovoy Numizmatike Sredney Azii, Çast 6 (Ranee Srednevekovye, Samanidi, Karahanidi). *İstoriia Materialnoy Kulturi Uzbekistana*, 19, 185-205.
- Koçnev, B. D. (1988). Togrıl Han i Togrıl Tegin (Numizmatičeskie Dannie k İstorii Vostoçnih Karahanidov vo Vtoroy Polovine XI v.). *EC.*, XXIV, 57-67.
- Koçnev, B. D. (1989). Voprosı Atributsii Ranekarahanidskih Monet, *VİİSİD*, 1, 255-267.
- Koçnev, B. D. (1990). “Torgovıe Svyazi Vostoçnogo Turkestana i Sredney Azii XI.-XII vv. Po Numizmatičeskim Dannım”, *Formirovaniye i Razvitie Trass Velikogo Şelkovogo Puti v Tsentralnoy Azii v Drevnosti i Srednevekovye*, TD., Taşkent, 157-159.
- Koçnev, B. D. (1994). Drevneyşiy Samanidskiy Fels, *Vserossiyskaia Numizmatičeskaia Konferentsiya, Tezisi Dokladov*, St. Petersburg, 101-02.
- Koçnev, B. D. “Svod Nadpisey na Karahanidskih Monetah: Antroponimı i Titulatura, Çast 1”, *VİİSİD*, Vıp. IV, Moskva, 1995, ss. 201-276.

- Koçnev, B. D. (1995). “Moneti Mukanni”, *Arxeologiya i Hudojestvennaia Kultura Sentralnoy Azii: Tezisi Dokladov Nauçnoy Konferensii*, Taşkent, ss. 32-33.
- Koçnev, B. D. “Svod Nadpisey na Karahanidskih Monetah: Antroponimi i Titulatura, Çast 2”, *VIİSİD*, Vıp. V, Moskva, 1997, ss. 245-314.
- Koçnev, B. D. “Sredneaziatskie Kufiçeskie Felsi s İzobrajeniem Konia”, *Numizmatika Sentralnoy Azii*, IV, Taşkent, 1999, ss. 42-56.
- Koçnev, B. D. (2001). La chronologie et la Généalogie des Karakhanides du Point de vue de la Numismatique. *Études Karakhanides (Cahiers d'Asie Centrale, 9)*, Tachkent - Aix-en-Provence, 49-75.
- Koçnev, B. D. (2001a). Les Monnaies de Muçanna. *Studia Iranica*, 30, 1, 143-50.
- Koçnev, B. D. (2004). Svod Nadpisey na Karahanidskih Monetah: Antroponimi i Titulatura, Çast 3. *VIİSİD*, VI, 261-291.
- Koçnev, B. D. (2006). *Numizmatiçeskaya İstoriya Karahanidskogo Kaganata (991-1209)*, Sofya:M:OOO İzdatelskiy Dom Sofiya.
- Korkmaz, T. (2018). Hazar Devletine Ait Şehir ve Kaleler. *XVIII. Türk Tarih Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 367-385.
- Кошевaр В. Г. (2008) Новые типы караханидских монет Куз Ордуи Барсхана. *МИАК*, вып. 3, Бишкек, 85-89.
- Koshevar, V. G. (2010). Coin Finds on the Territory of Kyrgyzstan: from Antiquities to the Middle Ages, *Bulletin of IICAS*, 12, 1-21
- Koshevar, V. G. (2014). O Nahodkah Monet s Titulom Seldjuka Malik Şaha v Kırgızstane”, “On the Finding of Coins with the Title of Seljuk Malik Shah in Kyrgyzstan”, *Golden Horde Numismatics*, 4, 167-171.
- Koshevar, V. G. (2016). Moneti iz Çuyskoy Dolini Perioda Pravleniya Karahıtayev, *Euraziyanın Medeni Mirası (Ejelgi Devirlerden Bugingi Künye Deyin)*, Ğılımi Makalalar Jinağı, Almatı: E. H. Mergulan Atındağı Arheologiya İnstitütü, 356-371.
- Kucur, S. S. (2013). Türkiye Selçuklu Sikkelerinde Unvan Lakab ve Künyeler. *Birinci Uluslararası Anadolu Para Tarihi ve Numismatik Kongresi Bildiriler Kitabı*, 361-368.
- Kucur, S. S. (2018). İlk Müslüman Türk Devletlerinde Hanedan Üyelerinin Unvanları. *Afyonkarahisar I. Türk Tarihi Sempozyumu Türklerde Devlet Bildiriler*, 19-21 Ekim 2017, Afyon, 497-515.
- Kucur, S. S. (2018). Selçuklunun İktidar Alameti Sikkeler. *Derin Tarih*, 12, 100-105.
- Kucur, S. S. (2019). Türkiye’de Selçuklu Meskûkâtının Meseleleri Hakkında Bazı Tespitler. *Selçuklu Tarihi ve Tarihçiliğinin Temel Meseleleri*, 465-469.
- Küçükaşçı, M. S. (2009). Seyyid. TDVİ, 37, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Necef, Ekber N. (2005). *Karahanlılar*, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Lure, P. B. (2010). Karluki i Yaglakarı v Sogdiyskoy Numizmatike Semîreçya. *Drevnie Kultury Evrazii*, S. Peterburg:RA İİMK.
- Melyukova, A. İ. (2009). İskitler ve Sarmatlar. D. Sinor (Ed.). *Erken İç Asya Tarihi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Odabaşı, Z. (2019). Türk Devletlerinde Kullanılan İdari Unvanlar. *OSMED*, 5(9), 165-192.

- Omorov, J. D. (2002). *Kırgızstandın Numizmatik Mürası*, Bişkek: Kırgız Respublikasının Uluttuk Bankı.
- Pietraszewski, I. (1843). *Numi Mohammedani*, Berolini: Apud Alexandrum Duncker.
- Pole, S. L. (1889). *Catalogue Oriental Coins in the British Museum*, IX, London:Ulan Press.
- Şilin, Y. O. (2004). Nove u Numizmatı Karahanıdiv. *The World of the Orient*, 2, 119-145.
- Taşagıl, A. (2014). *Gök-Türkler*, C. I.II. III, Ankara: TTK Yayınları.
- Tekin, O. (1992). *Antik Nümismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)*, İstanbul: Kanaat Matbaası.
- Tevhid, A. (1321). *Meskûkât-ı Kadimi İslâmiye Kataloğu*, C.IV, Kostantiniye: Marif Nezareti Yayınları.
- Tezcan, M. (2012). Yabgu Unvanı ve Kullanımı (Kuşanlar'dan İlk Müslüman Türk Devletlerine Kadar). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 48, 305-342.
- Usta, A. (2020). *Türkler ve İslâmiyet, İlk Müslüman Türk Devleti Samaniler*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Uykur, R. (2017). *Madenden Yansıyan Tarih Artuklu Sikkeleri*, Ankara: AKM Yayınları.
- Vaynberg, B.İ. (1977). *Moneti Drevnogo Horezma*, Moskva: İzd., Nauka.

İnternet Kaynakları

- <https://www.bidder.ch/auctions/leu/browse?a=304&l=282084>.
- <https://www.cybernumis.com>.
- <http://db.stevealbum.com/sale22/lot57>.
- http://db.stevealbum.com/php/lot_auc.php?site=2&sale=25&lot=475&lang=1.
- http://db.stevealbum.com/php/lot_auc.php?site=2&sale=27&lot=623&lang=1.
- <https://hcr.ashmus.ox.ac.uk/coin/hcr12871>.
- https://www.icollector.com/SELJUQ-OF-RUM-Qilij-Arslan-II-1156-1192-AR-dirham-3-56g-Konya-AH585-VF_i28667139.
- https://www.sarc.auction/ARTUQIDS-OF-MARDIN-Ghazi-II-1294-1312-AE-fals-2-68g-NM-DM-F-VF_i33086660.
- <https://www.sixbid.com/browse.html?auction=3623&category=83270&lot=2987956>.
- <http://www.sogdcoins.narod.ru/english/khwarezm/coins.html> Kh 11.
- <https://www.sogdcoins.com>, Ch 33.
- <https://www.sogdcoins.com>, Ch 97.
- <https://www.sogdcoins.narod.ru>. Coins of Semîrechie, Sr 9.
- <https://www.sogdcoins.narod.ru>. Coins of Semîrechie, Sr 18.
- <https://www.sogdcoins.narod.ru>. Coins of Semîrechie, Sr 20.
- <https://www.sogdcoins.narod.ru>. Coins of Semîrechie, Sr 6.

WWW.ZENO.RU Numismatik Veri Tabanı

- <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=29236>
- <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=20482>
- <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=138232>
- <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=52721>

<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=25614>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=130128>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=1742>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=22476>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=33694>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=68771>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=48341>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=36039>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=189862>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=48343>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=46265>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=37836>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=29392>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=77470>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=17636>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=16272>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=45188>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=14295>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=69874>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=47013>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=83222>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=50151>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=17188>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=50357>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=76634>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=17425>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=17401>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=34214>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=156269>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=55431>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=38920>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=161542>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=45892>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=20262>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=106410>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=55527>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=135728>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=56061>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=96674>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=100711>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=160732>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=77627>
<https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=148279>

Özel Koleksiyonlar

BHK: Bahadır Kalaycı Koleksiyonu.

EO: Erol Olcaş Koleksiyonu.

KE: Kamil Eron Koleksiyonu.

KK: Kazakhan Koleksiyonu.

SA: Stephen Album Koleksiyonu.

ŞB: Şevkullah Bal Koleksiyonu.

Yİ: Yılmaz İzmirlier Koleksiyonu.

Metal Türlerine Ait Simgeler

AE: Bakır, **AL:**Alüminyum, **AR:**Gümüş, **AU:**Altın, **BI/AE:**Bizmut-Billion, **CU:**Pirinç (bir bakır alaşımıdır), **PB:**Kurşun.

Arapça Kısaltmalar

Bin-bin:Oğlu, erkek evlat, **b.:**Oğlu, erkek evlat, **İbn-ibni:**Oğlu, erkek evlat, **Binti-binti:**Kızı, kız evlat.

Nadirlik Dereceleri

A.:Çok bulunur, **C.:**Bulunur., **S.:**Az bulunur, **R.:**Nadir, **R+:**Nadir +, **RR.:**Çok nadir, **RR+:**Çok nadir +, **RRR.:**Son derece nadir, **RRRR.:**Aşırı derecede nadir, **RRRRR.:**Bilinen en yüksek nadirlik derecesi, **UQ:**Tek örnek.

BOOK REVIEW

NICOLAS TAJAN, MENTAL HEALTH AND SOCIAL WITHDRAWAL IN CONTEMPORARY JAPAN: BEYOND THE HIKIKOMORI SPECTRUM

(London and New York, Routledge, 2021)

Aleyna ARIKAN*

This book stands on its own in the *Japan Anthropology Workshop Series* since it was penned by a non-anthropologist on a subject that is not typically explored in the humanities and social sciences: *hikikomori*. *Hikikomori*, or acute social withdrawal, is a term coined by the Japanese psychiatrist Saitō Tamaki, and is seen in Japan more frequently than in any other country that has a strong cultural links to Japanese society. Because of their status as “social refugees” (p. 134) the *hikikomori* are inherently resistant to medical treatment, which is why this study focuses on the gap in much-needed anthropological studies into mental health in Japan. It is an important contribution to the body of knowledge on *hikikomori* because of its combination of clinical and anthropological methods. Tajan is challenging some of the current psychiatric knowledge and essentialized conceptions about *hikikomori* by integrating his clinical knowledge with his ethnographic fieldwork and anthropological curiosity.

The book is divided into seven chapters, with the first two almost establishing the tone for what’s to come and the interviews he will conduct later in the book. In Chapter 1, he tackles *hikikomori* from a historical viewpoint, tracing its roots back to Japanese schools in the 1990s through 2000s, when school refusal (*tōkō kyōhi*) became more common in Japan than it had been, say, in the early 1980s. This chapter also discusses the origins of Japanese psychology and psychotherapeutic techniques through the lens of a mysterious practitioner Kawai Hayao and his blending of Jungian psychology and Buddhism. Furthering his research into educational and psychological guidance, Tajan aims to determine the role played by school counsellors in the equation of school refusal, which is primarily determined by “students’ health of the heart (*kokoro*).” Previously defined by the Japanese authorities as a mental illness, school refusal’s negative connotation ceases to exist in 1998 with the Ministry of Education adopting a more neutral-toned term “*futōkō*” as in “school nonattendance” (p.27). This social phenomenon entailing maladaptation to society among school-aged children resulting in nonattendance or dropping out formed the basis for Japanese clinical psychology and the pathology of postmodern Japanese adolescents emerging as socially isolated *hikikomori*.

Chapter 2 then proceeds with in-depth interviews with school counsellors, in which their scope of work in the school is weighed, where some school counsellors are highly intrusive in that they patrol to check on pupils during summer break and conduct “home visits”. It is also stated that Japanese schools are gendered, with two sets of teachers, one for discipline and one for full counselling: the former for men and the latter allocated for women educators.

* Graduate Student at the Social Sciences University of Ankara, Institute for Area Studies, Department of Asian Studies, aleyna.arikan@student.asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0418-4663.

After a lengthy discussion of its prior precursors in school revealing themselves as nonattendance, the main topic of discussion *hikikomori* finally enters the conversation in Chapter 3. There is a literature review in support of this chapter, which is dedicated to the author who produced the first-known work on *hikikomori*, and laid the groundwork for all subsequent ones: Saitō Tamaki. During this chapter, Tajan praises Tamaki's ingenuity while also lightly meddling with Jeffrey Angles' English translation of Tamaki's infamous work *Adolescence without End*. Tajan fittingly posits the lack of a literature review on the subject issue and goes on to include his insights derived from over 50 pieces of literature. The argument of whether *hikikomori* is a culture-bound syndrome exclusive to Japan, which is aligned with Tamaki's earlier work, takes centre stage in this chapter. This part acknowledges and explains the reasons behind the failure of attempts to incorporate *hikikomori* in the DSM-5 lexicon as a culture-bound syndrome despite the expert unanimity that it was, indeed, culture-bound. Due to the absence of clinical explanation and the fuzziness of the term, Tajan also disputes calling *hikikomori* a "syndrome" because he believes it is more properly represented as an "idiom of stress" (p. 80). *Hikikomori* can be regarded an epidemic, however its classification as a mental disorder is controversial. At this juncture, Tajan recounts a striking historical example of a phenomenon in which the very status of a mental disorder was questioned: depression (p. 81).

Chapter 4 provides a review of the mental health surveys on *hikikomori*. Data here shows the negative spiral (p. 91) the *hikikomori* are in in their relations with society and work. It is imperative to note here that the values of "work" are so strongly ingrained even in the *hikikomori* population of Japan that, while they find it impossible to join society and work, they also feel guilty that they do not, and this guilt creates a vicious circle of preventing them from ever joining the society or workforce. *Hikikomori's* trauma factor is thought-provoking but largely missed. Tajan says that, while the majority of hikikomori survivors are not diagnosed with PTSD, we cannot simply reduce psychological trauma to PTSD, and with it, the stigma surrounding *hikikomori* is fundamentally internal and trauma-inducing, with the self repeatedly harmed by an internal persecutory gaze (p. 92).

The author's French background comes to the forefront when he features a Japanese-French research team on *hikikomori*. It is flipped between Japan and France when it comes to the *hikikomori* onset. French subjects in the survey go into social reclusion after faced with ruptures and failures, and Japanese do so preemptively out of fear of possible humiliation or failure (p. 92). The question is: If the mechanism is so dissimilar, can we label the French group *hikikomori*? Some dismiss this through the argument of globalized hikikomori but I think there is something more to investigate, therefore, the "culture-bound" argument holds its ground. Furthermore, "adulthood," the key concept in *hikikomori*, is interpreted differently in both countries. In France, the transition to adulthood corresponds to university age, whereas in Japan, it refers to employment after university.

Chapter 5 is a brief but educative look at the NPOs that support *hikikomori* youth. It comprises research of these nonprofit organisation by various scholars as well as investigations by the author himself. Something worth noting here is that Tajan performs his research in the manner of a social worker, seeking to remove himself as much as possible from his psychiatric standpoint. The most striking instances to NPOs are NPO A, which is located in one of the neighbourhoods populated by Zainichi Koreans who were displaced during WWII, and Newstart, whose founder is a former *hikikomori* born in Korea and repatriated after the war.

This introduces the idea of being a double minority or a double refugee, when you are both stateless and “homeless at home” (p. 178). It is intriguing to note how the founders of the *hikikomori* NPOs who are ethnic minorities and on the fringes are precisely the people who will best empathise with the challenges of a social recluse, speak up and lend a hand for those who lack the vitality and social battery to do so.

Continuing on with *hikikomori* experiences on a more individualistic note is Chapter 6: *Hikikomori* Subjects’ Narratives. It feels almost surreal to digest that the first generation *hikikomori*, who resorted to social isolation in the mid-1990s, are now in their 50s as the author brings attention to an aging *hikikomori* population, which adds another brick to Japan’s aging demographic crisis. Ms. Hayashi’s story, in which she dropped out during her second year of high school, serves as a consolidating addition to the first chapter in which school nonattendance was widely discussed as a predecessor to *hikikomori*. For fear of “emerging as an adult in the Japanese culture,” Mr. Arai left Japan to study abroad during his college-to-work transition, who makes the perfect case for Tajan to make his case on how a lost generation who are neither adolescents nor adults, but rather “emerging adults”, exist in Japan.

Chapter 7 extends “beyond the *hikikomori* spectrum”, saying that *hikikomori* not unique to Japan and is concurrently experienced across the world as globalisation takes place. Tajan’s case study of a binational *hikikomori* is significant because the stories of female *hikikomori* are rarely told and vastly underexplored, and Misaki carries Japanese identity while living in Europe, which makes the case further interesting because she is *hikikomori* despite the presence of a “Japanese society.” This chapter also brings to the fore the hidden *hikikomori*. Tajan raises the issue of class and ethnic minorities once again. He maintains how middle and upper-class families that have built a reputation for themselves prefer to conceal their *hikikomori* offspring, or how lower-class families with *hikikomori* individuals lack the resources to seek outside assistance (p. 204). Discriminated ethnic minority and their intergenerational trauma may lead to extreme social isolation at some time in their lives, and they may band together in the face of shared trauma. Tajan ultimately reveals “Twenty Lessons on *Hikikomori*,” in which he debunks the obsessive online activity with *hikikomori* as well as the notion that the majority of *hikikomori* are teens or emerging adults, whereas the majority of *hikikomori* are adults.

Finally, Tajan provides a chronology of mental health buzz words, their evolution from unreason to insanity, alienation to illness, disorder to spectrum, cluster, and biotype. To him, *hikikomori* is a psychosocial condition (p. 237) that is resistant to “medical gaze”, and he believes that medical gaze, which is inherently human gaze and thus subjective, is insufficient to comprehend the pathophysiology of such conditions through such obviously subjective means.

Tajan is a champion of merging anthropological gaze with psychoanalysis, and he believes that there is a place where these two approaches can meet in truly understanding the *hikikomori*. His core thesis throughout the book is that *hikikomori* begins in childhood but appears later in life, which explains the emphasis and length of the chapter on futōko. In other words, those who become *hikikomori* in college, for example, already have predispositions that goes all the way back to middle or high school, thus the book is on school nonattendance as much it is on *hikikomori*.

That being the case, it should be noted that this book is not intended to serve as a primer on *hikikomori*, but rather as a supplement to existing knowledge about the phenomenon and how it fits into the contemporary Japanese society, as made abundantly clear in the author's introduction. This book will not readily provide descriptions of what *hikikomori* is; it is far past that stage. It's after gaining a basic understanding of contemporary Japanese *hikikomori*, this is an intellectually stimulating read that serves as an ideal gateway for staying current on the most recent insights and case studies, and is particularly rewarding for those who seek to see *hikikomori* be approached as part of the anthropologic studies of mental health in Japan rather than purely medical sciences. Having said that, the book's scope alone may also be able pique the interest of those in psychiatry or medicine who want to understand why *hikikomori* is not a mental disorder but a non-homogeneous psycho-social condition, as well as social scientists who want to dig deeper into intriguing fresh concepts and the broadening reach of anthropology.

